

BÖRZSÖNYI HELYKÖN

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

X. évfolyam 4. szám, 2015. április

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Bartus Józsefné Szandai Teréz 1931 - 2015

Tartalom:

3. o.: Elhunyt Bartus Józsefné Szandai Teréz
4. o.: Betoppansz, meglepsz a bőrfotelben ülve... (Ketykó István verse)
5.-13. o.: Településrajzok az Ipoly mentéről II. rész: Perócsény és örálló református gyülekezete; (dr Koczó József képes helytörténeti írása)
14.-19. o.: Az úton II. rész (Fetykó Judit könyve folytatásokban)
20.-21. o.: Valahol; (Molnár József verse)
22.-23. o.: Királyi audiencia; (Petrozsényi Nagy Pál írása)
24.-25. o.: Halálod 90. napján; Bűnbánat; (Csáky Károly versei)
26.-28. o.: Róza emlékezete; (Börzsönyi Erika írása)
30.-34. o.: Néhány anyakönyvi adalék Apátújfalú történetéhez; (Csáky Károly helytörténeti írása)
36.-37. o.: Határtalan; Időzéseim; (Székács László versei)
38. o.: Családi kiruccanásaim; (Maruzs Éva írása)
40. o.: A tömegsír szélén; (Horváth Ödön verse)
42.-43. o.: Berlin, 1985; Az ördög nyugalma; A vallatótiszt tekintete; Metanoia; (Tóth Imre versei)
44.-46. o.: Penicillin kúra; (Kő-Szabó Imre írása)
47.-51. o.: BourbanDouglas Itókfalván III. rész; (Kerekes Tamás írásai)
52.-54. o.: Oroszkémény; (Kovács T. István írása)
55. o.: A jövő reményében; (Vasi FerencZoltán verse)
56. o.: Tiszteljük az ifjúságot; (Kiss-Simon Miklós verse)
58. o.: Üdvözlő levél Apámnak; (B. Tóth Klára epistolája)
59. o.: Intellem egy hallgatósághoz; (H. Túri Klára verse)
60.-61. o.: A szövetség; (Pribojszky Mátyás írása)
62.-75. o.: Bemutatjuk: Andrásfalvi-Faragó Zoltán író, újságíró, fotóművész
76.-85. o.: Beszámolók;
86. o.: A költészet napja; (Elbert Anita verse)
87. o.: A munka becsülete; (Hörömpő Gergely verse)
88. o.: Egy sorban; (Pongrácz-Danielisz Ágnes verse)
90.-91. o.: A 110. évfordulóra; Attila él; (Végh Tamás versei)
92.-107. o.: Kitelepülés és lakosságcsere: A csehszlovák-magyar lakosságcsere 1947-ben; (Végh József képes helytörténeti írása)
108. o.: Szeretni kell; (Dobrosi Andrea verse)
110.-111. o.: Különleges olvasmányaim: Versírás és főfoglalkozás; (Kovács T. István írása)
112.-113. o.: A notesz; (Szávai Attila írása)
114. o.: Programajánló;
115.-117. o.: Könyvajánló;
118. o.: Zeneajánló;
119. o.: Impresszum;

E havi lapszámunkban a Salgótarjánban élő és alkotó Andrásfalvi-Faragó Zoltán író, újságíró, természetfotós alkotásaival díszítettük. Köszönet a képek közlési jogáért, és további sok szép képet, jó munkát kívánok!

Egyben ajánlom figyelmükbe a szerző honlapját is: <http://www.diohejkiado.hu/> A Szerk.

Életének 84. évében elhunyt Bartus Józsefné, született Szandai Teréz, Palóccország Örökös Mesemondója, az utolsó tradicionális mesemondók egyike, a Magyar Kultúra Lovagja, mindenki Teri nénije!

Bartus Teri néni 1931. október 27-én született egy paraszti család harmadik gyermekeként. Szülei földművelésből éltek, s így már a felcseperedő apró gyermekeknek is részt kellett vállalni a munkában. Édesapja híres búcsúvezető volt, aki – mikor már a gyerekek is részt vállaltak a földművelésben – elvállalta a postamesterséget, de ő volt a falu pénztárosa és a templombíró is. Édesanyja világi ferences volt. Teri néni tízévesen már a libákat, teheneket őrizte, s hamarosan részt kellett vállalnia a kapálásból, marokszedésből is. A fárasztó munkával telt napok után esténként, hétvégeként összejött a fiatalság egy kis énekszóra, táncra. Ha kellett, Teri néni zenélt hozzá fésűjével, s tanították a botladozó kisebbeket a tánclépésekre. Mindig szívesen hallgatta az öregek meséit, szívesen tanulta a régiek dalait. Szívesen ment a fosztókba, hol sok-sok régi történetet hallott. Mikor aztán férjhez ment, s megszületett a kislánya, továbbadta a régi szép meséket. A háza mindig tele volt mesemondáskor gyereksereggel, hisz ide járt az egész falu apraja. 1969-ben megalakították a „Röpülj páva kört”, s már az 1970-es években felfedezték őt a néprajzkutatók, s a megyei művelődési központ munkatársai. Egyre több meghívást kapott, s mindig sikere volt népdalcsokrainak, meséinek.

2002-ben „A népművészet mestere” címet is kiérdemelte. 2004-ben Tari János rendező egy portréfilmet forgatott róla, s könyv alakban is megjelent legszebb meséinek gyűjteménye. A könyv a palócföldi mesemondó teljes szövegfolklor repertoárját adja közre. A sok tekintetben különleges, archaikus szövegek nem csupán egy személy, nem csupán Herencsény, hanem az egész tájegység tudását képviselik. A szövegek többsége műfajilag mese, melyek sorában kivált a legendamesék és tréfás elbeszélések aránya meghatározó. 125 olyan szöveget olvashatunk benne, amely „olvasmányélményektől, műveltségi hatásoktól jóformán alig érintett”. A repertoár mintegy hetven népmesét (állatmesét, rablóhistoriát, falucsúfolót, és zömében tréfás mesét) és félszáz mondát (betyármonda, hiedelemmonda, történeti monda, vallásos tárgyú narratívák) foglal magába.

Teri néni meséinek fő jellegzetessége: a színes formai improvizáció mellett (bár általában hűen követi a valaha hallott narratíva vázát) a helyzetkomikum, a dalbetétes és főként realisabb jellegű mese. Méltatója szerint „a kötet adatközlője a legutolsó tradicionális mesemondók egyike, és az általa elmondott szövegek többsége műfajilag mese, melyek sorában kivált a legendamesék és tréfás elbeszélések aránya meghatározó. Kivált a tréfás mesék sorában találni igen sok, folklorisztikailag is kuriózumnak tekinthető népköltészeti alkotást. Gazdag a gyűjteménye a különféle bibliai apokrif történetekben, valamint a műfajilag a mondákhoz közelebb álló helyi kötődésű vallásos tárgyú narratívákban is.” Az elmúlt évtizedek alatt Teri néni profi népművésszé, jó értelemben vett „folklorisztárrá” vált. Ez a népszerűség azonban nem változtatta meg őt, sőt inkább megerősítette abban, hogy a tudást, a népi kultúra gyöngyszemeit mind szélesebb körben meg kell ismertetni, s tovább kell adni egy olyan kor számára, mely hajlamos az idegen kultúrák fetiszizálása révén elfeledni azt ősi magyar kincset, mely századokon át hagyományozódott szájról szájra, s amelynek egyik legutolsó tudója, ismerője, éltetője a 2009-től a Magyar Kultúra Lovagja címet elnyerő Bartus Józsefné Szandai Teréz. Teri néni élete, értékítélete, töretlen ambíciója, lelkesedése, jó kedve a mai korunk elé is példaképpül állítható.

KETTKÓ ISTVÁN

Betoppansz, meglepsz a bőrfotelben űlve ...

In memoriam Radnai Györgyné, Sunyál Valéria

Két éve már ...

Egy Szent György havánál "megállt" naptár a falon;
egy barkaág, egy feszület, egy sosem csöngött
telefon nyoma az asztalon - - -

Két éve már ...

Hittem sokszor: betoppansz, meglepsz a bőrfotelben űlve
mutatom: már virágzik a barack a kertben
mondom: nem gyözzük a kerítést tákolni,
melyet Búfi rendre tönkretesz,
de csak csönd, mély csönd borul szobádra - - -

Csak egy kis táska a székre akasztva;
még egy feszület az asztal közepén ...

Bár tudom: lépteid egyre halkulnak;
nyomaid lassan elmossa a táguló idő,
mégis, hittem sokszor: felbukkan arcod
a karácsonyi gyertyafényben;
húsvéti feltámadásod még megérem ...

Lepled egyszer szépen összehajtod
s megjelenysz egy hajnalon

zárt ajtóinkon keresztül;
kenyeret, szalonnát s hagymát kérsz,
mert megéheztél a hosszú úton - - -

Teszem eléd, mint utoljára te kínáltál engem,
majd nézem, ahogyan jóllakottan kísétálsz belőlem
végleg, örökre, visszavonhatatlanul ...

Verőce , 1999. április 16 .

Dr. KO CZÓ JÓ ZSE F

Településrajzok az Ipoly mentéről II.

„Az ember a szíve mélyén örökké oda való, ahol született.”

Tamási Áron

Perőcsény és őrálló református gyülekezete

A község első írásos említése egy 1254-59 között keltezett, majd 1398-ban átírt oklevélben **Pereuchean**. A XIII. században említik még **Prenchan** (vagy: Preuchan) néven, 1324-ben pedig *possessio Preuchen* vagyis **Perőcsény birtok**ként mint Hont vár tartozéka szerepel.

A község nevét a Földrajzi nevek etimológiai szótárában Kiss Lajos szláv eredetűnek tartja: szerinte a **Prečani** szóból származik, melynek magyar jelentése *túlsó parton lakók*. A helynevet a nyelvész szerint az Ipoly jobb oldalán élők adhatták.

Az *alapító atyák* a település helyének kiválasztásánál minden bizonnyal számításba vették a földrajzi környezetet, a természetes védettséget, hiszen a települést szinte körbefogják a hegyek és a dombok. A község nagy kiterjedésű (4154 ha) határában viszont több középkori település létezhetett.

A Pusztatemplom-lápa nevű dűlőben a régészek szerint /Felső-/Orzsány temploma állt, melyet egy 1733-as összeírás szögletes kövekből épített, könnyen kijavítható épületként mutat be. Falai az 1800-as évek elején még magasan álltak, köveit a Haraszi-major építéséhez használták fel.

A közeli, mintegy 2 km-re lévő Harangláb dűlő neve is templomos helyre, temetőre vagy kápolnára utalhat. Az 1800-as évek közepén a helyi hagyomány szerint a mostani Bagóles dűlő neve korábban *Boldog Asszony völgye* volt, s a közelben lévő helyek *Remete kútja dűlő* és *Harangláb* néven ismertek. Utóbbi dűlőnév ma is ismert. Hőke Lajos, Hont vármegye egykori levéltárosa jegyezte fel, hogy a XIX. század elején a Boldogasszony-völgyi búcsúhelyi templom romjai közül egy alabástrom dombormű a tésai templomba került. Tésán a római katolikus templomban valóban látható egy Máriát ábrázoló festett dombormű, melynek eredete bizonytalan. A helyiek szerint a sekrestyében levő díszes, festett, fából készült szentségtartóval együtt a perőcsényi határban hajdan állt középkori templomból származik. Nem tarthatjuk kizártnak, hogy az 1629. évi nagyszombati zsinat kiadványában, Pázmány Péter Appendixében szereplő, a Honti főesperesség plébánossal rendelkező egyházainak felsorolásában említett *Boldogasszonyfalva* e helyet jelöli.

Perőcsény egy régi templom romjával 1785 k.

A helyi hagyomány szerint a *Hunt* nemzetségbeli Salgó volt Perőcsény alapítója és első ura, aki várat építtetett az erdő mélyén, a 715 méter magas Várbercen. Borovszky Samu által szerkesztett Hont vármegye monográfiájában a váralján települt Salgófaluról is olvashatunk.

A honti várispánság megszűnése után királyi birtokká vált Perőcsény határa adományként vagy zálogként magánföldesurak kezére került. Birtokosai közül megemlíthető Csák János, Harsundorfi Ölveng, Salgó vára, Salgói Miklós, Lévai Cseh Péter erdélyi vajda, Axamit cseh huszita zsoldosvezér, Ujlaki Miklós, lévai vár, a herceg Esterházy majd a Baráthi Huszár család.

Először 1419-ben említik vásárhelyként, 1421-ben és 1436-ban vására nyilvános perbe hívás helyszíne.

A település keresztény egyházára utaló első írásos adat 1469-ből maradt fenn, amikor **György** nevű **plébánosát** említik. 1542-ben akkori plébánosa egy forint és 65 dénár tizedet fizetett. **Pázmány Péter** Appendixe szerint ugyanakkor 1629-ben is volt plébánosa.

A középkori oklevelekben, török és magyar adóösszeírásokban a magyar családnevek többségben vannak. Ugyanakkor a ma is élő családnevek közül a Fidel **Frydet**, a Henzel **Herneckel**, a Bánár **Bagner** alakban már előfordult a XV-XVI. században is, és ugyancsak német eredetre vall a **Hevér** családnév is. A német anyanyelvű lakosság jelenléte valószínűleg a község erdőségeiben is folyó bányaműveléssel hozható összefüggésbe.

Falunk a XVI. század közepén a török félhold uralma alá került, az esztergomi szandzsák 1570. évi adóösszeírásában *Perőcsin* néven 30 házzal szerepel, a családfők száma 45, a férfi családtagoké 14. A hódoltság alatt is végig lakott település.

Talán a husziták Börzsöny-vidéki, jó száz évvel korábbi jelenléte is szerepet játszhatott abban, hogy vidékünkön meghallgatásra, befogadásra leltek előbb a reformáció lutheri, majd később kálvini tanai. Nagy Zoltán ny. református lelkész szerint Diósjenőn, ahol huszita központ volt, lehetetlen, hogy ne érvényesült volna a huszita tanok hatása. Ugyanakkor tudnunk kell azt, hogy egy időben Jenővel, Szokolyával, Orzsánnal, Mikolával együtt Perőcsény is Axamit birtoka volt!

A református hitvallás követése helységünkben a Börzsöny vidékén a legkorábbiak közé tartozik: 1592 előtt már református gyülekezet működött itt. A galántai zsinat (1592) előtti évekre tehető ugyanis Szilágyi Benjámín István Synodáliában megőrzött, barsi és nógrádi lelkészek hitvallási szabályzatának megalkotása, melynek aláírói között szerepel **Corvin Éliás**, a perőcsényi eklézsia lelkipásztorának neve. 1650-ben **Búcsi Máté** prédikátor volt a község prédikátora.

Községünk lakói hitvallásukat az ellenreformáció vészterhes évtizedeiben is megőrizték. A helyi szájhagyomány szerint a török hódoltság korában vagy utána, az Isten házáat tönkre akarták tenni. Ezt egy Drösböt nevű, keresztyén hitre tért török akadályozta meg: kidobta az ablakon a templomrongálókát. A toronyban két faoszlopon ma is látható rongálás nyoma állítólag ennek az eseménynek az emlékéét őrzi.

1674-ben a pozsonyi különbíróság elé idézték **Szokolai Pált**, a község lelkészét. Nem esett a vértörvényszék áldozatául, mivel 1680-ban is a gyülekezet lelkipásztora. Ebben az esztendőben épült meg ugyanis az Isten házában a régi fenyőkarzat, melynek felirata megőrizte a prédikátor nevét. A török hódoltság 1685-ig némi védelmet nyújtott a reformált vallásúak számára.

Az oszmán uralom megszűnte után, I. Lipót korában a felerősödött ellenreformáció templomaiktól kívánta megfosztani a protestánsokat. 1700-ban báró **Balassa Pál** prépost bezáratta a perőcsényi templomot is. A falubeliek a harangokat a tóba rejtették, nehogy a katolikusok kezére kerüljenek. Helyi idős emberek úgy tudták, hogy a **vallásüldözés** idején a templom ajtajában ült Drözböt Gergely és Együd Mátyás. Amikor odaállított két lovas a templomkulcsot követelve, ők megtagadták annak átadását. A lovas katonák hiába lövöldöztek rájuk, nem fogta őket a golyó, mert burokban születtek. A néhány éve elhunyt *Hazafi István* elmondásából tudhatjuk, hogy az 1950-es években a templom felújításakor a falak közelében meszes gödröt ástak. A földben emberi csontvázakra bukkantak. A csontok között talált övcsatok, szűrőfegyverek, sisakok alapján úgy vélték, hogy a reformátusokat zaklató császári (osztrák) katonákat a helyi lakosok megölték, és holttestüket a templom melletti temető tömegsírjába temették.

A XVII. század végétől a **herceg Esterházy család** uradalmához tartozó faluba – eltérően néhány közeli, reformátusok lakta falutól – nem telepítettek német lakosokat. Az 1700-as évek elején végzett

összeírások adataiból ugyanakkor kiderül, hogy a magyar családnevek mellett **szlovák** eredetre valló nevek is előfordulnak. A szlovák családok aránya a lakosság harmadát-negyedét tehetette ki. Az 1715. évi összeírásban **oppidum** Perőcsényként, vagyis mezővárosként említik községünket!

A gyülekezet 1656-ból származó kisharangja (ifj. Darányi László felv.)

A XVIII. század végén megjelent országleíró munkában Vályi András professzor úr tömören az alábbiakat írja helységünkről:

Perőcsény. Perocani, Pilsen. Magyar falu Hont Vármegyében, földes Ura H. Eszterházy Uraság, lakosai katolikusok, 's másfélék is, fekszik Kementzének szomszédságában, Honthoz két mértföldnyire, határja jó termésű, vagyonnyai jelesek, bora középszerű, jeles javaihoz képest első osztálybéli.

Községünk református iskolájáról 1716-ból származik az első írásos említés: a Rákóczi-szabadságharc idején a korábban bezárított templom önkényes birtokbavétele miatt a Hont megyei katolikus alesperes a magyar nyelv tanításának eltiltását követelte a helyi iskolában. Első ismert iskolamesterét Ecsedi Mihálynak hívták, 1749–1757 közötti működéséről tudunk. Igen becses emlékünkből az 1789-ből fennmaradt **Összeírás a tanításra rátermett gyermekekről 6–12 éves korig** című kimutatás. Nagytiszteletű Balogh Mihály lelkipásztor és Sebestény András ludimagiszter 107 „tanköteles” gyermek nevét közli a lajstromban, amikor a község összlakossága 500-600 lélekből állhatott!

A jelenleg meglévő iskolaépületek közül 1877-ben az *öreg /alsó/*, 1907-ben az *új /felső/* iskola készült el. Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc leverését követő önkényuralmi időszakban a bécsi udvar minden nemzeti jelvényt viselését megtiltotta, és behódolási íveket küldött szét az országban. Pongrácz Lajos Hont vármegye jegyzőkönyveiből készült kivonata szerint „*Perőcsény község lakosai a hódolati ívnek aláírásától vonakodnak*”. A falu az egyéb tiltó rendelkezések, viselettel kapcsolatos előírások betartását is szabotálta.

Perőcsény református temploma (ifj. Darányi László felv.)

Pesty Frigyes professzor úr helynévgyűjtésének helyi adatközlője Schus Sigmund jegyző úr. Igaz, csak egy éve lakta a falut, de kifaggatta a helyi öregeket, és részletesen bemutatta községünk 150 évvel ezelőtti állapotát, nem nélkülözve leírásából az okfejtést, tanácsosztást és a humort sem.

1° pont szerint Peröcsény van Honth megyében, tartozik a Dunamelléki kerülethez, Ipolyi járáshoz, 's székhelye Ipolyságh.

2^{ik} pont. Peröcsény községnek egyedül egyféle neve volt, 's jelenleg is van, más névről tudomás nints.

3^{ik} pont. Hogy volt e hajdan e községnek más elnevezése? emlékezet erről sincs.

4^{ik} pontra nézve a Peröcsényi község régi lehet, már ezeröttszázban van rolla említés.

5^{ik} pont. Hogy honnan népesítettett erről se jegyzet, se tudomás nints.

6^{ik} pontra nézve a név eredetéről sem tudni semmit.

....

Peröcsény szépen hangzó magyar neve régi, nem lévén ok rá, hogy szebbel cseréltessék föl, a múltak homályába visze el az, hanem hogy ez nem első települési helye sött valo színűbb 3^{ik}, azt az alábbiakból véleményezhetni. A Mostani Község az említett Országút déli részén, az úthoz mérve igen 300 ölnyi mély völgyben, és pedig egy Katlanforma. Keletről a Templom szí/k/laiból, délről a Kormatol, L forma két bőv vizü, soha be nem fagyó, mosásra, marha itatásra, s fél mértföldnyi futása alatt, mely után az Ipollyal Orsány nevü malom és farakodónál egyesül; 3 malmot hajtó, igen jótékony forrás által keresztül futó mélyedésbe; el van rejtve, szalmás, rendetlen, szegényes épületekből áll. Első helye lehetett az ugynevezett Szegyinka völgybe, mely Tót név, Telepkét jelent. A második helye volt a még most is élő Puszta templom és Harangláb nevezet alatt ösmert szántóföldi dülőben... Lakosai – ha nevüket tekintjük – magyar, német s tót fajbeliek...

...Herczeg Eszterházy Ipoly Pásztói Uradalomhoz tartozik, kinek is ezen felül a Községben jelenleg 600 Ft-ot jövedelmező kortsmája, a Községgel közösen bírt 2 egykerekű malma, egy csinos fő erdési lakja, mely ennek előtte Hont megye tulajdona volt, de elcseréltetett a Vmikolán székelő szolgabírói helyiségért, és egy alerdész lakja. Nem különben a főnebb leiratott erdőségbe 6 selléri házra, kik örökös favágás és fuvarozást tellyesítenének és száraz pataki csinos épületekkel felszerelt juhász majorja van. Tagosztály 864^{be} létesült...

Bagóles, hol bagoly volt a sasok hívója, miket az itt szalaszoló katonatisztek lesből lövöldöztek, hivatott az előtt Boldog Asszony völgyének. Nem messze lévén hozzá a Remete kútja dülő, harangláb és Puszta Templom, melynek falaiból még most is élő emberek madarakat szedtek, elhordattak, s a mostani haraszi major épült belőle. Mondják, hogy valamikor butszú járó hely volt a Szent Kúthoz, most a kútnak semmi nyoma.

A Templom allyi forrást kár meg nem vizálni, ez soha be nem fagy, minél nagyobb a hideg, annál melegebb. Helybeliek sebek gyógyítására és fürdő készítésére használják, csúzos, köszvényes sebeket gyógyít.

1875-től a **Huszár család** birtokához tartozó település lakossága az 1880-as népszámlálás adatai szerint 1020 fő volt, közülük 847 református, 137 római katolikus, 28 izraelita és 7 evangélikus vallású.

Külterületei 1900 körül: Haraszi puszta, Peröcsény major, Bányatelep, Paptag.

A XX. század első felében a lakosság megélhetését a földművelés és állattartás mellett az erdő biztosította. A század két nagy világégése a községből is szedte áldozatait. A templom alatti sziklára épített, az első világháború hőseinek tiszteletére állított turulmadaras obeliszken kívül 1994-ben a község főterén elkészült a két világháború peröcsényi hősi halottainak emlékműve.

A második világháború eseményei közül kettőt külön említést érdemel. A hagyomány, a népi emlékezet szerint, 1944/45 fordulóján a községet megszálló szovjet hadsereg a templomot istállóknak akarták használni. A padok egy részét ki is hordták már, amikor egy ellenőrzést tartó magas rangú tiszt megpillantotta a szószék korona alakú hangvetőjén az ótágú vörös csillagot. Tisztelgett, és parancsot adott az épület elhagyására. Úgy vélte, ahol ilyen szimbólum található, ott nem szabad lovakat tartani. Az esetről a parókián található, 1945. július 3-án kelt jegyzőkönyv **másként** „emlékezik”:

Az egyházi épületek kisebb nagyobb mértékben kivétel nélkül mind megrongálódtak. A régebbi

iskola épülete, a templom egyik oldala, a paróchia melléképülete aknatalálatot kapott. A kerítések leromboltattak, s több épület belseje majdnem lakhatatlanná, illetve használhatatlanná vált... Templomunk kívül is, belül is oly rongálódást szenvedett, hogy mind a mai napig nem tudta a gyülekezet kijavítani. Itt említjük meg, hogy az orgonát is összezúzták barbár kezek. Meg kell említeni még azt is, hogy templomunk belsejét többször megszentelték illemhelynek nézvéen azt, és a lelkész padjában lévő szertartási és énekeskönyv lapjait használták testük bizonyos részének megtisztítására az elvégzett szentségtelenítés után.

Az Úrasztali terítők, az egyik kehely, kenyérosztó ezüst tányér és bortartó régi ónkancsó eltűnt. A kegyeszek Csenki István és Czírja Lajos egyházigazgatóknál voltak elrejtve, s az egyik helyen kiásták, és elvitték. Az egyház irattárát szétszórták, legnagyobb részben megsemmisítették. ...

Az egyházi anyakönyvek és jegyzőkönyvek Bolla Sándor segédlelkész gondoskodása folytán – ki azokat hol sertésólba, hol pincébe rejtegette, a kitelepítéskor zsákban a hátán hurcolta – bár kissé megrongálódva, de megmaradtak. Az egyház Wertheim szekrénye összezúzatott. A benne lévő értékek, készpénzben 1400 P és búzakötvények nagy része eltűntek.

Az iskolánál a belső berendezés, padok, szekrények, táblák, szemléltető képek s egyéb tanítási eszközök, ifjúsági és tanítói könyvtár, naplók, anyakönyvek mind megsemmisültek, az újabb iskola tanterme használhatatlan. Sem ajtó, sem ablak nem maradt rajta.

Perőcsény második világháborút követő településtörténete sokban hasonlatos az Alsó-Ipoly-völgy többi községéhez.

1945-ben földosztó bizottság, majd a Hangya szövetkezet helyett földműves-szövetkezet alakult, 1954-ben pedig „Április 4.” néven létrejött az első tsz. A lakosság megélhetését a földművelés, állattartás és erdei munkák mellett mindinkább a málna, majd ribizske termesztése biztosította.

A termelőszövetkezetet előbb a tésaival majd a mikolaival egyesítették, központja azonban Perőcsényben maradt. A megélhetés kényszere az 1960-as évek elejétől egyre több fiatal s családot hajtott el Magyarország különböző szegleteibe, többen külföldön keresték boldogulásukat. A családi munkán alapuló bogyógyümölcs-termesztés a szedés időszakában összehozta a rokonságot. Az 1950-60-as években megújuló falukép még azt jelezte, hogy a nehéz, kitartó, szorgalmas munka gyümölcse Perőcsényt gazdagítja. Az 1970-es évektől kezdve már inkább Vác, Esztergom, Dunakeszi, Balassagyarmat és Budapest lakásállományát gyarapították a perőcsényi málnából, ribizliből.

Időközben a közigazgatásban, „önkormányzatiságban” is változások történtek: Perőcsény Vámosmikola társközsége lett. Erre az időszakra tehető, hogy szép fekvésű községünket felfedezték a kikapcsolódásra, pihenésre, rövidebb-hosszabb megtelepedésre vágó városi lakosok, majd külföldiek: hollandok, belgák, németek. A helyiek és a „betelepülők” között példaértékű együttélés alakult ki.

Az 1990-ben visszanyert települési önállóság, a helyi hagyományok ápolása, újjáélesztése, a nyugdíjba kerülők egy részének visszaköltözése sem tudta/tudja megfordítani azt a folyamatot, mely az állandó lakosság apadásával jár.

Internetes elérhetőség: www.perocsenybaratai.hu (2013. júl. 18.)

Kovács Sebestyén József (1886-1958) a drégelypalánki református

egyházmegye utolsó esperese (családi archívumból)

dr. Hős Géza lelkipásztor udvarról temet a 60-as évek elején (gyül. arch.)

Egyházközségi kiállítás, 2014 (a szerző felv.)

A megújult toronysisak, 2013 (a szerző felv.)

FETYKÓ JUDIT**AZ ÚTON II. rész**

történetek, gondolatok, találkozások
úton, út közben, útfélen

Vihar után

Tegnap vihar volt. Alig fél órás, de csak úgy csattogott, csapódott kint minden. Igyekeztem bezárni az ablakokat, s közben abban reménykedtem, hátha végre megérkezik, és tartósan itt marad az enyhébb levegő.

A vihar elült a város felett, tovarohant. Úgy éjfél tájt a ház előtt egy csapat nagyhangú valaki jött, majd miután épp a mi erkélysorunk alatt támadt kedvük ordítózni, és jól kiordították magukat – a szleng ezekhez a szavakhoz képest csak semmi becézés, finom játék a kifejezések értelmével –, szóval elcsendesülvén, a kezük ügyében lévő tárgyakkal levertek számtalan utcai lámpát, betörték egy-két közelben lévő üzlet reklámfelület üvegét.

Egy haragos férfihang leordított:

– Mit csinálsz te ott? Te Bandi! Azt a jó k- anyádat! – ismerhette az alant randalírozót, valaki fel is szólt a lentiékből, biztatta, menjen le, ott legyen a sokasággal szemben bátor. De a Bandi elindult valahova másfelé, és vissza-visszaszólt a többieknek:

– Na? A f-omba, mi lesz? Jösztek mán? – és azok mentek, hangoskodva, dobálva.

Közben megszólalt több riasztó, az erkélyekre ki-kilépett egy-két kíváncsi, álmából felriasztott ember, s valami történhetett, valami váratlan, és előre nem látott, mert az iménti bátor, ordító, törő-zúzó ifjak csapata szertefutott a lakótelep különböző átjáróin, kerülő útjain.

Kékes fény villogott, valaki hangosan nevetve mondta:

– Legalább az a kettő beleszaladt!

Még egy ideig látszott a szobaablakból, meg a konyhai ablak felől az autók kék színű villogása. Aztán csend lett.

A reggeli híradások tele voltak a vihar okozta károkkal, tragédiákkal. Alattunk, a biztosító ablakát ma megjavították, a fodrászatra kikerült a tábla: Műszaki okok miatt zárva.

A fodrászmester fia egész délelőtt a járdára hullt üvegcserepet söprögette, időnként sanda pillantást vetve az apjára, ki a boltban tett-vett.

– Jaj, Bandika! – szól a fiúhoz a ház másik oldalán lakó ismerősük. – Csak nem a vihar?

A fiú nemet intett.

– Borzasztó! – folytatta az ismerős. – Tegnap éjjel nem elég a vihar, még ezek a vandálok is... Hogy honnan jönnek azok ide? Erre a békés környékre...

– Van abból sok – jött ki köszönni egy fejbőlintással Bandika apja. – Tetszik tudni, mindet kirendelném közmunkára, hogy legalább takarítsa el, amit összebarmolt. Na, Bandi fiam, csak seperd! Seperd! – mordult rá Bandira, és visszament az üzletbe.

*

Raszta

Bő két hete az Astoriánál rám köszönt egy fiatalember. Olyan ismerősnek tűnt, de sehogy sem akart felszakadni az emlékek mélyéről, hogy ki lehet. Ereszkedtünk lefelé a metróba, a lépcső elején volt, a feje

búbját láttam, és egyre jobban erősödött a valahonnan ismerem érzése. Oly nagy ez a város. Meg olyan nagy vagy kicsi ez az ország, attól függ, mihez viszonyítom. Biztosan valamelyik gyereke osztálytársa volt, vagy ismerős, vagy valami hivatalos megjelenéskor találkoztunk.

Az Őrsön ismét egymás mellé sodródtunk. A fiatal férfi szemében huncut fény volt, látszott, hogy ismét szóba akar elegyedni.

– Ugye, nem tetszett megismerni?

– Nem – mondtam rögtön, és az emlékek tára most sem segített.

– Igaz, akkor hosszú hajam, volt... – mit akar ez, gondoltam, hiszem most is hosszú a haja.

– Be volt fonva, az a kócos, tetszik tudni...

Megmondta a hajviselet nevét, amit akkor, meg az előtt sem tudtam megjegyezni.

– A vonaton találkoztunk. Vagy hat éve. Egy fiatal lánnyal tetszett beszélgetni. Egy szlovákiai magyar lánnyal...

– Ahá! – bólogattam, mert feltört a fiatalember emlékképe, amint szorgalmasan visszasegíti a vele szemben ülő merev részegét a vonatülésre, és hallgat, csak hallgat, bár látszik rajta: szívesen csatlakozna a beszélgetéshez

– Aztán óta is Pesten van? – kérdeztem, hogy végre mutassak már valami érdeklődést, ne érezze, hogy rögtön le akarom rázni.

– Nagyrészt. Nekem ez a város kell. Itt tudok érvényesülni. Adnék valamit – s a zsebéből névjegyet vett elő.

Erősen zöld, fekete, meg vajszín volt az alap, amire kiemelt fekete betűkkel volt nyomtatva a neve, telefonja, ami a névjegyre kell, meg a foglalkozása, de az már olyan apró betűkkel, hogy szemüveg nélkül nem bírtam elolvasni.

– Ó, köszönöm – tettem be a táskámba a névjegyet.

– Szoktam látni, elég gyakran. Legutóbb is, a Múzeum körúton, az egyetemi ebédlőben. Csak nem akartam zavarni...

Valamit hümmögtem erre. Hiszen láthatott ott. A férjemmel időnként ott ebédelünk, mikor ő egész nap tanít, meg engem is a belvárosban ér a dél.

– Igazán nem szeretnék tolakodni – folytatta a fiatalember. – De ha ráérnének, mostanában lesz egy kiállítás... Az enyém – s olyan természetességgel adott egy meghívót, mintha csak azért találkoztunk volna itt, az Őrs aluljárójában, félúton az Árkád meg a Sugár között, hogy ezt átadja.

Ki erre, ki arra, kezemben a meghívóval, gondolataimban rengeteg régi emlékekkel megrohanva igyekeztem a következő jármű felé.

Szlovákiai magyar lány... Még mindig emlékszik arra a lányra. Vajon találkozott-e azzal a lánnyal, hiszen hallhatta, hogy az hol tanul, ha nagyon akarta, megkereshette...

Látom magam előtt, ahogy segít levenni a lány nagyon megpakolt útitáskát a pályaudvaron, s mennek előttem, hosszan. A kijáratnál a fiatalember lemaradt. Mikor odaértem, találkozott a tekintetünk.

– Nos? – kérdezte az enyém.

– Olyan gyermekien fiatal... – válaszolt a fiatalember tekintete.

Vagyis akkor azt gondoltam, azt válaszolta.

Válaszolhatott volna mást, mondjuk. nem akart a lány ismerkedni; nem voltak szimpatikusak, kölcsönösen; mindkettőjüknek van valakije... – meg még számtalan hasonló válasz lehetett abban a szemben. Azt gondoltam, amit gondolni szerettem volna.

Ki tudja mit válaszolt akkor az a tekintet? Most, ma, talán ő maga sem tudná megmondani...

Lakásfelújítás

Ehhez nem vagyok hozzászokva. Mindig, minden alkalommal mindent megszervezek, szinte órára egyeztetek, előre, hetekkel előre pontosítom az időpontokat. Most is, ezt is. Sőt, rossz szokásom, hogy előleget sem adok, ha anyagot kell venni, hát akkor csak tessék velem jönni boltba, vagy ha tetszik, akkor én megyek el a kedves mesterrel, de előleget, azt nem adok. Sőt, még azt is kikötöm, hogy mivel minden szerelő, mester tudja, egy munkáért mennyit akar kapni, így hát ennek tudatában a lehető legrövidebb idő alatt szerelje, fesse, parkettázza, burkolja nálunk, amit kell. Ez eddig így volt.

Most viszont, a parkettás, a tapétás (no, a tapétásról még egy rossz szót sem, hiszen annak vagy két hét múlva lesz majd itt az ideje...), szóval maradjak csak szépen a parkettásnál. Akinek az a híre, hogy megbízható ember, jön pontosan, elfogadható árai vannak (ez az ár, a munka díja is micsoda fontos dolog a mai világban...), sőt, ha kell, még a bútorok rakosgatásában is segít... meg ami a lényeg, idős barátnőimnél, rokonaimnál már bejáratott mesterember... na szóval, a parkettás nem jött. Új fejezet kezdődött a lakásfelújítási sor történetében, mert velünk, velem ilyen még nem fordult elő, hogy ennyi előkészítés, sokszoros telefonálgatás után a mester eltűnik. A telefonja ki van kapcsolva, a felesége nem tudja hova lett az ura, azaz a parkettás (aki majd a parkettásom, parkettásunk lesz, ha időben megkerül, ha ki nem törte a nyakát, vagy addig várakoztat, míg szerzek egy kevésbé megbízhatót, aki viszont pénz akar keresni, és épp tárgyaltalan lett egy aktuálisnak látszó munkája...)

Ma, most várunk. Reggeltől. A lakás összepakolva. Tegnap egész nap pakoltunk, több mázsza könyvet, bútort megmozgatva.

A nap első fele részemről alvásban telik el, annyira fáradt, kialvatlan vagyok az utóbbi időben, képtelen vagyok a tegnapi feszített, erőltetett fizikai munka ébren maradni, alszom, az alvás öntudatlanságába merülök a jelen csalódását legalább pár órára kikapcsolva.

Délután ismét félóránként hívom a parkettást, de annak telefonja változatlanul a jelenleg nem kapcsolható szöveget mondja. A délután közepén felhívott a sógornóm, aki szerint ez az mester megbízható, és biztosan valami nagy-nagy baj érte, ha nem jelentkezik. A biztonság kedvéért azért ő sógornóságem beszélt parkettásnéval, aki ígérte, ha megtud valamit az uráról, rögtön szól.

Ebben a széjjelségben, ahogy a két szoba közt nyitva az ajtó (sarkáról levéve a kisszoba szegletében van a falhoz dűtve), olyan nagynak tűnik ez a kisszoba, igaz csak a szétnyitott ágy, egy asztal, meg a falhoz támasztott ajtó van benne. A másik szoba viszont könyv- és bútorraktárrá lépett elő. Nagyokat hallgatok, de belül forog bennem a düh, legszívesebben megkeresném ezt a nagyon megbízható embert, és jól megráznám a fülénél fogva... na persze ez csak gondolatvariáció, de próbálom a tehetetlen idegességet oldani vele.

Alkonyat felé ötletem támad:

– Te! Férjember! – kezdem sorolni a páromnak, aki eddig nagy türelemmel viselte az átalakítás „örömeit”, és jó szándékkal aggódott az eltűnt mester miatt. – Nekem valami azt súgja, ez a mester nem csak úgy ment vidékre. Meg halászni. Ez azért ment, mint sokan azért mennek, hogy ott jól kiigyák, kidorbézolják magukat. Nincs ennek semmi baja, csak lehet, hogy annyit ivott, most nem bír magához térni... – mert korábban már felserkent bennem a gondolat; a sógornóm mondott valami olyat, hogy a mester urat nem lehet telefonon elérni, ha vidékre megy. Nem lehet elérni rádiótelefonon.

Csak nem szakadtak szét, váltak semmivé a telefontornyok, hogy pont ott nem lehet elérni ezt az embert. De nem lehet elérni. Mi meg itt, mint a kirakodóvásárban...

A férjem türelmes, és nagyon jóindulatú, azt mondta, hogy csak fáradt vagyok, meg ideges; más baj van, valami történt ezzel az emberrel. Várjunk, hátha mindjárt jelentkezik.

És úgy lőn. Vártunk.

Aztán megcsörrent a telefon, és parkettás-né azt mondta:

– Hát, megvan az ember. De hallani sem akart rólam. Hiába mondta neki a szomszéd, hogy felhív, beszéljen velem. Nem akart. Felkelni sem bír.

– Baleset érte? Eltört valamije? Vagy a szíve... – aggódtam

– Ááá! Nem! Csak...

– Már meg ne haragudjon! Szokott a maga embere inni, ha vidékre megy?

A vonal túlsó végén pár másodpercnyi hallgatás után a nő felsóhajtott, és szinte megkönnyebbülve folytatta:

– Szokott. Azért megy oda. Meg horgászni is azért jár. Régen csak évente két-három alkalommal, de mostanában egyre gyakrabban. Egy napig iszik, vagy kettőig, aztán napokig nem bír lábra állni.

Megfordult velem a világ. Most mit mondjak ennek a nőnek. Legszívesebben morogtam volna, de mégsem tettem, és tovább hallgattam.

– Rendes ember, tessék elhinni. Nem győzők szégyenkezni, mert mindenki nálam keresi... ha megjön, rögtön küldöm... Igazán jó szakember, csak most megint elkapta a gépszíj.

Az a gépszíj, hogy nem bír várni vele pár napot. Most aztán várhatom, míg a megbízható mesterember előkerül. Ezen a héten már reményem sincs rá, hogy elkészüljön a szoba. Viszont, ha holnap estig nem jelentkezik ez a tökéletesen megbízható ember, akkor a jövő hétre keresnem kell egy másik, kevésbé megbízható parkettást, aki csak egyszerűen pénzt akar keresni, és időben jön.

*

Esik

Éjjel esett az eső. Álomból a hajnali szokásos ébredési időmben felneszeltem egy pár percre; hallottam, ahogy alattunk csapódik a kenyeres kocsi ajtaja és a nagyhangú szállító mély hangon, pergő mondatokkal beszélget a halkán válaszoló boltossal; ők mit sem törődnek a lakótelep csendjével, ha ők felkeltek, szerintük akkor már reggel van.

Esik – gondoltam; és a kint, az eső, a hűvös levegő, a kinti beszéd, meg még végtelen sok más zaj, illat, szag, a pirkadat fényének beszűrődése a sötétítő alatt mind-mind egyszerre volt közel és távol, és egyszerre záródott ki az alvás öntudatlanságába visszasüllyedve.

Dél előtt az alattunk lévő lapos-tetőkön sokáig fénylettek a tócsák. Egy közelben lakó szarka cserregett időnként, motoros kasza hangjai közeledtek, a konyha felett hatalmas csapódással ért földet a felettünk lakó valamilyen leejtett tárgya.

Nagycseppű pára volt a kocsik szélvédőjén, még nyolc óra felé is. Valami megváltozott, a színek, a szagok, a fény, mind az őszről beszél.

M-néni takarítja a ház körül kertnek mondott alig méteres sávot, amiben sövénynövények, élő virágok, fű van, és persze rengeteg a lakók által ablakon kidobált szemét. A néni épp végez, körül sétál a házon, aztán legyintve belép a kapun. Mire visszaérek a boltból, már ismét egy üres cigarettás doboz van a fűben. Ledobták? Odadobták?

Eltűnően van a motorháztetőnkön a pár hete eltűntethetetlen folt. Még vidéken jegyzett meg egy madár, bőven, nem spórolva a pecsét anyagával. Lemoshatatlannak látszott az a folt, de úgy tűnik, a bővizű esők hatékonyabban mosnak kocsit, mint én.

Benn a lakásban megcsap a kinhez képesti meleg. Még mindig nem bírt lejjebb húlni. Délután ismét esik, ütemesen, hosszan, a nyitott erkélyajtón túlról tiszta víz illata árad.

*

Lajos-vagyok – ismét

Kocsi ide, kocsi oda, azért néha mégis jó vonaton utazni. Néhány óra, amíg befelé figyelhetek, ellentétben az autóvezetéssel, amit nagyon is szeretek, de hát ott állandóan figyelni kell...

Fiammal vártuk a vonat indulását. Már megint vidéken, egy kisváros állomásán. Az ablaknál ültünk, szemben egymással, az ajtó mellett egy ismerős nő foglalt helyet, „jó napot, jó estét, rég láttam” ismeretség volt, így itt sem beszélünk többet.

A vonat elindult. Ez a szerelvény is viszonylag néptelenül indult ki a végállomásról. A folyosón egy elegánsan öltözött, kalapos férfi állt, aki aztán mégis helyet keresvén, belépett a fülébe.

– Van itt szabad hely? – kérdezte, ámbár látható volt, hogy még bőven van szabad hely.

Az ajtónál ülő nő bólintott, a férfi a polcra helyezte a kalapját, majd a kabátját, sokáig igazgatva, talán attól félt, hogy összegyűrődik az utazásban. Majd a zakóján, nyakkendőként igazított, és leült.

Ekkor ismertem fel. Egy jegyzet-lapra ráírtam, és a fiamnak odanyújtottam az információt: Lajos-vagyok.

A fiam először értetlenül nézett, majd óvatosan szemügyre vette az idős urat. Az merően nézett maga elé, pontosabban a vele szemben ülő nőre.

Haladt a vonat. Körülbelül öt perc múlva az úr megszólalt.

– Lajos vagyok. A gyerekeimhez utazok. Nyugdíjas kedvezmény ugyebár. A korral járó ingyenes utazás. (akkoriban főleg gyorsvonatok jártak, és nem helyjegyes intercytik)

A nő bólogatott, és mikor Lajos-vagyok befejezte a mondókáját, a hölgy is bemutatkozott. Egy kis csend következett. A nő várt, Lajos-vagyok talán mérlegelt.

– A következő állomáson leszállok – sorolta a nő. – Ott lakom. Az uram ma nem jön elém... Nem is baj. Igen durva ember. Ma egyedül megyek haza.

– Azért otthon csak várja? – érdeklődött Lajos-vagyok.

– Áááá! Elment almát szüretelni a bátyjához. Majd a jövő hét elején, akkor jön haza.

– A feleségem, tudja, nagyon rendes asszony, csak hát... hamarabb megöregedett mint én... Igazán, én mindent elkövetek, de nem mutat semmi érdeklődést. Azt mondja, megöregedett. De én még nem. Én még teljesen egészséges vagyok.

A nő megértően hallgatta. Rohamosan közeledett az első állomás. A nő vette a kabátját, Lajos-vagyok felsegítette rá. Aztán Lajos-vagyok is gyorsan öltözni kezdett.

Mikor kigurult a szerelvény az állomásról, a nő, meg Lajos-vagyok karonfogva sétáltak az állomásépület felé.

A fiam összehúzott szemöldökkel nézet őket.

– Az iskoláját! – mondta agy negyedórányi hallgatás után. – Nem képzeltem, hogy ezeknél ez csak így... Bocsánat! – zárat le a gondolatot, mert valószínűleg eszébe jutott, hogy a nő velem majdnem egykorú, Lajos-vagyok meg épp valamelyik nagybácsija is lehetne...

Szerencsére nem volt a nagybácsija egyikünknek sem.

*

Megtaláltam

Megtaláltam! Meg! És most aztán!...

– Mi lesz most aztán? – kérdezte a férjem, aki békés, és megértő ember, ám az elmúlt napok viszontagságait már egyre jobban nem tudja túrni; a szekrény előtt könyvespolc, harcok árán érhető el az ing, az alsónemű. A kimosott ruhák forognak rajtunk és ismét a mosásban, csak hogy ne kelljen a szekrényhez átmászni a dolgok halmazán.

– Mi lesz most? Mi lesz meg azonnal?

Ezzel a kérdéssel le is lombozódott bennem a hirtelen feltámadt és túlbuzgott öröm. Valóban. Mi lesz most hamarabb?

Semmi. De az, biztosan lesz. Vagyis, még kétnapi várakozás és akkor végre lesz parkettás, lerakják a parkettát, aztán lehet behordani a kissozba bútorait, a megszámlálhatatlan könyvet, ami most szabályos

szögletes csomókban van összepakolva a nagyobbik szoba közepén, olyatén, mintha valami könyvből álló téglahalmaz-csúfoló lenne.

Ez is valami. Odaértem, ahol kezdtem.

Férjürem nagyokat hallgat, mert a háztartás, a ház átalakítása eddig sem nagyon foglalkoztatta. Vagyis ez így nem igaz. Nagyon is foglalkozott vele, főleg arra figyelve, hogy minden mihamarabb legyen készen, és persze jó minőségben legyen készen. Meg hát a könyveknek (haja szála se...) borítója se görbüljön, és akkor rendben is lenne a dolog.

Ez alkalommal nem akartam éles vitába menni a rokonok ajánlatainak lebecsülése, el nem fogadása miatt. Hiszen olyan jó mesterembert ajánlottak, olyan megbízhatót. Csak azt az egy bibijét nem tudták, ha rájön a mester úrra az ihatnék, akkor hetekig nem fogható munkára. Mégis, akár hogyan nézem, csak magamat okolhatom. Inkább egy vita, egy kis morgás (ó, hiszen a morgás jogát már a latinok is emlegették...), de ha nem hagyom magam, ha nem akarok a sógornóm, és mamája, meg miattuk a férjem kedvére belesodorni ebbe a megbízható mesteremberbe, akkor már régen kész a lakásfelújítás.

Nehéz belátni: ugyanaz a parkettás fog jönni, akivel hetekkel előzőleg a lépcsőházban találkoztam, és ott minden teketória nélkül leszólítottam:

– Maga parkettás?

– Az – volt a tömör, összefoglaló válasz.

Elégedett voltam, hogy nosza, itt egy parkettás, nem is kell utána járnom, elfogadható árat mond, meg még emlegeti is, hogy család, asszony, törlesztő részlet – szóval az ilyen nem mer elmenni egy kis alföldi ivótúrára, hogy engem, meg más, naiv kuncaftot cserbenhagyjon; ez az én emberem. Vagyis parkettásom.

Lesz parkettás. Megtaláltam. Igaz, hogy ugyanazt. Igaz, hogy nem volt képem felhívni, felhívtam inkább a parketta forgalmazót, tud-e szakembert... és hát, pont ezt a telefonszámot és nevet kaptam.

Most lehet várni, és ábrándozni, milyen is lesz a kyszoba.

Hurrá! Megtaláltam! Van parkettás.

Vajon akkor reggel is meglesz még, mikor ide kell jönnie dolgozni?

*

MOLNÁR JÓZSEF**VALAHOL**

Kint az eső mámorán túl, valaki
éhezik - adnék kezébe
fegyvert, löje le
a csendet, mely a miértjeire
nem válaszol.

Valahol egy hajó a tengeren
látszólag ok nélkül süllyed, az
olajrózsa csillogása beborít
mindent – ne tedd! – kiált
a mentőcsónak, adnék
kezébe fegyvert, löje le
a csendet, mely a miértekre
nem válaszol.

Valahol a mellékutcában
fekszik egy ember,
az elárvult testhez
hívják az orvost, száguld
a mentő, de késik – ne tedd! –
szól a halott, adjatok
fegyvert a fájdalom
kezébe, löje le
a csendet, mely a miértekre
nem válaszol.

Valahol az ég alatti
pusztában állatokat ölnek,
nyitott szemükben
megfagyott szeretet – ne tedd!
- mondja a bocsánatos
bűn, adnék fegyvert
a múlandónak, löje le
a csendet, ki a miértekre
nem válaszol.

Valahol az erdő mélyén
fülemüle-hangot, a jövő
fátylát vágják ketté – ne tedd! -
szól az érdek, adjatok
fegyvert a zene kezébe, löje le
a csendet, mely a miértekre
nem válaszol.

Valahol az árokszálen
temetnek, ásó koppan, kapa
nyekken, az új világot tennék

végső nyugalomba – szól a
remény, ne tedd! – adnék az
alvók kezébe fegyvert, lőjék le
csendet, mely a miértekre
nem válaszol.

Valahol az isten átkokat,
a bitang-ember álmokat hord
máglyára – ne tedd! – üvölti
hamu és pernye, adjatok
fegyvert az angyal kezébe,
lője le a csendet, mely
a miértekre
nem válaszol.

PETROZSÉNYI NAGYPÁL

KIRÁLYIAUDIENCIA

(Igaz történet)

Azt mondják, a történelem megismétli önmagát. Lehet, az mindenesetre biztos, hogy az erdélyi dilemma sokak számára ma sem lezárt kérdés. Néha kimondták, gyakrabban nem, de a szívekben változatlanul ott bujkál: miért nem élhet a gyermek ősei országában?

Kormányunk válasza elég lakonikus: eddig a határ, punctum, faggassuk inkább a történelmet! Hát én kifaggattam, s vele megboldogult apám elsárgult, 1940-ben írt naplóját is, amely immár ugyancsak történelem. Közlök belőle néhány passzust.

Aug. 1. A világ vérpatakban fürdik. Csak nálunk nem hullnak még a bombák. A levegő azért itt is puszkaporos. Ekék helyett tankot, repülőket gyártunk, s a királyról is bizarr hírek keringenek. Egyesek szerint lemondásra készül, mások szerint eladott minket. Nyilván Hitlernek, de akkor Isten irgalmazzon nekünk.

Itt, a faluban minden változatlan. Híveim dolgoznak, istenfélők. Egyikük sem politizál, ugyanúgy szántanak-vetnek, mint a béke napjaiban. Bár nekik lenne igazuk, s csupán én látok rémeket.

Aug. 15. Érthetetlen parancsot kaptam. Nem, nem behívót. Papokat szerencsére ritkán hívnak be katonának. Csupán a király, II. Károly rendelt Bukarestbe. Jó, menjünk, a parancs az parancs. Pusztán azt nem értem, vajon mit akarhat egy ilyen incifinci paptól. Még ha püspök lennék! Bevallom, begyulladtam. Jót jelent vagy rosszat? – tépelődtem magamban még a templomban is.

Aug. 18. Kolozsvár utcáin ijesztő tömeg hullámozott. A zöme magyar, néhányan Károly királyt élítették. Mindenki ordított, sírt, vagy ölelkezett, betörték néhány ablakot, azzal tovább vonultak.

– Kérem, megmagyaráznák, mi történt? – kiáltottam ki a bricskából. – Vége a háborúnak?

– Magyarok vagyunk – lelkengett egy mezítlábas suhanc.

– Aha! Ezen kívül?

– Hát nem érti? – képedt el egy atillás öreg. – Észak-Erdélyt Magyarországhoz csatolták.

– Kik? Mikor? – szöktem talpra, aztán legyintettem.

Tavasza óta egyébről sem hallok. Az Anschluss így, az Anschluss úgy, s a határok mégis sértetlenek.

– Hajtson tovább, Mózsi bácsi!

Az állomás környékén verekedőkbe botlunk. Két gibernyúz románt vertek agyba-főbe, ki ököllel, ki bunkóval, a rendőrök szeme láttára.

– Emberek, atyámfiai, álljanak meg, kérem! – ugrottam a verekedők közé. – Biztos úr, hát nem látja? Biztosítsa a rendet, uram!

– Biztosítsa maga – vonogatta vállát a rendőr, s a többiekkel együtt faképnél hagyott.

– Menjen a dolgára! – tolt félre egy díjbirkózó alak. – Vagy maga is oláh?

– Talán... részben. Csakhogy maguk is azok.

– Megbuggyantál? – hördült fel mögöttem valaki.

– Hát... izé... mondjuk, a dédanyjuk, ükapjuk révén, hiszen évszázadok óta élünk együtt. Gondolkozzanak, kérem, egy picit!

– No persze, persze – jött zavarba a férfi. – De a kölcsönkenyeret akkor is visszaadjuk.

– Ámen – kontrázott a tömeg, s újból a fütykösökhöz kapott.

– Menjünk, még mielőtt minket is agyonütnek! – súgta fülembé Mózsi.

Így kerültem a vonatra, s pár órával később Bukarest utcáira. Micsoda egy monstrum város! Ezek a házak, autók, villamosok...! És itt is rohannak, itt is üvöltöttek.

– Jos regele! (Le a királlyal!) Moarte ungurilor! (Halál a magyarokra!)

Megkeveredve szédültem egy padra. Ez aztán a fordulat! Legjobb volna innen gyorsan hazamenni – idéztem fel magamban csöndes falum képét. Ez a világ túl komplikált nekem. Igen ám, de a király...! – öntött el a veríték. – Bármilyen történt, még mindig ő a király, s a parancs szerint nekem találkoznom kell vele.

Kelletlenül néztem szállás után. Szegény ember lévén egy kollégiumba csengettem. Valószínűleg olcsóbb, esetleg fizetnem se kell érte.

– Mit akar? – mordult rám a kapus.

– Szállást. Most jöttem faluról, de ezek a szállodák túl drágák, uram – mondtam románul, de olyan kiejtéssel, hogy a portás rögtön észrevette.

– Maga magyar?

– Nem mindegy, miért?

– Nekem mindegy, de önnek... Ha kedves az élete, ajánlom, keressen másutt szállást magának – utasított el mogorván, aztán miért, miért nem, mégis megkönyörült rajtam.

Bedugott egy alkóvba, és jó éjszakát kívánt. A diákok rám sem hederítettek. Gyászos arccal tettek-vettek, az első emeleten a fiúk, a másodikon a lányok. Fáradt lévén hamar elaludtam. Időnként ugyan hallottam egy-két furcsa hangot, sikolyt, aztán csend, semmit sem halottam többé. Reggel frissen, kipihenten ébredtem. Kiperdültem az ajtón, és majd hanyatt vágódtam. Az emeleten holtestek heverték. A földszinten szintén. Teremtő Atyám, ezeket vagy megölték, vagy öngyilkosok lettek! Egy papírlapra a következőt írták: Halál a magyarra! Éljen Románia! Egyedül a portás élt még.

– Az istenre kérem, magyarázza meg, mi történt az éjjel?

– Menjen a pokolba, átkozott bozgor!

Aug. 19. Gyászos arccal kaptattam fel a királyi palota széles lépcsőfokain. A folyosókon elegáns hivatalnokok suhantak irodából ki, irodába be. Egy fél óráig bolyongtam, amíg a királyi váróteremre bukkantam, tömve a legfestőibb alakokkal. Akadt köztük néger, török, sőt még kínai is. Idegesen süllyedtem egy öblös bársonyszékbe. Ha eddig nem vártam, most bepótolhatom – mértem föl a terepet, s ismét eltűnődtem, mit akarhat tőlem egy király.

– Jöjjön, őfelsége kéreti! – érintett vállon csakhamar egy tisztviselő.

Elszorult gyomorral léptem őfelsége elé. A terem II. Károly dolgozószobája volt. Ott állt egy gyönyörű íróasztal mögött, előtte a fia, mindketten mundérban.

– Vége, Mihály fiam, vége – köhögött rekedten, talán észre se vett, bár többször rám pillantott. – Hiába csúsztam-másztam, még néhány nap és Erdélyt örökre elvesztettük. Bécsben...

A folytatás már nem is érdekelt. Úgy robbantam ki, mint a dumdumgolyó. Bántam is én a királyt, parancsot, ükapát, akinek a révén részben én is román lennék. Erdély magyar terület, tehát mégis igaz, húsz év után végre megint otthon vagyunk. A kijárat előtt egy koldusba botlottam.

– Bocsánat! Nocsak, maga meg miért szipog?

– És maga? Maga miért nevet?

A kérdést feltették. Faggathatjuk a történelmet.

CSÁKY KÁROLY

versei

Halálod 90. napján

Hiányod
mint az idő,
egyre csak
nő.

Rámszakad
minden emlék,
s téged
kereslek
veled.

Tudom,
figyelsz most is,
kívánva,
hogy egyre jobban
értse-
lek,
akkor is,
ha helyetted
már csak a
lélek
sugara
ragyog át a
mennyből.

2015. április 9.

Bűnbánat

Elbuktam próbádon
Uram.
Jaj,
nehéz lesz a pótvizsga
színed előtt.

Kimosok magamból
addig is
minden tüskét,
kavicsot,
görgesse azt
elédbbe
az ár.

Partravetett gyermeked
elkövetett
bűneiért bánatában
magára
súlyos köveket
vettet,
s már
csak kegyelmedre
vár.

2015. április 11.

BÖRZSÖNYI ERIKA**Róza emlékezete**

Róza emlékezete történeteket őriz, olykor megírásra kész történeteket, amelyek a legváratlanabb időpontokban jelzik: megírásra várnak. Ilyenkor, lehetőleg főzés, vagy más házimunka közben, netán egy tömött közlekedési eszközön, fél lábon állva nincs lehetősége arra, hogy leírja. Kétségbeesetten igyekszik memorizálni a sorokban érkező szöveget, amelyet agya, mint egy kis számítógép, szinte készre tördelve közvetítene, de sokszor, mire „helyzetbe” kerül, a sorok, de akár az egész történet is elveszett.

Így van ez a hangszerkészítő fiú történetével is, akivel néhány hónapja találkozott egy buszmegállóban, s míg a buszra vártak, a fiú elmesélte életének Róza számára eddig ismeretlen mozzanatait. Mint egy mozaik, lassan összeállt előtte a kép, hiszen a családot csaknem harminc éve ismerte, sokat tudott róluk, de a fiú szemszögéből még nem hallotta a történetet.

A gyerek egy családi tragédia után nem sokkal született, mintha az égiek kárpótolni akarták volna az elvesztett kisfiú balesetben meghalt testvérkéje helyett a fiatal szülőket. Csakhogy, míg az elsőszülött szőke, kékszemű, pufók kis angyalka volt - s az idő múltával az emlékezet még szebbre retusálta a róla őrzött képet - addig a kistestvér kreol bőrű, fekete hajú, kissé túlmozgásos, amolyan „furcsa” gyereknek sikeredett. A családi legendárium szerint az apuka e felett érzett bánatában kezdett egyre gyakrabban és egyre mélyebben a pohár fenekére nézni, s ebből adódtak aztán a családi konfliktusok.

Róza jól ismerte őket, hisz a meghalt kisfiúnak bölcsődés társa volt az ő egyszem fia, és jól emlékezett a fatális véletlenre, a balesetre, amelyben a kicsi fiúcska meghalt. Elgurult labdája után kúszott be egy, az utcában parkoló roncsautó alá és kifelé másztában úgy beütötte a fejét annak alvázába, hogy koponyasérüléseibe később a kórházban behalt.

Akkoriban az anyukával barátnők lévén, sokat beszélgettek, majd az élet elsodorta egymástól őket, hiszen nem voltak egykorú gyermekeik, és nem is egy környéken laktak.

Jóval később, már kiskamaszként látta viszont a könyvtárban, ahol dolgozott, az anyukát és a fekete szemű kisfiút, aki mindenre kíváncsian, szinte mindenki beszédébe, olykor udvariatlanul és türelmetlenül, belekotyogott.

Különös gyerek volt, nem biztos, hogy mindenki észrevette különlegességét, inkább csak azt látták, hogy mintha zavarodott lenne, de mindenestre más, mint a többiek.

Időnként bevallotta magának, hogy idegesíti a gyerek, aki ezer kérdést tett fel neki, míg ő folyamatosan, a könyvtári pultban állva dolgozott, de arra nagyon vigyázott, hogy a türelme ne fogyjon el az olvasók kiszolgálása közben.

Ezt a különös kisfiút hosszú évek óta nem látta Róza, s amikor a buszmegállóban mellé ült a magas, vékony és udvarias fiatalember, azonnal nem is ismerte fel. Ő szólította meg.

- Ugye nem tetszik megismerni? - kérdezte.

Róza lázasan kutató emlékezetében, nem akarván megsérteni a fiatalembert, akinek, szemmel láthatólag valamiért fontosnak tetszett, hogy ő megismerje.

A hangja ismerősnek tűnt, a tekintet és a mosoly is, már csak pillanatok kellettek a felismeréshez.

- Janika! Nahát, hogy milyen komoly fiatalember lettél, mióta nem láttalak! - mondta, hangjában örömmel, szinte kiáltva az asszony.

És a fiú mesélni kezdett. Rózának gyakran megnyílnak emberek, ismeretlenek és rég látott ismerősök egyaránt, talán, mert tud hallgatni, mert odafigyel, igaz, ezekből a történetekből sokszor élményanyag lesz, de odafigyelése mégsem öncélú. Figyelmet, szeretetet ad, aminek a legtöbb ember híján van, és ő maga is kap: meséket, amelyekből néhányat később megír, átkölt kissé, és a történet így új életre kel.

- Tetszik tudni, az egész úgy kezdődött, hogy engem az apu mindig a tesómmal hasonlítgatott össze. Aki már szép volt és jó, meg okos, az apu képzeletében talán diplomát is szerzett, mert közben persze felnőtt és továbbtanult, én meg ott voltam a mindenkori problémáimmal, valóságosan. És ezt nem tudta megemészteni.

sírt, én meg bújtam hozzá, hogy vigasztaljam, de ez csak olaj volt a tűzre, mert apu köpött egyet és azt mondta: mi vagy te, kislány? És fordult is vissza oda, ahonnan jött, a kocsmába, a haverokhoz.

Volt, hogy egyszerűen lehülyézett és bezárt a szobába, nem engedett ki egész nap, én meg csak sírtam és anyukám nem tudott rajtam segíteni, mert dolgozott, rengeteget, a kórházban, hogy ki tudjuk fizetni a számlákat.

Akkor kezdett el az anyu házakhoz járni, öregeket ápolni. Nem is tudom, hogy volt annyi ereje, komolyan. Ahogy mesélt nekem róluk, némelyik öreglány nagyon kiakasztó lehetett, de ő szerette őket. Azt a sok bántást, amit az aputól kapott, az öregeken szerette le.

Azért nekem is jutott belőle, akkoriban kezdtünk a könyvtárba járni, mert az egy nagyon jó, nyugodt hely volt, a Róza néni a pultban úgy dolgozott, mint a Síva istennő, akinek az a sok karja van és közben mindenkivel beszélgetett, meg nevetett - hát így is lehet? - gondoltam én akkoriban.

És beszippantottak a könyvek meg a zene. Mind a kettőt faltam.

De nem ám a slágereket, hanem Bachot hallgattam, meg a gyülekezetben az egyházi zenét, azt nagyon szerettem. Akkoriban kezdtem el orgonán játszani. Már nem voltam boldogtalan, és még reménykedtem is benne, hogy az apu megváltozik, és olyan lesz, mint régen.

Kitanultam a hangszerkészítő szakmát, anyu nagyon büszke volt rám, egész addig, míg munkanélküli nem lettem, mert bezárt a gyár.

És akkor persze megint jött az apu, hogy én semmirekellő vagyok, sehová nem vesznek majd fel.

Apuról tudni kell, hogy nagyon bizalmi állásban dolgozott évek óta, erről többet nem mondhatok. És nagyon büszke volt rá, hogy sok embert elbocsátanak, de őt megtartják. Mert fontos, nélkülözhetetlen vagyok! – mondogatta. Ezen én nagyon csodálkoztam, hisz számtalanszor láttam, hogy apukám épp csak kijózanodva, másnaposan, borostásan megy be az ő bizalmi állásába dolgozni.

Aztán egy napon a céget eladták, megvásárolta egy külföldi befektető, akinek támadt egy nagy ötlete.

Az apuhoz hasonló munkakörben dolgozó emberek közül azokat, akik már elmúltak 40 évesek, válogatás nélkül elbocsátották. Egy napon apukám bement dolgozni, hétfőn, ami épp ugyanolyan volt látszólag, mint az összes többi, és akkor beteretlék őket az ebédlőbe.

A teremben volt egy asztal, ami mellett ott ült a vezetőség és az asztal előtt két széken nagy dobozok, a dobozokban nagyon sok boríték.

És elkezdődött valami nagyon furcsa dolog. Akinek a nevét a borítékról felolvasták, az kiballagott, átvette a magáét és abban szépen megtalálta a felmondó levelét. És másnap már nem is kellett befáradnia dolgozni.

Az én apukám, aki nem semmirekellő, mint én, hirtelen munkanélküli lett.

És nem tudta ezt a változást feldolgozni. Hirtelen minden még rosszabb lett, mint volt addig.

Anyu szenvedett ettől a legjobban. Az én szép szőke anyukám rettenetesen sokat hízott. Szerintem a tengersok háj mögé menekült, meg a munkába temetkezett.

Meséltem már a nénikről, ugye, akiket gondozott? Hazajött a kórházból az éjszakai műszakból és alvás nélkül ment a mamákhoz.

Etette, fürdette, injekciózta, és persze szerette őket. Kézről-kézre adták őt. Volt ereje mosolyogni!

Az egyik ilyen néni, Polly néninek hívták, nem tudott fizetni neki, de, - mert angolnár volt régen, vagy 50 évvel ezelőtt - megállapodott anyukámmal, hogy angolórákban fizeti őt.

Nagyon nehéz eset volt ez a néni, néha én is felmentem hozzá anyuval. Egy hatalmas, telezsúfolt budai villában lakott, egy olyan lakásban, mint egy múzeum, tele volt titokzatos régi dolgokkal. Még egy harmóniuma is volt, ezen megengedte, hogy játszak néha.

Mindenki kiröhögte anyut, hogy minek neki angol tanulnia, azon nem vehet kenyeret! És a Polly néni olyan régimódi dolgokat tanított neki angolul, olyan furcsa kiejtéssel, néha tényleg nevetnem kellett.

De anyut ez nem zavarta, sőt, kiemelte az otthoni reménytelenségéből, úgy érzem. És elkezdett magában dédelgetni egy álmot: diplomát szerez és kimegy Angliába.

Bárkinek elmondta, az elnéző lesajnálással fogadta, hisz ismerte a helyzetünket. Az egy igazi kiúttalan helyzet.

Az anyuval is rengeteget veszekedtek, aztán apu elkezdett kocsmázni, adósságokat csinált és anyu mindig Amibe csak beletörődni lehet.

Róza némi önkritikával belátta, hogy ő is a szkeptikusok közé tartozott annak idején, amikor Janika anyja mesélt neki a nagy álmáról. Diploma, Anglia, amikor a téli gázszámlát sem tudják kifizetni! Szokása szerint megpróbálta Andit visszarángatni a földre, de neki épp az álomvilága kellett, hogy túlélje a mindennapok sivárságát, reménytelenségét.

És elkezdett munka mellett tanulni. Egymás után tette le a vizsgákat, míg végül hosszú évek tanulása után diplomás szakápoló lett.

Időközben egymás után húztak el a buszok, őket a történet sodrása magával ragadta, mindketten elfelejtették, hogy eredetileg hová is tartottak.

A fiú tovább mesélt:

Anyu elvégezte a főiskolát, és ott állt, hogy nem vették fel sehová, mert túl kövérnek találták. Ezen mi már csak nevetni tudtunk.

Aztán persze lefogyott, de nem a munka érdekében, hanem, mert szerelmes lett. De ez egy másik történet, most már tényleg mennem kell! - kiáltotta és az épp beálló buszra felugrott, majd eltűnt Róza szeme elől.

Hetek teltek el, Róza gondolkodott a történeten, meg akarta írni, de tartott is tőle, vajon mit váltana ki az érintettek közül, ha az írás megjelenne valahol.

Keresni kezdte szőke barátnője, Andi telefonszámát, de a mobilszámról kiderült, hogy nem él. Vezetékes száma pedig ki volt kapcsolva.

Ezek után nem tehetett mást, a sorsra bízta. Tudta jól, ha a történetet meg kell írnia, a sors hozzásegíti őt valamilyen módon, hogy megismerje a valóságos folytatást. Vagy Janikával találkozik majd, vagy még előtte ismeretlen megoldás kínálkozik.

Várt. Biztos volt benne, hogy a sors kereke forog.

Vagy egy hónap telt el a buszmegállóbeli beszélgetés óta. Egy csendes hétköznapi estén megszólalt Róza egyébként betegeskedő mobiltelefonja.

-Szia, Andi vagyok! – szólalt meg benne az ismerős hang. Róza szíve megdobbant!

-Tudod, milyen régen kereslek? Honnan beszélsz?- kérdezte.

-Angliából... jött a válasz! Andi vidám, felszabadult hangja, nevetése jelezte, hogy Róza hallgatásából rájött, igazi meglepetést okozott neki.

Elmesélte, hogy pár hónapja jelentkezett egy álláshirdetésre, a tengerparti kisvárosba és felvették őt. Nővérszállón lakik, három magyar asszonnyal együtt. Hazai fizetésének sokszorosát keresi, már vett magának tévét, biciklit, telefont és utazott, fürdött a tengerben, ami nagy álma volt, és boldog. Még haza is tud küldeni pénzt, hogy a két munkanélküli férfi, a férje és a fia ne nélkülözzenek.

Teljesült az álmom! – mondta, szinte kiáltva. Már csak Janikát szeretném kihozni, de nem akar, nem tudom, miért, hisz az apjával nem szeret lenni, mert még mindig sokat bántja, pedig már felnőtt. De nem teszek le róla! Ősszel megyek haza látogatóba.

Róza, te se mondd le az álmairól, akármi is legyen az, hisz látod, az enyém milyen lehetetlennek tűnt, és mégis teljesült. Még nem késtél le semmiről, érted? Nem késtél le, csak ne mondd le róla.

Róza alig kapott levegőt, megilletődötten hallgatta Andit. Kissé félve mesélte el neki a találkozást Janikával, és, hogy meg akarja írni a történetet.

Andi mindig is szerette az ő verseit, novelláit, most is kérte, hogy küldjön neki.

És hozzájárult, hogy megírja a történetet, ami már nemcsak Janika, hanem Andrea és a megvalósult álm története is.

Bíboros kosbor

CSÁKY KÁROLY

Néhány anyakönyvi adalék Apátújfalu történetéhez

Egy-egy település múltjának alaposabb megvilágításához, az emberélet adott fordulójának feltárásához, a falu társadalmi rétegzettségének érzékeltetéséhez jó szolgálatot nyújthatnak az egyházi anyakönyvek, melyekből már az előző fejezetekben is bemutattunk néhány adatot. Az Apátújfalu is érintő eme iratok 1895-ig visszamenőleg a **Lukanényei Plébániahivatalban** találhatóak meg. A régebbiket – az anyakönyvezés kezdeteitől (XVII. század vége) – a **Besztercebányai Állami Levéltár** őrzi. Valamennyi darabja digitalizálva van, s így a világhálón is elérhető.

Ezekből a régi dokumentumokból kiolvashatók a település **demográfiai** adatai: a születések, házasságkötések, halálozások száma egy-egy esztendőben. A **születési adatoknál** megfigyelhetjük a **csecsemőhalandóságot**, a **névadási szokásokat** stb. A halotti anyakönyvekből megtudhatjuk a **halálokokat** s azt, mikor, milyen **betegségek, járványok** pusztították a lakosságot, milyen volt az átlagéletkor stb. A **házasságkötéseknél** megfigyelhető, ki kivel, milyen társadalmi állásával kötött házasságot; hány éves korukban házasodtak a fiatalok, mennyire voltak erősek az **exogám és endogám házassági szokások**, milyen **házassági körzetek** alakultak ki az adott régióban. S akkor még nem soroltunk el mindent, ami ezekből a könyvekből kiderülhet. Nincs lehetőségünk itt a teljes anyag vizsgálására, így a dokumentumokban csupán kisebbfajta szemlézést végeztünk, egy-egy időmetszet adatait dolgoztuk fel.

A születési anyakönyvek

A születésre vonatkozó legrégebb adatokat az általam megvizsgált **1774-1780-as** időszakot felölelő anyakönyvekből szereztem. A születések száma összesen (7 év alatt; az 1774. év nem teljes) **81** volt, ebből Apátira 21, Újfalura 60 újszülött esett. Ez is mutatja, hogy az utóbbi település jóval népesebb volt, mint a kicsike Apát. Az éves átlag **11,5** volt, s ez jelentősen több, mint az utóbbi évtizedek itteni szaporulata.

A keresztelték közül öten **lutheránusok** (evangélikus) voltak. Ekkor őket is a katolikus anyakönyvbe jegyezték be.

A **keresztnevek** közül a XVIII. században, a jelzett időpontban legnépszerűbb volt az **Erzsébet**, **Borbála** és a **Katalin**, illetve a **János**, **György**, **József** és a **Mihály**. A **női keresztnevek** gyakorisági sorrendben így következnek: (Zárójelben az adott név előfordulásának száma.) **Erzsébet (11)**, **Borbála (9)**, **Katalin (8)**, **Mária (3)**, **Anna (2)**, **Judit (2)**, **Éva (1)**, **Klára (1)**, **Zsuzsanna (1)**. A **férfinevek** estében ez így alakul : **János (6)**, **György (5)**, **József (5)**, **Mihály (5)**, **István (4)**, **Mátyás (4)**, **Pál (4)**, **Márton (3)**, **Balázs (1)**, **Jakab (1)**, **Tamás (1)**.

Az újabb időmetszet a XIX. század második feléből, az **1868-1872** közti időszakból való. Az öt év születési átlaga – **15,6** – magasabb, mint az előbb vizsgált időszaké. **1870-ben** a településeken például 31 gyermek született. Az éves bontást az alábbi táblázatban mutatom be települések szerint. Megemlítjük még, hogy az újszülöttek közt 4 **törvénytelen gyermeket** is jegyeztek.

Év:	Születések száma össz.:	Apátiban:	Újfaluban:
1868	14	6	8
1869	7	2	5
1870	31	4	27
1871	10	2	8
1872	16	4	12
Összesen:	78	18	60

A **keresztnevek gyakoriságánál a Zsuzsanna, Rozália** és az **Anna**, illetve a **János, István** és a **György** vezet.

A **fiúnevek** betőrendben így követik egymást: *Adalbert (1), Alojz (1), András (4), Bertalan (1), Demeter (1), Ferenc (2), Gábor (3), Gáspár (1), György (5), Gyula (1), Ignác (3), Imre (1), István (6), János (7), József (1), Lajos (2), Márk (2), Mihály (3), Miklós (1), Pál (1), Sándor (1), Vince (2)*. A **női neveknél** mindez így alakult: *Anna (4), Apollónia (1), Erzsébet (3), Éva (1), Franciska (2), Julianna (1), Katalin (2), Margit (1), Mária (2), Rozália (5), Terézia (1), Veronika (1), Zsuzsanna (7)*.

Megfigyelhetjük, hogy a férfinevek skálája sokkal gazdagabb. Meglepő, hogy a József ekkor még nem volt annyira gyakori. Néhány régi keresztnév mára teljesen eltűnt az itteni névhasználatból, köztük például a Demeter, Gáspár, Ignác és a Vince.

A női neveknél igen népszerű volt e vidéken a Zsuzsanna és a Rozália, viszont kevésbé volt gyakori a Mária és a Margit. Ezek közül viszont a legtöbb megtalálható a mai névhasználatban is, bár a Margit vagy a Rozália egyre ritkább.

A házassági anyakönyvek

Az anyakönyvekben a XIX. század végének, az **1883-1894** közti időszak 12 esztendejének házassági szokásait vizsgáltam meg Apátiban és Újfaluban. Összesen évi 4,3-as átlaggal 52 házasság kötött. Az éves átlagból arra következtethetünk, hogy nem nagy településekkel állunk szemben. Meglepő, hogy a **exogám** (más falusiakkal) kötött házasságok száma jóval magasabb (39), mint az **endogám** (azaz a belső) házasságkötéseké (13). Ez azzal is magyarázható, hogy az uradalmi cselédek, a majorsági munkások közt sok volt az idegen, s ezek házasságkötését is itt anyakönyvezték. Nem mondható viszont magasnak a két falu (Apáti és Újfalú) fiataljainak összeházasodási aránya. Tizenkét év alatt mindössze hét ilyen házasságkötésre került sor. Az alábbi táblázatban a házasságkötések számát figyelhetjük meg, kimutatva azt külön-külön mindkét településen.

Év: Összesen: Ebből Újfalú: Apáti: Összeházasodás a 2 faluban:

Exogám: Endogám:

1883	5	5	0	4	1	0
1884	3	3	0	2	2	1
1885	3	2	1	3	0	0
1886	4	3	1	2	2	0
1887	5	5	0	3	3	1
1888	6	3	3	4	2	0
1889	5	3	2	5	1	1
1890	3	3	0	3	1	1
1891	5	4	1	4	2	1
1892	5	2	3	4	2	1
1893	2	1	1	1	1	0
1894	6	5	1	5	2	1
Összesen:	52	39	13	40	19	7
(Átlag)	(4,3)	(3,2)	(1)	(3,3)	(1,5)	(0,5)

(A két falu közti összeházasodások esetében a házasságkötések számát mindkét helyen beszámítottuk, ezért az ilyenkor eggyel több az összesítésnél.)

Ha megnézzük, **milyen települések legényei házasodtak a vizsgált időszakban (1883-1894) Apátiból**, látjuk, hogy a 19 házasságkötésnél 11 esetben idegenből volt a vőlegény, mégpedig az alábbi helyekről: *Bátorfalú (2), Csáb(1), Felsőszelény (2), Illési puszta (1), Leszenye (1), Nyitra (1), Podluzsány (1), Terbegec (1), Újfalú (1)*. Megyék szerint ez így oszlott meg: *Hont megye (8), Nógrád megye (2), Nyitra megye (1)*. *Endogám házasságkötésre* 2 esetben került sor.

Újfaluból a tárgyalt időszakban 16 idegen legény nősült. Ezek az alábbi településekről kerültek ide: *Apáti (3), Bátorfalú (1), Csáb (2) Dengeleg (1), Házasnénye (1), Leszenye (3), Lukanénye (3), Ságújfalú (1), Zahora (1)*. A megyék szerinti eloszlás így nézett ki: *Hont megye (13), Nógrád megye (3)*. *Endogám házasságkötésre* ez alatt az időszak alatt 10 esetben került sor.

Természetesen az itteni legények is nősültek falujukon kívül: az **apátiak** ugyan mindössze csak két esetben, egyszer *Ipolyharasztiból* és egyszer *Újfaluból*. Az **újfalusiak** 11-szer nősültek idegenből, és pedig az alábbi helyekről: *Apáti (1), Bátorfalú (1), Balassagyarmat (2), Dacsólom (1), Erdőmeg (1), Ipolykeszi (1), Leszenye (1), Lukanénye (2), Podluzsány (1)*.

A házasságot kötöttek **társadalmi állása** is vizsgálatom tárgya volt, bár ezt az anyakönyvbe nem mindig jegyezték be. Elmondhatjuk, hogy azonos rangú fiatalok kötöttek legtöbbször házasságot egymással. Tehát béres a béresrel, zsellér a zsellérral, esetleg cseléddel vagy béresrel; jobbágy a jobbágygal, gazda a gazdával. Előfordult egy-két esetben az is, hogy a jobbágy zsellérral, útkaparóval lépett házasságra. Ezt mutatjuk be az alábbiakban: (Az első helyen a legény, a másodikban a leány társadalmi állása, zárójelben az ilyen házasságok száma szerepel.) *béres – béres (1); béres – bíró(1); főhadnagy – földbirtokos (1), gazda – gazda (1); gulyás – zsellér (1); jobbágy – jobbágy (4); jobbágy – zsellér (3); juhász – zsellér (3); kocsis – zsellér (1); kovácmester – kertész (1); útkaparó – jobbágy (1); zsellér – béres (1); zsellér – cseléd (1); zsellér – jobbágy (2); zsellér – zsellér (12)*.

A házasulók életkorát is érdemes szemügyre vennünk. A legfiatalabb házasságot kötött férfi a vizsgált időszakban 20 éves, a lány pedig mindössze 15,5 éves; a legidősebb férfi 50 éves, a nő pedig 70 éves volt. A következő felsorolás a házasságot kötöttek életkorát tartalmazza (az első szám a férfi korát, a második a nőét jelzi): 23-22; 36-32; 25-21; 21-18; 41-30; 23-20; 27-21; 24-17; 25-20; 31-19; 27-19; 23-20; 20-20; 47-28; 32-28; 25-21; 27-22; 29-22; 33-39; 23-27; 26-33; 24-20; 21-17; 24-19; 24-18; 38-18; 25-21; 20-23; 27-19; 32-30; 24-19; 36-39; 31-21; 24-21; 30-23; 29-17; 54-70; 26-18; 25-19; 52-65; 24-21; 26-28; 20-15; 24-20; 24-15; 19-16; 25-23.

A családi állapotot illetően a legtöbb házasuló természetesen hajadon, illetve nőtlen volt, de előfordult más állapotúak házasságra lépése is. Az **özvegy-özvegy** házasságkötések száma például 3; az **özvegy-hajadoné** 2, a **legény-özvegyé** pedig 3 volt.

A halotti anyakönyvek

A halálozások számát az **1868-1872** közti időszak öt esztendejére kiterjedőleg vizsgáltam meg. Ekkor összesen 54 halálesetet anyakönyveztek Apátiból és Újfaluból. Legtöbbször – 14-en – 1868-ban hunytak el, legkevesebben pedig 1870-ben, mindössze heten. A pontos adatokat az alábbi táblázat mutatja:

Év:	Halálozások száma össz.:	Apátiban:	Újfaluban:
1868	14	2	12
1869	12	5	7
1870	7	1	6
1871	10	4	6
1872	11	3	8
Összesen:	54	15	39

Az anyakönyvek 18 féle *halálokot* jegyeztek. Közülük leggyakoribb az *idétlenség*, a *tífusz*, a *vízkór* és a *görcsök* voltak. A *csecsemő- és gyermekhalandóság* száma a fél évtized alatt 27 volt. A *halálokok*, *betegségek* pontos listáját az alábbiakban adjuk közre: *aggkór* (3), *dizantéria* (1), *epilepszia* (1), *fertőzés* (1), *görcsök* (4), *hideglelés* (2), *himlő* (1), *idétlen* (11), *koraszülött* (1), *köhögés* (2), *sorvadás* (1), *lábköszvény* (1), *tífusz* (11), *tuberkulózis* (2), *tüdőgyulladás* (2), *tüdővész* (1), *vízkór* (7), *vörheny* (1).

A nagyobb *járványokról*, *tragikus betegségekről* szoltunk már az előző fejezetekben is. Ilyen volt a *kolera*, amely két ízben is pusztított a településen: **1831-ben** és **1873-ban** egyaránt közel 20-20 áldozatot követelt. A kisgyermeknél az **1873-as feketehimlő** okozott nagyobb pusztítást.

Megvizsgáltam az *elhunytak keresztnéveit* és azok gyakoriságát is Apátiban és Újfaluban. A férfiaknál a legtöbb elhunyt **János**, **István** és **György** nevű, a nőknél **Zsuzsanna** és **Mária** volt. A nevek skálája így állt össze: *Adalbert* (1), *András* (2), *Ferenc* (3), *György* (5), *Imre* (2), *István* (6), *János* ((6), *József* (4), *Károly* (1), *Mátyás* (1), *Mihály* (1); illetve *Ágnes* (2), *Anna* (2), *Borbála* (1), *Julianna* (1), *Katalin* (2), *Mária* (4), *Márta* (1), *Rozália* (2), *Teréz* (2), *Veronika* (2), *Zsuzsanna* (4).

A két település családnévanyaga az anyakönyvekben

A családneveket és azok gyakoriságát Apátiban és Újfaluban két időszakban vizsgáltam. Az első az **1774-1780** közti időszak hét esztendejét öleli fel. A *születési anyakönyvbe* ez alatt 81 *újszülöttet* jegyeztek be. A vizsgálat tehát csak ezek nevére vonatkozik, s nem tartalmazza az anyák lánykori nevét. A két település névanyagát együtt tárgyaljuk. Az alábbiakban azokat a *családneveket* mutatjuk be betűrendes sorrendben, amelyek ma is megvannak. Zárójelben a nevek gyakoriságának számát láthatjuk. A névanyag tehát ezt a képet mutatja: *Bapka* (5), *Bartos* (2), *Básti* (2), *Bengyik* (1), *Bevíz* (6), *Czelenk* (1), *Hecsei* (1), *Pásztor* (1), *Rimóczi* (5), *Siket* (10), *Szabó* (15), *Tóth* (13), *Urbán* (1), *Zöllei* (2).

Megvizsgáltuk a ma már Apátújfaluban nem létező neveket is, melyek a következők: *Ágai*, *Apánszki*, *Bakkalár*, *Bazsos*, *Fero*, *Gordus*, *Kászi*, *Krausz*, *Lázi*, *Márton*, *Ocsai*, *Oravszki*, *Polyák*.

A második időszak az **1868-1872** közti öt évet foglalja magába. A születési anyakönyvben felbukkanó családneveket itt külön-külön mutatjuk ki Apátiban és Újfaluban, szerepeltetve az anyák lánykori nevét is. Zárójelben a név gyakoriságát láthatjuk. **Apátiban** ekkor a **Kapuszta**, **Básti**, **Bapka** és a **Siket** volt a leggyakoribb név, a betűrendes mujtató pedig így alakult: *Bapka* (6), *Básti* (8), *Bevíz* (4), *Jergyik* (1), *Kapuszta* (12), *Korgyik* (1), *Kosik* (1), *Koza* (1), *Molnár* (7), *Nemcsok* (1), *Péter* (2), *Pillich* (1), *Polyovka* (1), *Rimóczy* (7), *Siket* (6), *Szabó* (5), *Sztankovics* (1). *Tóth* (4), *Vajda* (1), *Zölley* (3).

Újfaluban a **Rimóczy**, **Básti**, **Kapuszta**, **Molnár**, **Szabó**, **Siket**, **Bapka**, **Czifrik** és a **Pócs** volt a leggyakoribb, a teljes lista pedig így néz ki: *Babocsay* (1), *Bálint* (1), *Balga* (1), *Bangó* (2), *Básti* (19), *Bapka* (6), *Bartos* (1), *Bella* (3), *Berky* (2) *Boldog* (3), *Celeng* (1), *Czifrik* (6), *Czinege* (1), *Csáky* (1), *Cserny* (1), *Deák* (1) *Debnár* (1), *Drenka* (1), *Falusy* (1), *Fekete* (1), *Fojtlik* (1), *Gál* (3), *Gáspár* (1), *Gubanics* (1), *Gyürky* (2), *Hegedűs* (2), *Hecsey* (5), *Holotta* (1), *Horváth* (2), *Hrajagyelszky* (2), *Hustyava* (2), *Ivicz* (3), *Jánoska* (3), *Jergyik* (2), *Kalmár* (1), *Kapuszta* (19), *Katkó* (2), *Kolbány* (3), *Kollár* (2), *Kopács* (1), *Kopsik* (1), *Kovács* (1), *Koza* (2), *Kukolík* (2), *Kvaszny* (1), *Lábódy* (1), *Laudon* (1), *Lisbina* (1), *Lőrinc* (2), *Malina* (1), *Mészáros* (1), *Mocsáry* (2), *Molnár* (9), *Nozdrovicky* (4), *Novák* (1), *Novotny* (1), *Ohajda* (1), *Oláh* (1), *Péter* (13), *Pobory* (1), *Pócs* (6), *Polyovka* (2), *Rados* (1), *Rigó* (1), *Rimóczy* (21), *Siket* (7), *Szabó* (7), *Szeverényi* (3), *Szorcsik* (2), *Sztankovics* (5), *Tóth* (14), *Vereszy* (1), *Zölley* (2).

Érdeemesnek tartottam a *halotti anyakönyveket* is megvizsgálni, mert ez a névanyag sokszínűségéhez, teljesebb képéhez vezetett. Eszerint **Újfaluban** a **Szabó**, **Péter**, **Tóth**, **Básti**, **Bapka**, **Czifrik** volt a leggyakoribb, a teljes családnévanyag meg így rendeződött: *Babocsay* (1), *Bálint* (1), *Bapka* (3), *Baranyi* (1) *Bartók* (1), *Bartos* (1), *Básti* (5), *Bella* (1), *Czifrik* (3), *Falusy* (1), *Fojtlik* (1), *Gubanyics* (1), *Heves* (1), *Hecsey* (3), *Horváth* (1), *Hutyanszky* (Illési – 1), *Kalmár* (1), *Korgyik* (1), *Krakovszky* (1), *Kukolík* (1), *Kurecz* (1), *Laczko* (1), *Luerin* (Illési – 1), *Molnár* (1), *Péter* (6), *Pobory* (1), *Prohászka* (1), *Rapon* (1), *Siket* (1), *Szabó* (8), *Tóth* (6).

Apátiban a Bapka, Zölley és a Bevíz szerepelt a leggyakrabban az alábbi sorrendben: Babocsay (1), Balga (1), Bapka (5), Básti (1), Bevíz (3), Fojtlik (1), Gyuricza (1), Kapusztá (2), Kollár (1), Kosik (Zabuska – 1), Krenács (1), Molnár (2), Nemcsok (Zabuska – 1), Péter (2), Siket (2), Szabó (1), Szrna (Pálháza – 1), Zölley (4).

Zöldes sarkvirág

SZÉKÁCS LÁSZLÓ*versei***Határtalan**

csak bejöttek, hívatlan, szagra,
jönnek vagyunkra, kenyereinkre,
keresve korbácsot, hátból hasítottat,
belőlünk csúszó-mászó robotot,
ígérve mindenért kifosztó hamis ígét

már azt hittük, a miénk e föld, ahogy
volt, csak hittük, hogy az asszony is,
a gyerek is, az állatok, az állatok,
lábon vitték és viszik a jószágot,
a magunkét és magjainkat, más zenére

az úton fehér keszkenők, majd csak
kendők, majd papírból, majd abból se,
rongyok, álmok és emlékké hervadt idő,
könnyből, bénultságból, és lábnyomok,
nyugatra, Nap nyugtára, ... fel nem kel

bújtatás idegenbe új gyökérhez, kiűzve,
kenyér után, és magjaiért, holnapért

... és elérték, idegen szavak közé dobják
az országot, a népét, cseppenként,
cseppenként átitatva senkivé, semmivé

tejfehér lovaink pedig fel az égre, haza,
újabb mondákba, regékbe, mesékbe,
mert nincs itt helyük, sehol, csak sötét,
ott szalma az útra szórva, fénylenek

mindegyikünk választhat magának,
szerelmet hozzá talán más csillagokról,
ahol régen voltunk, új hullámaink
fövenyre futnak, tulipán világokhoz

e földön futást ránk ne engedd, ne,
Istenem, vedd vissza nekünk e Földet,
időtlen földünket, mielőtt elgazosodik

Időzéseim

a hajnalra várok, a pír
poromra, újból,
onnan kel fel,
és oda vágyik, Nappá,
látni, belenézni,
hogy lássam, nem,
nem vagyok
vak,
és nem is
voltam

beporzom talán,
szeretném, a holnapot,
napnyugták másnapját,
csillagokká
az elemi fénykereszteket,
teleírni a kört,
a gömböt, eggyé

virágvilággá lenni,
világvirággá, mindenné

*

számolom, alap szinten,
évente egy, teremtés,
vagy annak egy pontja,
egy, évgyűrű,
az anyaggá vált idő,
élő múlás, átváltozások

*

lesz-e magamra is időm,
leszek-e még, mire
magamat is megbecsülöm,
meddig is jártam itt, ... itt,
időtlen, csak felfoghatatlan

mint az énekek,
a hangtalan igazak, jelek

*

megtalállak-e, ... megint

(2014.)

MARUZS ÉVA

CSALÁDI KIRUCCANÁS

- Jó napot kívánok! Tudna nekünk szállást adni? Két napra. Két felnőtt, két gyerek. Egy szoba? De van benne elég ágy? Jó, a pótágy is megfelel. Úgyis csak két éjszakáról van szó. Hogy hamarabb szólni? Nem tudtunk volna. Itt ment tönkre a jármű. Nem, nem, senki nem sebesült meg! Talán csak néhány fa az erdőben, de azok sem nagyon. Mit keres az autó az erdőben? Mi az az autó? Nem, nem hülyéskedek, csak nem értem. Külföldi, én? Így is lehet mondani. Tehát mi az az autó? Aha, felszíni közlekedési eszköz, értem. Nem, a miénk csillagközi közlekedést szolgál. Űrhajó? Jó név, kifejező.

- Ugyan, dehogy vagyok bolond! Jöjjön ki velem az erdőbe, megmutatom a járművünket. Ott, annál a magaslatnál, majdnem ott, ahol az a torony áll. Onnan láttuk meg ezt a települést, hát legyalogoltunk. Igen, maguknál Aldebarannak hívják a mi környékünk legfényesebb csillagát. Honnan, honnan? Ugyan honnan tudnám, hát a központi rendszerből! Készülnünk kellett, ha már a Földre jöttünk nyaralni. Nem, a nyelvet nem tanultuk, ez a kis fordítóegység beszél, itt a nyakamon.

- Nem pont ide indultunk, de üzemzavarunk lett. Elég méreg, most két nap múlva mehetünk vissza! Löttek a nyaralásnak. Megjavítani? Nem tudom én azt megjavítani. . . A központi rendszer is azt mondta, hogy csak a szakszolgálat fogja tudni orvosolni a hibákat, több is lett egyszerre. De hát miért ne tudnánk hazamenni? A létfenntartó egységek működnek a járműben, a barátaink meg hazahívnak. Azért kell két nap múlva mennünk, délután, háromnegyed négykor. Hát mert akkorra tudta minden barátom szabaddá tenni magát.

- Hazahívnak? Azt nem érti, hogy hazahívnak? Na várjon, lapozok! Megvan! Te-le-por-tá-ci-ó. Ezt érti? Hogy az áltudomány? Miből gondolja? Hát hogy volna természetfeletti jelenség, mikor a természetben játszódik le? Mi rendszeresen használjuk. Áltudomány? Csak azért, mert még nem tudják megmagyarázni? Na, furcsa hozzáállás! Nem baj, majd előbb-utóbb meg fogják érteni. Ha már használják a jelenséget, akkor a helyére kerül az értékrendjükben is. Hogy én magyarázzam el? Sosem volt az ilyesmi erős oldalam. Egészen más a képzettségem.

- Ha érdeklő, gyakorlatban úgy történik, hogy sok barátom, de egyszerre ám, egyidejűleg, csak arra koncentrálok, erősen azt kívánja, hogy mi haza kerüljünk a hajóval. Csak arra gondol, semmi másra. Lehet mondogatni, hogy: „Szeretet ereje, segíts!” vagy „Szeretet ereje, hozd haza őket!”, de mindegy, hogy mit mondanak, ez csak mantra. Az ismételtetése csak a koncentrációban segít, hogy lássa maga előtt, amint mi fölemelkedünk a hajóval, érti? Az egyik barátom mindig azt mondogatja: „A búbanatos életbe! A búbanatos életbe!” Na igen, nálunk is mindig kacagnak rajta. Épp ezért ez a barátom rendszerint magában medítál, hogy másokat ne zavarjon a koncentrációban. Egyedül amúgy is könnyebb elmélyülni.

- Hogy az űrhajóval együtt? Persze, hogy az űrhajóval! De tényleg, milyen jó szó! Milyen kifejező! A hajóval együtt, igen. Gondolja meg, mi tartana bennünket életben az űrben? Muszáj az űrhajóval együtt repülni, akármilyen a tömege. Hogy néhány évig? Ezt meg honnan veszi? Miért kéne nekünk néhány évig repülnünk? Messze van az Aldebaran? Mondja, a térhajlításról még nem hallott? A féreglyukakról? Tényleg nem? Scifi? Az meg mi? Szóval, pusztán fantázia? Rosszul tudja, nem csak fantázia. Na, ide nézzen! Itt ez a papírlap. Ez a pont itt a Föld, ez a másik itt az Aldebaran. Messze vannak egymástól? Persze, hogy messze vannak, úgy rajzoltam. Most megfogom ezt a papírt, így meghajlítom. Most is messze vannak a pontok egymástól? Ugye, milyen közel estek! Ide kell egy féreglyuk, és kész! Mehetünk haza.

- Igen, ha így hajlítja azt a papírt, akkor valóban távolabb esnek a pontjaink. Na, de mi a csudának hajlítsam rosszul a teret, ha jól is tudom?

- Akkor most elmegyünk a gyerekekkel megnézni a lovakat. Odahaza nincs ilyen állat. Megígértem nekik, hogy lovagolhatnak is, ha a lovaknak nem lesz ellenvetésük.

Zöldes sarkvirág

HORVÁTH ÖDÖN

A tömegsír szélén

Nyolc perccel halálad előtt,
megtudod, hogy szörnyet kell halnod.
Egy kéz veri a fülkeajtót,
a másik épp a repülőt

irányítja a Föld felé.
Napfényben csillognak az Alpok.
A táj gyönyörű. Rémes hangok
hangzanak. A gép reng belé.

Majdnem százötven ártatlannak
gyors végromlása közelít,
s te is az egyike vagy annak

a sok rémültnek, aki itt
jajveszékelt, ordított, sikított;
...most csapódtok egy sziklafalnak...

Bíboros kosbor

TÓTH IMRE

versei

BERLIN, 1985

Reggel érkeztem a városba, zúgó fejjel, ahogy zúg a szél,
és a szárnyas angyalok. Távozásom is reggelre esett, ahogy
álltam a kivégzőosztag előtt. Egyszerre kaptad meg összes
levelem, írtad, ez a város negyven év után sem feledhető.

Nem tudom, ki voltam, mit követtem el, vagy épp
ellenkezőleg, büszke lehetek. Ahogy azt sem tudom,
áll-e még a Ring Café, ahol a kávé, és a hab egyaránt
élvezhető. Sör után tokaji, és parfé, ez a zagyalék, akár
az élet.

Zörgő lánc talpak, és dörgő 88-asok.
„Ennyire hiányzol” – írtam. Egy bérelt szobában. Nem tudtam,
később mennyivel rosszabb lesz. Például most.
A fal innenső oldalán állunk, mégis másik oldalon.

Azon a nyelven azóta sem, egy szót sem. Későre jár.
Megint nem alhatok. Az angyalok lezuhantak a fákról.
Az élet továbbra sem élhető.

AZ ÖRDÖG NYUGALMA

Azt mondják, a férfiak nem sírnak, de ebben nem vagyok
biztos. Úgy nézem, mintha ott se volna. Mintha üres lenne
a helye. Ki az, aki szünet nélkül figyel?

Fekete napkorong gördül a horizont felett, a havas úton kiégett,
alvó tigrisek.

A VALLATÓTISZT TEKINTETE

„Mire tízig számolok, Európában leszel.” Lars von Trier: *Európa*

Meglepett az árulásod. Mintha hirtelen egy másik évszak kezdődött volna el. Az ezer év letelt. Nem volt egy jó inkarnáció, annyi szent. Az A-szabály, hogy ne légy szerelmes, a B-szabály, hogy ne bízd el magad. A többi már megy magától. Így van ez. Amit gondoltam, nem vált valóra. Talán jobb is. Van, mikor szégyen a siker. Egy lángoló Buddha zuhant a padlóra. Van, ami megy tovább. Felejtsük el.

METANOIA

A gyermek boddhiszátva, egy alföldi vasútállomáson, forró, nyári délután, amikor remeg a levegő a sínek fölött, találkozik későbbi önmagával. Fejében a térkép, szívében életének terve. „Egész életed eseménytelenül fog eltelni, még a hadsereg sem hoz megváltást, nem fogod megtudni, milyen érzés pusztá kézzel ölni. Talán, ha az ejtóernyősökhöz jelentkeznél... Nem fogod szeretni a gyávaságot, és az árulást, és ha valaki névtelenül feljelent. Szeretsz majd néhány nőt, de ők nem igazán értenek, mire apád meghal, megtudod, mi az igazi szeretet, és hogy az emberek nem érdemlik meg a segítségedet. Azzá válsz, amit elgondolsz.” A gyermek boddhiszátva kinéz az ablakon. Az állomás remeg az alkonyi fényben. Elnyeli a lemenő nap a világot. Homlokára hidegvizes zsebkendőt tesznek – „szegény, félrebeszél, hógutát kapott.” – már nem akar semmit, csak azt, hogy ne legyen más, mint egy közönséges kisgyerek.

KŐ-SZABÓ IMRE

Penicillin kúra

Székács Péter, ez a huszonöt éves, szőke srác, a szokásos időben végzett a melóhelyén. Ez a nap semmivel sem különbözött az év többi napjától, mondjuk mérlegelve, a háromszáz napjától. Mert ugye lehet kivételesen még hatvanöt nap, amelyik más, mint a többi, hogy aztán meglegyen a háromszázhatvanöt. De úgy látszik ez a nap nem hozott eddig semmi érdekeset, különlegeset számára, hogy beletartozzon, abba a bizonyos hatvanötbe. Bele is törődött, ma nem lesz semmi változás. Hazamegy, pihen egy kicsit, esetleg este elmegy a sarki csehóba és kényelmesen megiszik majd egy korsó sört. Jó hideget fog kérni, mert csak ez esik jól neki. Meg közben el kell vinnie a kazettákat Kertai Lacinak. Már vagy öt napja ígéretet neki, de csak halogatja. Mára megígérte, okvetlen ott lesz. Már nem járhatja le magát. Közömbösen bámult ki a busz ablakán. Láta, de nem érzékelte az elfutó utcák házait. Már annyiszor járt erre, oda és vissza, hogy nem tartogatott semmi érdekeset számára. A végállomáson leszállt a járműről és a Nyugati tér felé vette útját. Érzékelte, hogy véccére kell mennie, be is lőtte magát a pisilte felé. Vágyott a megkönnyebbülésre, amikor oda szólt hozzá egy éppen szembe jövő hölgy.

- Ráérsz? – kérdezte.

Éppen csak végig nézett rajta. Annyit jegyzett meg magának az első pillantás után, barna, rövid hajú, mellei nincsenek, csak a feneke formás, combjai erősek. Fehér blúz és egy kék alj volt rajta, meg egy fekete pántos szandál. Felkeltette érdeklődését, de arra a bizonyos helyre sietnie kellett, mert ez mindennél fontosabb volt.

- Mindjárt jövök! – mondta és a véccére mutatott, ami ott lent volt az aluljáróban. Nem várta meg a választ, berontott a helyiségbe. Az jutott az eszébe, a sors mégis kegyes hozzá, mert abból a hatvanöt naptól, hogy teljes legyen, van még húsz. Tehát ez lesz a huszadik. Az ismeretlen nőt pedig erre a napra ide vezényelte.

- Majd meg látjuk! – legyintett és gyors számvetéssel összegezte, ismeretek nélkül, ezt a pillanatnyi helyzetet.

Rendbeszedte magát és feljött a térre. Arra számított, hogy ez a leszólítás nem is volt az igazi, a nő már biztosan messze jár. Tévedett, mert ott állt és kedvesen mosolygott. A mosoly megszépítette. Székács Péter vonzónak találta.

- Nincs kedved egy kicsit beszélgetni? – kérdezte a nő és közelebb lépett. Ő sem volt több húsz évesnél. Szinte egy karnyújtásnyira állt tőle. Érezte parfümje illatát. Ez egy kicsit bóditólag hatott rá, de eszébe jutott, el kell vinnie a kazettákat, hiszen megígérte a srácnak. Azért pedig még haza kell mennie és ötre viszi átadni. Ezt beszéltek meg.

- Volna kedvem veled beszélgetni, de még dolgom van – mondta Székács Péter és várta a nő reagálását.

- Nem baj, megvárlak. Ráérek! – mondta és még hozzá tette: - Te olyan szimpatikus vagy nekem! – és mosolygott, valami vonzó, hízelgő kifejezéssel.

- Te is jól nézel ki! – nyugtatta Székács Péter megalapozottan. Szemrevételezte a nőt. Nem tűnt fel semmi különleges rajta. Erős, formás feneke még izgalmas is volt. – Jó lenne megfogni! – pattan ki belőle ez a szexuális megközelítés. – Ne ilyen hevesen! – nyugtatta magát azonnal.

- Ha tudsz várni, másfél óra múlva visszajövök! – egyezett bele Székács Péter és önkéntelenül megsimította a nő vállát.

- Rendben! – mondta. – Itt várlak! A válasz határozott volt.

Székács Péteren egy érdekes feltöltöttség futott át. Könnyűnek érezte magát. Talán még repülni is tudna.

- Jó lesz egy kicsit beszélgetni! – mondta magának.

- Itt várjál félhatkor! – tette még hozzá és felpattant az első hatos villamosra, hogy hazamenjen a kazettáért. Izgatottan felszaladt a lépcsőn, kissé zavartan nyitotta ki a lakás ajtaját. Az ismeretlen nő alakja izgatta egyfolytában. Reménykedett, hogy több is lesz köztük egy sima beszélgetésnél. – Kell egy kis kaland! – ezzel nyugtatta magát.

Előkereste a kazettákat, beletette egy papírszatyorba és fordult is vissza. – Lacinak felcsöngetek! Jöjjön le érte! – fogalmazta meg a feladatot magának. Odaért a házhoz, pár métert gyalog kellett megtennie. Megnyomta a csengőt, a berregő hang kiment. Aztán egy kattanás, érzékelt, felvették a kagylót, beleszólt a beszélőbe.

- Szia, itt vagyok! Hoztam a dolgokat, de nem tudok felmenni, nagyon sietek! Gyere le! Kertai Laci morgott valamit, nem lehetett érteni, de a berregő hang jelezte, nyitva az ajtó. Felrohant a lépcsőn, beadta a csomagot.

- Kösz! Szia! – mondta és már is becsukta az ajtót. Székács Péter lerohant a lépcsőn. Csak a nő járt az eszében. Felugrott a villamosra és alig várta, hogy a Nyugatnál legyen.

Leszállt és a megbeszélt helyre sietett. A nőt nem látta sehhol. Várt egy kicsit, járkált kissé idegesen. Semmi! Mintha a föld nyelte volna el, vagy ide sem hozta. Kissé csodálkozott a helyzeten, aztán arra gondolt: - Könnyen jött, könnyen is ment el! Még egyszer körbenézett, senki nem volt ismerős. Úgy döntött, megy a dolgára. Ezt a napot is besorolja az eseménytelenek közé, hogy szaporodjanak. Eltel vagy tíz nap, amikor a meló végeztével bement a gyárral szembeni „Aranyalma” nevű vendéglő söntésébe. Itt a gyárból többen éppen a frissen csapolt sörökkel voltak elfoglalva, amikor Székács Péter hozzájuk lépett.

- Sziasztok! Mi a pálya? – kérdezte a többieket.

- Salakos! – mondta röviden egy hasonló korú, kövér, barna srác, a Mucsi Pisti. A körülöttük álló másik három fiú kontrázott. Egymásra néztek, úgy mondták, szinte egyszerre. - Bizony az!

- Csak, nincs valami baj? – nézett rajtuk végig. Kissé zavartan mocomogtak, egymásra néztek, aztán kitört a röhögés köztük. Nem nevettek, diszkréten, hanem hahotáztak. Székács Péter nem értette a helyzetet. Kunos Zolira mutattak a többiek. Ő pedig csak állt egyhelyben, mozdulni sem mert, vagy nem tudott. Olyan arcot vágott, hogy aki látta, az megrémült tőle. Csak pislogott, fogta az asztal szélét, nézte a sörét, melyet szeretett volna meginni, de valami visszatartja tőle. Ábrázata olyan volt, mintha most készülne fogorvoshoz, hirtelen három fogát készülnek kihúzni. A többiek csak nevettek és Kunos Zolira mutogattak.

- Mi van, mondjátok már? – kérte őket Székács Péter és érezte ez egy nem mindennapi helyzet, egyértelmű magyarázatra szorul. Lassan oldódtak a többiek a nevetésből. Sonkoly Feri, egy alacsony srác, még a szemét is törölgette, mert kicsordultak a könnyei.

- Képzeld el, ez a balek! – mondta Mucsi Pisti, de nem tudta folytatni csak hosszabb szünet után, mert a nevetés rázta egész testét. – Felszedett egy nőt a Nyugati környékén. A szigetre vitte, ott megvolt az entyem-pentyem és egy kiadós kankót szerzett be.

- Szép ajándék! – tette hozzá Székács Péter és kíváncsian fordult Kunos Zoli felé, aki vele hasonló korú srác volt, érdekelték a részletek.

Kunos Zoli csak állt, kissé kinyúlt szürke pulóverében, még mindig maga elé bámult, nem szólt. A többiek unszolták, mesélje el Székácsnak is ezt a férfias hőstettet.

Kunos Zoli akadozva kezdte.

- Képzeld el, úgy tíz nappal ezelőtt, délután találkoztam a Nyugatnál egy csajsziival. Kérdezte, hogy ráérek-e? Miért ne, mondtam! Beszélgettünk, sétáltunk és egyszer csak a Szigeten találtuk magunkat. Be is esteledett, a csajsziinak jó szövege volt, kedves, ragaszkodó, simuló, bájos. Olyan bestia, aki leveszi az embert a lábáról. Le is vett, a fene egye meg. Most orvoshoz járok, mert a golyóbisom olyan lett, mint a teniszlabda. Penicillin injekciókat kapok. Az orvos kérte, nevezzem meg a nőt. Honnan tudjam, hogy hívják? Nem mondta meg.

- Jól megjárta! – állapította meg Sonkoly Feri. – Nem vetted észre, milyen? – aggodalmaskodott.

- Tudod, a veszély nem lármázik! – összegezte Kunos Zoli az átélteket. – Most tudom, hogy ez a nő milyen volt! – Persze, tudhattad volna! – okoskodott a kövér Mucsi Pisti. – Könnyű magvazni a magvaváló szilvát! – bölcselkedett egy kicsit.

A hallottakat Székács Péter megpróbálta összegezni.

Megnémult egy pillanatra. Kunos Zoli felé fordult.

- Hogy volt felöltözve az a nő, mi volt rajta?

Kunos Zoli egy kicsit gondolkodott, jelenlegi helyzetében vissza kellett pergetni a képeket.

- Úgy emlékszem, fehér blúz, egy kék szoknya. A lábán egy fekete, pántos szandál. Rövid haja volt.

- Ne is folytasd! – vágott közbe Székács Péter. – Ez a nő akart velem szintén beszélgetni, úgy tíz nappal ezelőtt! – mondta izgatottan.

- Akkor a tied lett volna, most te fognád a golyóidat! – mondta Kunos Zoli. – Miért nem vitted el? Nekem akkor már nem jutott volna belőle semmi sem!

A többiek összenéztek és ismét kitört a nevetés, közben Székács Péterre mutogattak, páran megveregették a vállát.

- Vittel volna mindent, mint a piros hetes! – mondta Mucsi Pisti, megfogta a söröskorsóját, felemelte. A többiek követték, koccintottak, kortyoltak a sörből, csak Kunos Zoli tartózkodott az ivástól, tudta ez nem tesz jót neki.

Székács Péter meg magában megállapította: - Szürke napnak minősítettem, mert nem történt semmi! Mégis a kivételes napok közé tarozik az a nap!

KEREKES TAMÁS

BourbanDouglas Itókfalván III. rész

BourbanDouglas és az itókfalvi babona

Nem lehetünk elég óvatosak. Ha az ember csak élete alkonyán nem téveszt össze egy barátságos kézfogást egy gyilkossági kísérlettel, akkor jobb, ha az előjeleket figyelembe vesszük.

A magyarországi babonakínálat eddig is széles volt: televíziós távgyógyítás, horoszkópkészítők, antropozófia, mágusképzők, rontáslevétel, grafológia, druidaképzés,

s, sámánfőzet a konyhában, Boszorka.com., és mágusok szövetsége (külön a fehér-külön a fekete mágia!). Én eddig is tudtam, hogy baja van a tehénnek, Kiseccseten mihelyst a bőrét megláttam a padláson, de most alaposabban utánanézhettek a csodás előjeleknek és más mágikus praktikáknak. Egyfajta babonaszertár jelent meg: az nincs benne, hogy mit is jelent, ha a kivégzőosztag újratölt, de praktikus útmutatót kínál annak, aki Magas-Szváziföldön krokodilusba lép, vagy meglátogatja a holdbéli nyúl.

A 270 oldalas lexikon még az egyszerű gengszteren is segít, aki már akkor rosszul alszik, ha nem tudja pontosan, hogy másnap hova tör be. Hiszen autodidakta az, aki önmagától marha. Ezt nem mondja meg a lexikon, de csodavilágában rengeteg jelzést kapunk. A lexikon ábécésorrendben sorolja fel a babonákat, az európai példákat számos keleti, univerzális példázattal egészíti ki. A lektornak arra is gondja volt, hogy az eredetileg német forrásanyagból származó hiedelmeket, magyar és erdélyi példákkal egészítse ki.

A zöldcsütörtökön szedett csalán megvéd a pénztelenségtől. Ezzel a csalán jótékony hatásait messze nem merítettük ki. Egy svájci hagyomány szerint a Reuss völgyében azt mondta egy vándordiak: „Ha tudnák az emberek, mire való a csalángyökér, akkor volna elegendő pénzük.” Nyomban felajánlottak neki 200 frankot a titokért cserébe, de a diák nem állt kötélnek, hanem megőrizte titkát. No ja, a babona az élet költészete – mondta Goethe.

Ebben a világban annyiszor tanácsos enni, ahányszor a disznó reggel röffent. A beteghez üvegen keresztül szólnak, az achátot nyelv alá helyezve szomjat oltanak. Advent körül különösen vigyázni kell, mert útra kelnek a koboldok, manók, pánok és lidércek. Kísértetkutyá és adventi malac leselkedik a látogatókra.

A boszorkányok a harangozás elől az állatok hajlékába menekülnek. A fa hasadékába rejtett áfonya gazdag szüretet ígér. Kilenc sírról hozott föld gyógyítja az impotenciát, talált ezüst a szárazvészt. Kalotaszegen holdfogyatkozáskor kőkénybor tövisével átszúrt bogarat törnek újholdkor és teszik a legény pálinkájába. Szerszámot nem raknak ágyra, mert „elalszik”.

Nevezetes állat a szalamandra, a denevér megeszi a kürtőben lógó szalonnát, a tövisszúró gébics pedig mindig kilenc állatot öl meg és szúr fel, mielőtt hozzálátna az evéshez. Aki február vége előtt olvassa el ezt a cikket, annak hosszú és gazdag élete lesz, nem bántja a famacska, morgóegér és a legveszedelmesebb állat, a sírdisznó. Gyermekeit boldognak látja, nem bántja őket soha a pócegér, se a tündérmacska.

Szépségünket – egy vend népszokás szerint – úgy növelhetjük, hogy egy hónapig a nemi szervünk tájékán almát kell hordanunk. A másnaposság ellen is a babona kínál menedéket: ametisztet kell viselnünk. A görög améthüsztosz jelentése: „nem mámoros”. Eduard Mörike szerint „azért viselik oly szívesen világi és egyházi urak az ujjukon, mert a bornak nehéz gőzét a fejükből kiűzi, mert már kezdettől az ellen hat, hogy az enyhe spicc a lelket megérintse.”

Az előjeleket fontos értelmezni. Egy bajor falu öreg pásztorja, Martin, a napóleoni háborúk idején homokot szórt a padlóra, berajzolta a városokat: Bern, München, Drezda stb. Leült a kemencepadkára és éjfélig várt. Egy sereg fehéregér menetelt át a homokon, mintha katonák lennének. Az embereknek elmesélte, merre mentek az egerek, és tavasszal a franciák valóban a megjósolt módon távoztak.

BourbonDouglas és az itókfalvi jegyző

Nem derült ki, hogy teljesen örült volt, aki tisztának tette magát, vagy tisztára örült volt, vagy teljesen örült volt, de voltak tiszta pillanatai. Mindenesetre állandóan evett, mint egy herélt pej, kukoricát, melynek maradványai, mint arany fogtömések csillogtak nyálas szájában, melyben még a Sztalintól tanult kaukázusi diaimat (dialektikus materializmus) fogalmi keveredtek össze közigazgatási, rosszul megemésztett hablattyal. Igazából az volt a titka, hogy azt hitte: Seherezádé a Harvardra járt. És megesküdtött volna, hogy nincsen az apja nevén. Beszélgetni olyan reménytelen volt vele, mint horgászni egy halottal.

Kisecseti lakcímkártyám miatt kerestem fel. Közölte, kell a tulajdonos is hozzá, hisz én csak haszonélvező vagyok. Ok, legközelebb Bálinttal mentem, ő volt az illetékes. A közjegyző úr elfelejtethette, hogy miért jöttünk, és huszonöt perces nagy tirádájában, mely hangvételében Tiborc panaszára emlékeztetett, sírt, rimánkodott, könyörgött, zsarolással próbálkozott: azt akarta elérni, hogy Bálint kapcsoltsa ki a vizet és az áramot a házban. A lakcímkártyát azonnal elfelejtette. Jászai Mari-díjas alakítás volt, szerintem azt hihette, a Nógrád megyei gyámügyön van. Gondoltam, jönnek érte a mentők a kényszerzubbonyal, így aztán türelmesen vártunk az ápolókra. A lakcímkártyáról letettem. A Lipót-mezei intézetbe vitték, hordágyon. Mielőtt becsukódott volna a furgon ajtaja, még hallottam hörgését: "A vizet és az áramot azonnal kikapcsolatni"

De azért megnyugodtam: "az "Ügy" jó kezekbe került.

BourbonDouglas és az itókfalvi bolond báró

A falu bolondja Kisecseten nem egy szociálisan hátrányos helyzetű mongolidióta, akit sajnálni kell, hanem egy egyetemi tanár (életében összesen hat diákja volt Kamerunból) és egy számára hálás témát variált éveken keresztül tantárgy gyanánt: a törzsfőnök szerepe a dobnál. A bárót, aki nem is volt báró, csak magáról hazudta azt, Judit nevű felesége (ha a butaság rosszindulattal párosul: kő kövön nem marad-Karinthy) alázta le nap, mint nap, pl. olykor, ha a báró a konyhában váratlanul a tüneményesen buta Judit asszonyt hátulról szólítva meg, mintegy megijesztette őt. Ekkoron a báró olyan ledorongolásokat kapott, melyek hangnemükből fakadóan a kétbodonyi kocsmáig vitték a báró megalapozottan ocsmány hírét. (két kilométer szélcsendes időben) Ő volt az egyetlen a faluban, aki leköpdöste a kerítés mögötti, tehetetlen kutyákat, és tudományos életművét betetőzve meg akarta írni a szarás világtörténelmét. páratlanul buta, ocsány s visszataszító alak volt. Agya, mint egy mogyoró, de nem olyan barázdált. Kövér, hernyóra hajazó alakját olyan ruhákból állította össze, amelyeket még Torgyán Józsi is kihajigált már, kivéve az elegáns fehér cipőt. Ocsmányabb volt a legutolsó cigány kóklernél is. Fellélegeztünk, amikor elhagyta a falut. Azt hazudta, hogy Gyulára megy gyógyfürdőre. Én azonban tudtam, hogy a Donnert cirkuszhoz jelentkezik hintáslegénynek. Két hét múlva bukkant fel a faluban. Ez a fertelmesen ronda ganaj furán nézett ki. Karja a térde alá lógott - mi történt, kérdeztem.

- Hintáslegény helyett csimpánznak vettek fel- legyintett szomorúan.

BourbonDouglas és az ősz**Forr a bor,**

mint Móricz Zsigmond regényében

Miközben a neves, kisecseti, strapabíró prózaíró teljesen alaptalanul elvitték a festői Rétság, a rendőrségi kihallgatóbázisra a golyóálló mellénybe öltözött kommandósok, házkutatási engedély nélkül a rendőrök, közben kurvára unatkozott, azon medítált, hogy a délelőtti rendőr, aki két írógépet is hozott neki Grazból, s ő is rendőr volt, nem dugott el valahol a malacól környékén korábban egy Kalasnyikovot, és hogy megtalálja e az umlautos a mellett a normál á-t a gépen, akárcsak egy Mozart motettában, mert tiltakozott,

hogy 12-én nem kapta meg a nyugdíját (hisz ezzel lehet legjobban felizgatni egy nyugdíjast), vélvén, hogy ezt ugyanúgy elsikkasztotta a kiscseti postakocsis, a Patika, mint a másik 900 000-ret, s az író TeleBank, és bankkártya pinkódját, ami még a rendőrségi kutatás révén sem került elő, tehát lehetett arra számítani, hogy Patika ezt is elsikkasztotta s el is költi BourbonDouglessz nyugdíját. Örömmel tudta meg a rendőrségi nyilvántartásból, hogy hivatalosan büntetlen előéletű. Ezt a totális félreértést azonban egy jogi rés révén érte el, a szolnoki csinos bírónő, ki legalább olyan szép volt, mint az író ellen korábban beadott vádirata a szolnoki ügyészségen, de arra nem gondolt a csinos fruska, hogy a rendőrségi kihallgatásokra beidézhető levelekből az író papírcsákókat hajtogatott és hagyta a tarjagosba a felszólításokat. Ez lett a nyeresége, mert így az ügy úgy került a bíróságra, hogy előtte a neves író ki sem hallgathatták a rendőrök, ezért tehát esélyt sem kaptak rá, hogy bármilyen nyilvántartásba bevegyék. BourbonDouglessz szeretett royalflössre még két lapot kérni. Rétságon azonban lefényképezték, de előtte megkérdezte a fotóst, akivel sörözni szokott a kétbodonyi kocsmában, hogy mosolyogjon-e? BourbonDouglessz csak a pénznek tűnő tárgyaihoz szeretett volna hozzájutni, ami 12-én megillette volna, az igazi bűnügyet a posta követte el, mert az adott napon nem adta át a pénzt neki. Az írón erőt vett a bánat. Ezt ismerjük. Csüggeteg lett, és szomorú, és a halkán elsirdogálta magát az államháztartási reform folytatásán. Na, inentől úgy érezte magát, mint Jean Paul Belmondo, a Szabadrábon Velencében c. filmben, élt a hedonizmusnak, s az örömtelen mának. Az unalmas hétköznapokban, a Bükk és Börzsöny közti Cserhátban az író csipkebogyót, galagonyát, kökényt, szedret és berkenyét szedett az ősbörökásban, amiből a borovicska is készül, már ha nem a lengyel maffia májerei állítják elő faszestből. A tökök szépen értek, a dió hullani kezdett, a kínai kel bokrosodott, mint a magyar miniszterelnök körül folyó skizofrénvita. Az ősz egy zsákfalu életében lényegében más, mint az elmúlás, még akkor is, ha az ember szorongásgátlókra iszik, vagy nyom egy erősebb cuccost, mint a kiscseti postáskisasszony, akin jól láthatóak voltak a kék hajnalka néven számon tartott tetrahidrklorid hallucinogén hatásai, melyet nemcsak a rendőrségi nyilvántartásban szerepeltetnek, de szerepel a pszichotrop hivatalos anyagok listáján, igaz a jogalkotók és a bűnüldözők csacska módon elfelejtették betiltani, de hát lári-fári, ahogy a másik örült magyar miniszterelnök mondaná. A böszme kanördög. A vadegerit neki! Az ősz különösen szép itt e kies faluban. Hisz nyár dereka óta a férfinép mást sem csinál, mint vödörrel a kezében gyümölcsfák után és alatt (ahogy Arany János mondaná a Margitszigeten: Hölgyek alatt, koslat, lófrál, szedi a hullásgyümölcsöt, mert az megyen a cefrébe, s abból lesz a pálesz (pályinka). Igenám, de azt nemcsak kevergetni kell, hanem kóstolgatni is, nehogy az erjedés ecetesedéssé váljon, mert akkor oda az a hektó pálinka, amit egy derék férfi Kiscseten egy év alatt betermel. Közben végére értünk a meggy és a ribizliboroknak is, a bátrabbak próbálkoztak a murcival, a másaggal, vagy máslassal, de mondhatom, hogy hat liter után nincs rosszabb, mintha az emberben forr ki bor, ehhez képest még a pokol is csak egy egyszerű szénégető. Szüret van Kiscseten. Részeg az egész falu, kivétel MásaKása szarkeverőt, impotens rumoshordót, akinek halálfélelme lett (joggal, mert baráti látogatásán, melyett BourbonDouglessz házában tett, egy liter rum megivása után elővett egy viperát)-tanú rá Dody, aki jelen volt e jeles eseményen, s a rendőrségen is tanúsíthatja, hogy a védtelen íróra az örült szomszéd, a degenerált faszkalap MásaGyuri betiltott fegyverrel támadt- amivel agyon is lehet verni egy embert, be is tiltották, örülhetett, hogy életben maradt, majd megeszi a kutyája, mert ez a fostalicska fasztarisznya még a saját kutyájától is fél. No, nem a megbánás miatt nem rúg be a Mása Gyuri naponta kétszer, ahogy két évtizede szokta, hanem, mert ottfogta a balassagyarmati pszichiátria. Nem is ez a baj, hanem az, hogy elengedték. Közben más bajok is keletkeztek a faluban. Cigány Kálmánt, és Cigány Bélát a szociális segély kifizetése napján otthagya mindkét asszony, a két feleség. Köd előttük, köd utánuk. Elkeseredettségében a két magányos férfi pohárhoz nyúlt. Barbiturára veresbor. Össeveszték a masinán, aminek itt sparhelt (spórhelt a neve), meg, amin lehet. Nem is lehet tudni, hogy igazából mi történt, mert az egyiket a mentő, a másikat a rendőrök vitték el. Igazából csak akkor nyugszunk meg, amikor MásaGyurit kiengedik az Elmebetegek Szociális otthonából, mert akkor tudja csak megmondani, hogy a Kálmán, vagy a Béla került-e oda, már ha addig nem végez a baromkanördöggel egy szociálisan és mentálisan fogékony ápoló hallgatva az euthanazia mellett felhozott érvekre, mert csak így lábolhatunk ki az őszből, s mehetünk vidoran a télbe, amikor is jönnek a forralt borok és a reggeli rumoskávék.

BourbanDougleas és az itókfalvai tavasz

BourbanDouglas-ra-re gyanakodni kezdett az itókfalvi intelligencia. Naponta jöttek érte a rendőrök. Ez persze nem lett volna baj, hisz az itókfalvai, mértéktartó, de úrhatnám közönség elvetemült postarablóként fogadta a rogyant prózáirót (Sztalin is postarablással kezdte), de az igazi értetlenség csak fokozódott, mert a rendőrök minden alkalommal haza is hozták. Ezt már nem tudták megemészteni. A korosodó prózáiró hallgatott. Hisz jóformán ebből élt.

Lassan tavaszodott ki a felvidéken, hisz Bourban alig félórányira lakott Balassagyarmattól, mely egyben határátkelő is Szlovákia felé. Az elhúzódo tavasz megviselte lelkileg is. Árvíz, belvíz nem fenyegette, noha a kertje végében futó kétbodonyi patak egyszer már elsöpörte a régi fahídat, de a község újakat csináltatott vasbetonból. Nógrádban a télen medve bukkant fel, de farkasok nem voltak. Pitiáner tolvajok viszont igen. El-eloptak egy-egy régi vasajtót egy elhagyott préházról és eladták a fémbegyűjtő telepeken. Aztán este jött a dáridó. Amikor a kertben virágozni kezdett a mogyoró és rügyeivel előhozakodott az orgona, már látszott, hogy a kerti munkát nem lehet halogatni. Először a terepet kellett megtisztítani a tavaly levágott gallydaraboktól, majd ásni, és ásni, rendületlenül. Hogy az esték se vesszenek kárba, palántákat nevelt. Lámpafénynél, este, a konyhában írta fel gépelve a kilyuggatott tejfölös poharakra az elvetett növény nevét. Hogy a végén meg is ismerje, hisz a mángold és a kínai kel, míg el nem érik kifejlett alakjukat, összetéveszthetők. Ilyen tévedés már megesezt vele Szolnokon korábban. Egy sor levelet tépkedett le egy agresszíven nyomuló növényről, mert azt, hitte, hogy újjzélandi spenót. Egy adagot megtartott magának. El is készítette magának, de a többit elajándékozta. Jóízűen falta be a zsenge spenótot (fokhagymásan), s a következő héten derült csak ki, hogy kukoricapalánták leveleit ismerte félre. Innen is látható, hogy a kertészet közel jár az alkímiához. A hagyományos kerti vetemények mellé rendelt egy csomó egzotikus magot is: orosz tárkonyt, goji-bogyót, mézalmát, áfonyát, szedret, dohányt, télálló citromot, szilvadarutolyát. A dohány sajnos nem az őshonos magyar muskotálydohány volt, mert azt elvitte a filoxéra már a tizenkilencedik században, hanem virginiai dohány. De nagy reményekkel kecségetett. A palántásládákba karalábé, paprika, paradicsom, padlizsán, uborka, tök, snidling, metélő fokhagyma, uborka került. Eleinte, míg a fűtési szezon abba nem maradt, esténként behozta a palántanevelő ládákat a meleg szobába. Aztán figyelte a meteorológiai jelentéseket és csak akkor kerültek vissza a palánták a melegre, ha talajmenti fagyokat mondott a rádió. A szomszéd, Mása Gyuri, naponta átjött, hogy lássa, hogy halad az író a kerttel. Próbálta lebeszélni a kertészkedésről. Azt mondta, hogy semmire nem való a föld. Ebben természetesen nem volt igaza, az viszont az érem másik oldala, hogy a brokkolival itt, a Börzsöny és a Bükk közt hiábavaló kísérletezni, ahogy az öreg Pádár mondaná (akinek úgy lett meg a nyolc általános, hogy ötször járta az elsőt, és háromszor a másodikat, hogy *“üres szalmát hiába cséplünk.”*). A szomszéd naponta jelentkezett. Olyan tünetekkel állított be, melyet az orvoscsaládból származó Bourban nem hagyhatott szó nélkül. Megnézte a vércukrát és a vérnyomását. Borzasztó értékek jöttek ki. Fejben átgondolta a szomszéd életmódját: napi két üveg rum, két liter bor, s 16 óra a számítógép előtt, semi mozgás, de láncdohányzás igen. Ekkor ajánlotta fel Bourban, hogy sétáljanak át naponta kétszer a kétbodonyi kocsmába. Bedobnak egy-egy deci vörösbort és aztán uzsgyé haza. Az első sétafika előtt ott szobrozott a szomszéd háza előtt, aki a megbeszélte időben kiállt a furgonjával, és odaszólt az írónak, hogy *“csak nem képezed, hogy gyalog megyünk”*. Az író ledermett. Mása Gyuri szomszéd legközelebbi látogatása három nap múlva következett be. Az író Toddynak töltögetett a konyhában. Mása Gyurin nem látszott meg az egy üveg rum, és a két liter bor. Az író újabb palack rumot bontott és töltögetett szaporán, ekkor a kedves szomszéd, Mása Gyuri elővette a halálosztó fegyverét. Ennek láttán Toddy szomszéd nekiszaladt fejjel a kerti üvegajtónak, és összeesett. Bourban viszont udvariasan kitessekelte a fura szerszámot birtokló, szomszédolni vágyó Gyurit. Reggel aztán mentősivításra ébredt: Mása Gyurit vitték el a mentők, csak kezét tudott még fogni a matracon vele. Agyvérzés. Kétszer látogatta meg Mása szomszédot a kórházban. Nagyon lefogyott, de a konok és gonosz emberek élniakarása dolgozott benne, -felépül- gondolta az író. Végül a Mása szomszédot néhány hónap után haza is engedték. Egy darabig csend volt, de aztán újra csörömpölni kezdtek nála az üvegek, és csak a dohányosok reggeli köhögése hallatszott reggelenként, ami felért egy halálhörgéssel.

A kiscseti föld furán viselkedik. Ha megázik, kész pocsoló, csak csúszkál rajta az ember, de ha kiszárad,

olyan kemény, mint a beton. Ennek tudtában, az író, mint egy lovagregény hőse, nekiállt csákánnyal a földnek, hogyaszongya: vet. Hajnali négykor kelt. Vetett négy zacskó korai zöldborsót (“Rajnai törpe”), és négyet cukorborsóból. Ennek a héját is meg lehet enni. Került a földbe fokhagyma, répa, fehérrépa, pasztinák, spenót, eper. Éjjelente meg ragasztgatta a kilyuggatott tejfölsőspoharakra, hogy “ orosz tárkony”, bazsalikom, menta, citromfű, stb. Ez két napig ment. Közben a földről el kellett takarítania azokat a termésköveket, amiket a volt tulaj otthagzott. A második nap estéjén egy természetesebb darabra akadt az író, de nem volt különösebben problémázó alkat, felemelte a követ és bevágta a pincébe. Közben akkorát reccsent a dereka, hogy azt hitte, hogy eltört. Lábra nem is tudott állni, négykézláb mászott be az ágyba, ott aztán elájult és 48 órát aludt egyfolytában. A harmadik nap reggelén szólt a telefonja, de mire ki tudott kászálódni az ágyból, a telefon már nem jelzett. Tanult a maga kárán. Innentől kezdve délelőtt mocorgott a kertben. Szélkakast és csapadékmérőt szerelt. S csak délután kertészkedett, by light. Ez bejött. Aztán felbukkant az író barátja Ceglédről. Pemete sokra vitte, de el is bukta. Volt fönn, és lenn. Ismerte még az író szüleit is, nővérének udvarolt. Mindketten jártak a szegedi főiskolára, egyszóval gyermekkori cimborák voltak. Mindig a sajtóban dolgozott. Korán lett önálló újságja, majd a legnagyobb köztelevízió legfontosabb hírműsorának kommentátora volt. Előállt egy regénnyel. Az író belefeledkezett az olvasásba, mert az a hetvenes-nyolcvanas évek Ceglédjéről szólt, olyan szereplőkkel, kiket az író személyesen is ismert. Közben pedig igen sokat gondolt egy ceglédi kislányra és egy kicsit eltévedt az emlékekben. Ezt újra mentőautó szirénázása zavarta meg. Mása Gyurihoz jött a mentő. Infarktus.

Ekkor értette meg az író, hogy aki mindenáron meg akar halni, azt egy komplex orvosi intézet sem mentheti meg, benntlakással sem. Jut eszébe az írónak ekkor, holnap odébb kell tenni a napra az uborkapalánták hajtatóládáját, hisz az Élet él és élni akar, ahogy ezt Ady kollega írta.

KOVÁCS T. ISTVÁN

Oroszkémény

Esik az a koratavaszi eső, a szürke paplanfelhők közül egyetlen kis fénycsíkot sem bocsát ki a nap. Komor a hangulat. A meteorológusok még ennél is rosszabb időt jósolnak. Havat a hónap elejére.

Folytatni kéne kint a kertben a gyümölcsfák metszését, de azt az időjárás miatt átmenetileg nem ajánlatos. A jeges szél is átjárná az embert, akárhogy alá öltözne az olyasféle ruháinak, amikben azért még mozogni is képes. Nyújtózni, hajolni, létrára mászni a sűrű ágak között.

Áll ilyenkor az ember és az otthoni elintézetlen dolgai után nézne. Tenné ezt is, azt is, esetleg olvasna, de végül mindenre csak legyint, mert nincs hozzá hangulata. Rosszul is aludt, délelőtt tízkor már bizseregnek a szemhéjai.

Végül úgy döntök, hogy ledőlök a rekamiéra és bekapcsolom a tévét.

Szörfölgetek egy ideig a különböző csatornák között, de nem találok kedvemre való műsort. Leginkább olyat szeretnék, amin elszenderülök, de az elalvás sem sikerül.

Megpróbálom a tv-nélkül. Kikapcsolom a készüléket, és hanyatt fekvé bámulom a mennyezetet. Majdcsak sikerül álomba merülni, hiszen álmos vagyok. Egyedül a lakásban. A többiek elmentek. Ki erre, ki arra. Nyugodtan alhatnék, nem ébreszt fel senki az ebédig. Pláne úgy nem mint az ipari tanuló-otthonban egykor. Ó de rég volt már az! Akkor is volt ború, de némelykor derű is. Most még azt sem bánám, ha ugyanaz történe velem mint akkor.

- Csak még egyszer lehetnék olyan fiatal -gondolja néha az ember. Kezdhetné előlről. Persze, a felnőttkori eszével. Mert akkor mindent jobban csinálna, másként alakulna az élete. Ilyesmiken gondolkodom már az ágyon heverészve.

Az otthonban is elaludtam egy ilyen esős szombat délelőtt, pedig a szobatársak szerették volna, hogy velük menjek kimaradásra. Ígérték, hogy megbánom, ha nem megyek. Én azonban maradtam és hamar el is szundítottam a néptelenné vált hálóteremben. Ám egyszer csak arra ébredtem, hogy nem kapok levegőt és hiába nyitom ki a szemem, sietgő fehér homály lebeg előttem. Kénytelen voltam szájon át lélegezni, mert bedugult az orrom. Hamarosan röhögést hallottam a terem sarkából. Mert ezek a csibészek addig hordták az arcomra a szappanhabot, míg a szememet, számat, el nem lepte a csípős mosdószer.

-Nade, hogy jut eszébe az embernek ez a régmúlt így félálomban, s hogy kerül elő az emlékezet mélységéből az ifjúság oly sok különös alakja és epizódja? Például Donkó Sándor nevelő elvtárs személye, aki legtöbbit csak harmonikázott kint a folyosón, s nem nagyon fegyelmezett bennünket, ha azt látta, hogy az ágyakat rendesen vetettük be, a takarók szélét szabályosan szegélyezik a fehér vászonlepedők. A párnákat is kocka alakúra formáztuk és elvágólag sorakoztak az ágyakon, mert minden reggel zsinórral igazítottuk el. Így készült a párnarend.

Ha rend volt, Donkó Sándort más nem nagyon érdekelte. Napközben meg kedvére harmónikázhatott. Tekintve, hogy mi vagy az iskolában voltunk, vagy kint az építkezésen dolgoztunk.

Akkor is csak jót nevetett, mikor azon kapott bennünket, hogy vízívó verseny van a szobában.

A nyertes pont egy teljes kancsó vizet ivott ki, de aztán az utolsó kortyokat ki is böföztette a terem kőlapos burkolatára. Donkó csak annyit mondott: Csináljanak itt azonnal szobarendet!

Egy alkalommal meg arra nyitott be, hogy éppen fingóversenyt rendez a társaság. Az első pillanatban azt láthatta és hallhatta, hogy minden ágyon pucér fenékkal kuporgó inasok durrogatnak, amekkorát csak tudnak. A szoba közepén pedig jegyzetfüzettel a kezében egyikük, mint játékvezető, számolja, hogy ki, mennyit képes kieröltetni magából. Lett is első, második és harmadik helyezett közülük aszerint, hogy ki hányat és mekkorát dörrentett. A kicsi puki csak fél pontot ért.

Nahát! mit szólhat ehhez a jövő nemzedék szakmunkásainak nevelője? Úgy tesz, mintha semmit sem látott volna. Mert különben az ilyen esettel sok munka, fegyelmitárgyalás, jegyzőkönyv, vagy ilyesmi járhat, hát jobb észre sem venni. Ezért csak annyit mond a játékvezetőnek, hogy szellőztessenek ki, mert rossz itt a levegő.

A neveléssel ő nem nagyon törődött, mert úgy gondolta, hogy neki csupán a felügyelet a dolga, meg a reggelihez, vacsorához való sorakoztatás. Este lefekvés előtt a DIVSZ induló elénekelgetése, a zászlólevonás és a villanyoltás. Már, ha ő volt az esti ügyeletes.

Mondogattuk is magunk közt, hogy jó állása van ennek a Donkónak. Biztosan valami nagykutya a rokona. Nevelni, vagyis korrepetálni ott volt a koraesti két órában a borzas hajú öreg Hausner bácsi, akivel meglehetősen beszélni a matekleckét, vagy beszélgetni a szerkezetanról, más építészeti kérdésekről. Az öreg ezért tiszteletdíjat kapott. Egy-egy tanuló néha be is nyitott hozzá a könyvtárba. Azt eligazította, aztán nyugodtan olvasta tovább a Szabad Népet.

A nevelés, a művelődés egyik fontos ágának tudták be, hogy szinte hetenként mehettünk színházba, egy forint ötven filléres belépőjeggyel, sokszor még a zárt páholyba is. Persze, mindig menetoszlopban, sötétkék egyenruhában, tányérsapkában, mint a katonák. Néha egy-egy nótára is rágyújtottunk a visszhangos Dohány utcában. Leginkább akkor, ha a kiskutyáikat sétáltató idős nagyságák tipegtek a járdán. A kis szobapincsik ilyenkor ijedtükben úgy körbeszaladták a gazdimamit, hogy az, a lába szárára tekeredett poráztól lépni sem tudott, csak minket, buta parasztokat átkozni.

Volt azért olyan alkalom is, amikor Donkó Sándor sem tudta, hogy röhögjön, vagy fegyelmezzon. Amíg ezt eldöntötte magában, többször is maga elé morogta, hogy; -A sok marhája! Meg, hogy; Nahát! -Hát ez már... -Mit szól majd a főnök, ha megtudja? Hogy pont az én körletemben. Mert ott a fegyelem, az... - Hajjaj!

Végül úgy határozott, hogy elkobozza annak a gyereknek a frissen vásárolt hajnyíró gépét, akinek a szülei adtak rá pénzt mikor otthon járt. Legközelebb vigye haza -mondták, mert a borbély drága és az anyja lesz otthon a férfifodrász.

A gépet azonban ki akarta próbálni a gyerek. Ezért kopaszra nyírt három önként jelentkezőt.

Nade, ez még semmi sem volt ahhoz képest, hogy Varga Gyuri, a nagy vagány letolta a nadrágját és azt kérte, hogy neki nyírja le a hasa alját. Fogadni is akart rá, hogy azt nem meri megtenni.

-Dehogynem -nevetett az alkalmi fodrászá vedlett ácsmester- jelölt. -Feküdj csak le ide az ágyra -kérte és Gyuri máris hanyattvágta magát, a nyírógépes meg tarolhatta a szőret.

-Az új hajtás majd dúsabban nő -nézett körbe a röhögő banda feje fölött Gyuri, mikor az ágyról feltápászkodott. Azt hitte, hogy csak ő képes ekkora tréfára, de rajta kívül ezután, még hárman jelentkeztek a különleges a szőrtelenítésre. Nem számolva a másnapi kínokkal, amikor az alsónadrág alatt szúrt, viszkedett a letarolt lágyékuk.

-De erről senkinek egy szót se!! Nehogy az igazgató elvtárs megtudja! Mert akkor!!! -jelentette ki szigorú arccal körbehordozva a tekintetét Donkó nevelő elvtárs, mikor végre határozott és az elkobzott nyírógéppel úgy távozott a teremből, hogy nagy dörrenéssel csapta be maga után az ajtót.

Ködös az idő, ködlik a múlt. Fekszem, de aludni nem tudok, hát hagyom pörögni a régesrégmúlt orsóját. Felfénylik egy tömzsi kisember kopasz feje is, méghozzá a Sztálin-szobor mellvédjén, amint nekünk integet. Nekünk meg vissza kellene integetnünk, mert erre szólítanak fel. Hát, van aki szót fogad, van aki nem. Én sem, pedig nem voltam hős, csak szájhős, mert az indulás előtt lázongtam, hogy én bizony nem gyalogolok innét Zuglóból egészen a Dózsa György útig. Mi az, hogy Május elsején kötelező felvonulni? Aztán mégis beálltam a sorba, mert én is csak szorongtam egy kicsit. Annyira azért tiltakoztam, hogy nem a viselő cipőmet vettem fel, hanem azt a nehéz, kopott bakancsot, amiben dolgozni szoktam és éppen a suszterhoz akartam elvinni. Ám abban még jobban elfáradtam, feltörte a lábam. A többiek meg szidtak, hogy lassabban haladok, sántikálok közöttük.

A második évfolyam idején, amikor Nagy Imre lett a miniszterelnök, rövid ideig Rákosi bűneit is lehetett emlegetni. A lehetőségen felbuzdulva, én is írtam egy rövid kis cikket a faliújságra, amihez az osztálytársaktól is kaptam némi biztatást, mivel tudták, hogy irogatok. Felnőtt korunkban számon is kérték egy-egy találkozáskor a régi cimborák, hogy mi lett a versekkel. Írsz-e még Petőfikém?

-Vers? Ugyan! - mentegetőztem ilyenkor. Hol van az már!

Úgy emlékszem, hogy a faliújságról másod, vagy harmadnap tűnt el az én cikkem. Kérdezgettem, hogy ki látta, ki szedte le?

-Ne nagyon firtasd. Ligeti András, az igazgató szedte le. Még bajba kerülhetsz miatta.

Bajba? Mikor már Rákosit leváltották?

-De Ligetit nem –figyelmeztettek.

A mesterség tanulásának másfél év múltán lett vége.

Ennyi volt a tanulói idő. A mesterek jobban izgultak a vizsga előtt, mint mi, akik szabadulni kívántunk az iskolai fegyelemtől.

-Ennyi idő alatt nem lehet egy szakmát megtanulni-mondták a mesterek és arra biztattak minket, hogy igyekezzünk megbukni. Mert akkor még hat hónapig, azaz a pótvizsgáig tovább maradhatunk az otthonban és addig jár a teljes ellátás, a ruha, meg a zsebpénz.

Ha viszont megkapjuk a bizonyítványt, akkor a következő héten már a szigorú normarendszerben kell dolgoznunk, de azt nem remélhetjük, hogy teljesíteni is tudjuk a száz százalékot. Alig tudunk majd valami kis pénzt keresni. Az idősebb szakmunkások meg nem vesznek be minket maguk közé, mert nem lesznek bolondok ránk dolgozni.

Az oktatók ismerték a dörgést. Tapasztalt vén rókák voltak. Különösen az öreg Krebsz Jakab, aki a háború előtt főpallér volt egy rangos építő cégnél. Az ő nevét mi is gyakran hallottuk a nagy építkezés hangosbemondójából;

-Figyelem! Figyelem! Krebsz Jakab szaktárs jöjjön az építésvezetői irodába!

Krebsz bácsi ilyenkor mindig azt motyogta maga elé; -Ezek már megint nem tudnak valamit.

Mestereink jótanácsát hiába fogadtuk volna meg. A jóságos vizsgabizottság mindenkit átsegített a legnehezebb akadályokon is.

A leggyengébbnek mutatkozó társunkat, aki az elméleti vizsgán egyetlen kérdésre sem tudott-vagy nem akart-válaszolni, arra, hogy milyen kémény kéménynek nevezzük, házak egyszerű kéményeit. Végül az elnök segítette ki azzal, hogy a fal felé fordulva ő maga ő írta fel oda a választ.

-Olvasd el Fiam, hogy mi van oda írva - kérte a fiút, amikor visszafordult.

-Orosz kémény - olvasta a kérdező.

-Na! Ugye, hogy tudod! - derült fel az elnök.

-Megfeleltél. Gratulálok!

VASI FERENC ZOLTÁN**A JÖVŐ REMÉNYÉBEN**

És megindultak a hegyek,
feltekergöztek az utak,
és bűneim elém siettek,
homlokomról verejték fakadt,
s az egek hídja is rám szakadt, -
esők ereszkedtek és apadtak,
mesék, mítoszok dagadtak.
Mint kovász, lettek érzelmeim,
és döndült a föld léptem alatt,
arcomon vércsík szivárgott,
vagyott idill képe tűnt el,
és eltévedt reszketeg hangom.
Nem voltam én már senki se,
tetszhalott tán, ki épphogy él,
ki enyhet és nyugtot remél...
És akkor fiam pilláira néztem,
s féltetni kezdtem és szeretni:
egyetlen élhető kincsem –
és szeretnék meggyökerezni.
Tudtam, kapott virág nem hoz gyümölcsöt,
de a gesztus nyelvén ő kifejezte:
megtermi hitem, gyermeket érlel,
ha sorsára idején rásüt a Nap.
Istennek hisz, és lesz ő is Isten,
a fogalom tartalmát megtapasztalja.
Nagyanya lesz anyja s én a nagyapja.

KISS - SIMON MIKLÓS

Tiszteljük az ifjúságot

Tiszteljük az ifjúságot,
a ballagót a vén diákot.
Az ifjat ki holnap útra kél
kinek a Végtelen a kitűzött cél.

Tiszteljük a bátor terveket,
az álmokat, első szerelmeket.
A gyermeket ki felnőtté érett,
ki a nagybetűs ÉLET színpadára léphet.

Tiszteljük a töretlen hitet,
a lelkesedést, az önzetlen szívet.
A lázadót ki még oly merész,
lehetetlent nem ismer semmiképp.

Tiszteljük a szárnyaló fantáziát,
mely előtt feltárja titkait a világ.
A tisztaságot, az őszinte lelket,
az eljövendő nagy győzelmeket.

Higgyünk, bízzunk benne! Támogassuk őt!
Segítsük megtalálni az utat!
De mindenekelőtt :Tiszteljük az ifjúságot,
ez a legfontosabb!

Tavaszi rügy (részlet)

B. TÓTH KLÁRA**Üdvözlő levél Apámnak**
(epistola)

Régen vártalak, itt vagy végre, jó közeledben!
Két évet túl hosszú idő volt nélküled élnem,
terjedt bennem a nincs, arcomra kövült a hiányod, s
itt vagy végre megint! Mit hozzak, mit szabad enned?
– Éhes nem vagyok én – szavad oly nevető, szemed égi –
bögre hideg tejet innék, jól tudod, azt szeretem rég –
s úgy iszod, úgy döntöd befelé, csak zúdul a tej szét-
árad a testben, látom az árja egész kifehérit,
bőröd oly átlátszó, mint égre tekintő lényed,
vérereidben a szín kiviláglík, átüt az ingen –
döbbenetem beleprésel a székbe, sokkol a látvány...
– Nincs mért félned, jól vagyok én már végre egészen,
eljöttem, hogy szóljak, nincs okod aggodalomra –
Menny-üzenet voltál, csak tűnő angyali árnyék...

H. TÚRI KLÁRA

Intelem egy hallgatósághoz
/1849. ápr. 14. emlékezetével/

- Szegény, szegény hazám:
két negyvennyolc után kifosztott
földed-... szülőjét mégis annyi
annyi jónak - százados hited
hitvány, hány erőszakolta
- s vezette gyalázatra néped
méltatlan küzdelemben...!

Meddig odázhatni dühödt-
-kisszerűn a Habsburg-vég gyönyörűségét!-?
Kísértetétől szabadítani
Európa jogtiprott népét
- ki akadályozhatná mindörökké?!

Ezernyolcszáznegyvenkilencbe'
Nagyigmádon egy pap
szószékről hirdette...
- az áruház előtti márványtáblán
áll a régi trónfosztás hírével...Mansbart Antal neve
/s...hogypár hónapra rá:
kötélen függött ő -!/
:

S ma ország-képzalgón
Á j - rópáról ad elő...
- álarcában a Vöröskeresztnek - ama
trónjavesztett György;
előtte eszefogyott megvezetettek
:...arctalan, rossz ideák a szemekbe',
trehány történések "terve":
évszázados szolgálgyekezet,
hazug álmok, - balhitek és jóelőn
elvetélt tetterők
: képernyőn van-e szánandóbb látvány?

Egy óra tán visszafelé forog...? Van-e
szégyenletesebb a deák-fejek
kárhozatra gerjesztett eszme-áramánál:-
tagadni elvet s busás "jutalmat" nyerni
/az Idő verőlegénye ejtette sebet
hogyaztán holtig hordják?/-
Van-e ennél lesujtóbb látvány!

Ám Te...Jézusért nyujtva kezed:
megfeszített Királyod érezheted
s bukottan is, némán is tudhatod
- habár fogyva szádról a szép szó...,
homályló utadról VAN, ki Fényre vezet:
égi Királynak szolgálni JÓ,
szelíd ha vagy, mint galamb,
és okos, mint a kígyó -!

Általa uruság-országod elérheted. -

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

A SZÖVETSÉG

A Szellem már napok óta kísértett éjszakánként a helsingöri vár fokán, de a kutya se törődött vele. Az örök, amikor először felfedezték, megijedtek tőle, ám egykettőre hozzászoktak, később már heccelték is, hogy na, mi van, öreg, mi újság a pokolban, túl nagy a meleg? – egyéb nem történt.

– Hívjátok Hamletet! – rikoltozta kitartoán a Szellem. – Hamletet akarom!

– Jó, jó – vigyorogtak a katonák és mentek a dolguk után. Az őrség parancsnoka végül ráunt, és egy apróddal üzent a királyfinak, hogy idejárkál valamiféle fantom, itt randalírozik fél éjszakán át a várfalon, de be sem mutatkozik, csak folyvást Hamlet nevét üvöltözi. Így aztán Hamlet is füttyült az egészre.

Egyedül Ophelia volt az, aki nem vette ilyen félvállról az ügyet.

– Azért kinézhetnél oda – korholta szelíden a királyfit. – A kísértetekkel nem jó kukoricázni!

– Szó, szó, szó! – nevetett Hamlet. – Egy sírásó mesélte, hogy éjszakánként tömegesen korzóznak az unatkozó lelkek a temetőben, koponyájukkal a hónap alatt. De rendben van, a kedvéért ma éjjel megnezem közelebről ezt a mi derék szellemünket. Te addig imádkozz egy jót, Opheliám.

A Szellem menetrendszerűen érkezett, pontban éjfélkor. Amikor meglátta a királyfit, ráförmedt:

– Na végre! Már azt hittem, kérvényt kell benyújtanom, hogy ide dugd az orrod.

Hamlet művelt ifjú volt, csöppet sem babonás, ezért a kereszt jelét mutatta feléje. Igaza van Opheliának, nem árt az óvatosság!

– Jól látok? Tényleg Atyám szelleme volnál? Netán egy egyszerű, közönséges gonosz kísértet vagy?

– Megörültél, fiú? Már meg sem ismersz? Igenis, én Atyádnak szelleme vagyok!

– Miért jöttél vissza, miért nem nyugodsz békében?

– Elégedetlen vagyok veled, Hamlet – dörögte szemrehányóan a Szellem. – Ide s tova egy hónapja, hogy testvérem, Claudius, a gaz trónbitorló megölt, anyádnak elcsavarta a fejét, és te még mindig...

– A mamát ne keverjük bele, ha lehet.

– De igen, csak keverjük! Senki sem kényszerítette, hogy hozzámenjen az álnok hitszegőhöz. Követelem, hogy esküdhöz híven állj bosszút mindkettőjükön a halálomért. Elvárom, hogy, mint talpig férfi...

– Na persze – húzta el a száját kelleetlenül Hamlet –, csak hogy ez nem ilyen egyszerű, Atyám. Te könnyen kísértgetsz onnan a túlvilágról, de nekem itt kell a régi főuraságok között ügyeskednem, akik, sajnos, egyelőre nagyon is elevenek. Könnyen úgy végezhetem, mint te, és akkor se bosszú, se korona. Mi a jobb: lenni, vagy nem lenni? Ez itt a kérdés, jó Atyám, nem ajánlatos fejtetlenül kapkodni.

– Hát... elismerem, valóban nincs könnyű dolgod. Hogy akarsz hozzáfogni, fiam? Mik a terveid?

– Mindenek előtt megfelelő szövetségeseket kell szereznem, Atyám – lépett közelebb Hamlet. – És az sem mindegy, kiket. Nincs nagy választék.

– Kiváló barátok vesznek körül. Ott van például Horatio...

– Ő se rossz, kétségtelen. Néhányan összeálltunk, működik a hálózat, de ez még édes kevés ahhoz, hogy a hatalmat megszerezzük. Befolyásosabb urakat is meg kell nyernünk az ügynek.

– És leendő apósod, Polonius?

– Ne is említsd! – legyintett keserűen Hamlet. – Tudod, milyen gyáva és kétszínű. Szemben hízeleg,

hajlong, hátam mögött meg örültnek nevez. Mosolyog, de kezében tört szorongat. Nem, nem ő a mi emberünk, Atyám.

– Tanulj meg színlelni és barátként ölelni kebledre az ellenséget, hogy később felhasználhasd céljaid szerint. Légy politikus, fiam! No és Ophelia? Vele hogy állsz? Kijöttök egymással?

– A csoda tudja, éjjel—nappal csak imádkozna. Mondtam is neki: menj kolostorba, Ophelia!

– Féltelek, fiam...

– Azért akkora baj nincs, Atyám – súgta bizalmasan Hamlet. – Ne aggódj, megtalálom az egyetlen lehetséges megoldást, amivel bosszút is állhatunk, és a trón is az enyém lesz, ha minden úgy alakul, ahogy szeretném.

– Kíváncsivá tettél!

– Sajnos, egyelőre nem mondhatok többet, de annyit elárulhatok, hogy már javában folynak az előkészítő—érdekegyeztető tárgyalások, szakértői szinten. Javaslom, találkozzunk mához egy hétre ugyanitt, ugyanekkor, és én bemutatom neked, Atyám, a szövetségesemet.

– Jó, legyen. De emlékeztetek, addig nincs nyugalmam odaát, amíg gyilkosom és hűtlen hitvesem...

– Tudom, tudom, háborgó szellem, csak még ezt a hetet bírd ki. Ne félj, minden rendben lesz.

Egy hét múlva a Szellem ismét megjelent és türelmetlenül libgett a várfalon. Hamlet szokása szerint késett. Már közeledett az első kakasszó ideje, amikor két gyanúsan settenkedő alak bukkant elő a vár tövénél. Az egyik Hamlet volt, a másik arcát eltakarta a leeresztett sisakrostély.

– Na, csakhogy megjöttetek... – fogadta őket ingerülten a Szellem. – Kit hoztál hát?

– A szövetségesemet, Atyám. Talán kissé csodálkozni fogsz, de te mondtad, hogy a politika művészet, a lehetőségek tudománya. Jobb társat keresve sem találhattam volna terveim megvalósításához.

– Jöjjön hát közelebb és mutassa meg arcának vonásait – parancsolta ünnepélyesen a Szellem.

Az árnyékból kilépett a másik alak és kezdte leoldani a sisakját. Először egy kopasz fejbűb villant a holdfényben, majd a torzonborz szakáll... és a kísértet felordított:

– Ah! De hiszen ez... Claudius! Lehetetlen! Mit keres ő itt? Vigyázz, Hamlet, árulás történt!

– Nem, testvér – duruzsolta hízelegve a király –, nyugodj meg, szó sincs árulásról, a fiaddal együttműködési szerződést kötöttünk. Ugyanis rájöttünk, hogy a civakodó főurak ellen kizárólag egyesült erővel, koalícióban léphetünk fel. Közösen munkálkodunk majd az ország rendbetételén. Mindketten a nép javát tartjuk szem előtt, s persze a te nagyszerű, dicső emlékedet. Hamlet okos, értelmes fiú...

– Ó, jaj nekem! – zokogott fel a Szellem. – Tűz és víz! Mennyország és pokol! Hamlet és Claudius ugyanazon az oldalon! Akkor inkább a... – hangja fokozatosan elhalkult és alakja semmivé foszlott.

A szövetségesek összenéztek és megvonták a vállukat. Hadd mérgeelődjön az öreg, világeletében maradi volt. Majd megnyugszik, ha eljön az ideje és megérti, mire megy ki a játék, ám addig... csitt!

Barátságosan egymásra mosolyogtak, nehogy a másik megsejtsen valamit, hisz' jól tudták:

A politikai szövetségek nem az égben kötnek!

BEMUTATJUK**Andrásfalvi-Faragó Zoltán**

Andrásfalvi-Faragó Zoltán író, újságíró, hobbi a természetfotózás. Főállásban a Dióhéj Kiadói Kft. ügyvezető igazgatója, emellett több lap, internetes kiadvány, hírügynökség munkatársa. Fontosabb elismerései között említi a *Hevesi Endre Díjat*, a kétszer elnyert *Kittenberger Kálmán Sajtódíjat*, illetve több országos szépirodalmi pályázat első helyezését. Hét önálló, szépirodalmi ihletésű kötete mellett mintegy negyven könyv megjelenésében működött közre mint szerző, társszerző, szerkesztő, fotós, lektor, vagy éppen kiadó. Számtalan más kiadvány, újság, naptár, idegenforgalmi reklámanyag, prospektus, sőt, információs tábla megalkotása is a nevéhez fűződik.

Írói pályája kezdetéről azt mondja: a lustaság vezette e göröngyös útra. Első osztályos korában, amikor megtanult írni, már úgy gondolta, ennyi tudomány elég is lesz az életre.

– Salgótarjában születtem, a város déli részén, Zagyvapálfalván nőttem fel – mondja. – Ennek egyik része a történelem során 1910-ig Andrásfalva volt. A legenda szerint a muhi csatából menekülő IV. Béla ajándékozott a környéken földeket a Szügyben birtokos Orbonás nemzetségbeli András vitéznek, aki itt adta át a lovát a királynak, hogy elmenekülhessen üldözői elől. Nem tudjuk, igaz-e, de hát a legendának nem is az a szerepe, hogy tényként kezeljük. Mindenesetre érdekes, akár még valóságalapja is lehet!

Andrásfalva, aminek névadója ezek szerint az Orbonás nemzetségbeli András, valamikor a XIII. század közepéről, ma már nincs a térképen, említettem fentebb, hogy 1910-ben egyesítették Alsó- és Felsőpálfalvával, Zagyvapálfalva néven. Az elnevezés szépséghibája, hogy itt a Tarján-patak folydogál keresztül, a Zagyva torkolata nyolc kilométerrel délebbre van, Kisterenyén. Nem tudni, hogyan történhetett ez a tévedés, alighanem a minisztériumi névadóbizottságnak tök' mindegy volt. Ránéztek a térképre, hogy van ott valami vízfolyás, lejjebb az a Zagyva, akkor biztosan az odafenn is...

Gyerekkoromban, az 1970-es években még kimondottan falusias környezet volt, két-három régmódi gazda tartott még lovat, tehenet is. Nekem kissrácként valamiért a ló képezte őszinte és állandó érdeklődésem tárgyát, az istállószag azóta is kedves számomra, ami sokaknak, a tulajdon családomnak is

érthetetlen. Talán az anyai nagyapámtól örököltem valamit, aki lovakat tartott, a múlt század elején még fuvarozott velük. Voltak parádés lovai és hintaja is, amivel ünnepeken, vasárnapokon tulajdonképpen taxiztatta a Salgótarjáni Kőszénbánya Tröszt, meg az Acélgyár mindenféle uraságait. Személyesen sajnos nem ismertem, két éves voltam, amikor meghalt.

Egy életre meghatározó élménynek bizonyult a közeli hagyásfás legelő, meg a környék különféle erdei, különösen az öreg cseres, amit 14 éves voltam, amikor kivágtak. Azóta sem volt lelkeröm, hogy visszamenjek arra a részre. Évszázados, vastag törzsű fák álltak itt, a környék minden elképzelhető gombája megtermett alattuk, egy helyen pedig, amit édesapám még megmutatott, nagyapám néha szarvasgombát túrt ki az avar és a föld alól. Nem sokkal a második születésnapom előtt halt meg, de van öt-hat emlékképem róla. Az egyik, hogy reggel felébredek a kiságyban, nagymamám és -papám áll felettem, egy barna vászonszatyorból pedig szürke, karfiolszerű gumókat vesz elő. Az volt a szarvasgomba...

Ezt az előbb említett öreg cserest úgy hívják, hogy Kincs-völgy. Nem tudni, miért, de amikor a salgótarjáni ipari park épült, elég sok régészeti lelet előkerült a völgy alatt, közöttük réz- és bronztárgyak is. Alighanem találtak itt valamit a régiek, ahol aztán én is gyűjtöttem a magam első kincseit, gombát, számócát, némi fajismeretet a növény- és az állatvilágból. A szüleimmel gyakran jártunk erre, itt találkoztam először vadászokkal is, akik néha meséltek a környék vadjairól, a fegyvereikről, a kutyáikról. Emlékszem, az egyik motorral járó vadász előtt ült a nyeregben és állítólag nagyon szerette a gépesített közlekedést. Mindez nagyon érdekelt kisgyermekként is, különösen amikor az általuk mondott helyeken újra és újra láttunk őzeket.

Fentieket azért tartom fontosnak, mert ezek a gyermekkori élmények eléggé meghatározták az érdeklődési köreimet. A többi pedig elég nagy részben Gárdonyi Géza múlt. Édesapám elolvasta nekem az Egri csillagokból az első 14 oldalt. Akkor még óvodás lehettem, amikor pedig nem sokkal később megtanultam olvasni, folytattam magamnak.

Nem kellett kényszeríteni e remekmű elolvasására, mint ahogyan Jókai életművének nagy részét is magamtól vettem a kezembe. Mindenesetre általános iskolában még nem volt gondom a kötelező olvasmányokkal... Ezeknek a műveknek köszönhetően a természet mellett felébredt az érdeklődésem a történelem iránt is. Szerintem a várak és a magyar hadtörténet az idő tájt még megmozgatta a fiúk nagy részének fantáziáját. Amennyire rálátásom van a dologra, ez napjainkra már meglehetősen lenullázódott, a fiatalok érdeklődése inkább az ilyen-olyan kütyük felé fordult.

Visszatérve gyermekkoromra: pár év alatt kivégeztem a korabeli salgótarjáni gyermekkönyvtár, – akkoriban az evangélikus paplakban működött, – állományának engem érdeklő köteteit, majd valahogy 12–13 éves korom táján tudatosan is gyűjteni kezdtem ezeket a műveket. Akkor is, ha esetleg olvastam őket, mert fontosnak tartottam, hogy legyen saját példányom. Emlékezetem szerint a '80-as években a pesti antikváriumokban még tényleg fillérékért, – na jó, forintokért, – lehetett használt könyvet vásárolni.

A nagy magyar vadászírók, Széchenyi Zsigmond, Kittenberger Kálmán, Molnár Gábor művei, mellettük Schmidt Egon, Farley Mowatt, Gerald Durrell könyveiből merítvén a szellemi táplálékot, elég erős készítemem támadt mind a vadászat, mind a vad- és a díszállatok tartása iránt. Volt is néha több kalitkára való madár a ház körül, a hullámos papagájtól a postagalambig, a szarkától a szomszéd disznóinak moslékjából kimentett szécinegéig. Több akváriumom volt, a Balatonról hozott kűszökkal, díszhalakkal, a közeli patakról hazavitt tarajos götéekkel, pióciókkal, az Ipoly kiöntéseiből származó csigákkal és kagylókkal. Tartottam szárazföldi és vízi teknőst, a kamrában befogott házi egereket is.

Viszont a gondozásukban már nem jeleskedtem, sok munka maradt emiatt édesanyámra. Bizonyára unhatta a dolgot, mert egyszer, valahogy tíz-tizenegy éves korom táján azt mondta, hogy inkább etetéssel és itatással szoktassam a kertbe a madarakat, aztán nem kell kalitka, nézegetni lehet őket úgy is, hogy közben szabadon élnek.

Az ötlet olyan jól bevált, hogy azóta is működik. Telente etetjük, nyaranta itatjuk a madarakat a kertben, egy-egy szén-, ritkábban kékcinege család is nálunk neveli fel a fiókáit a mesterséges odúban. Cserébe

viszonylag könnyen engedik magukat fotózni. Kalitkát már nem tudok elképzelni a háznál, a madár nem azért bújik ki a tojásból, hogy pár tized köbméternyi légtérben élje le az életét. Tudom persze, hogy a tenyésztett dísz- és haszonszárnyasokkal más a helyzet. Az akváriumokból is van még néhány, újabban a kora tavaszi palántanevelést szolgálják.

A lényeg, hogy viszonylag korán sikerült ezt-azt megtudnom a környékünk élővilágáról, tisztán az érdeklődés kedvéért. Azt már Kant is megmondta, hogy szép az, ami érdek nélkül tetszik, így voltam és vagyok a természettel. Az élet vargabetűi közepette azt viszont nem gondoltam, hogy erdő-mező és vízpart élőlényeiről szerzett ismereteimnek még gyakorlati hasznát is látom.

Az életem elég nagy vargabetűkkel indult, nem úgy nézett ki, hogy egyáltalán alkotó ember válhat belőlem. Madarásznaplókat azonban folyamatosan vezettem, kiegészítve alkalmanként a fontosabb életeseményekkel, főleg utazásokkal, ha sikerült eljutnom egy-egy vadászatra a nagybátyám jóvoltából, azokat is a lehető legpontosabban megörökítettem magamnak. Ezeket kézzel írtam, papírra, egy kisebb szekrényt megtöltenek még ma is. Nem néztem ezekre vagy harminc éve, biztosan nem is jó írásművek, de valamiféle stílusgyakorlatoknak bizonyára jók voltak. Azt megfigyeltem magamon tizenéves koromban, hogy amikor megpróbálkoztam valami hosszabb mű írásával, már menet közben is változott a stílusom.

Aki esetleg írásra adná a fejét ebben a mai világban és rákérdez személyesen, vagy e-mailban, valamelyik közösségi oldalon: hogyan fogjon hozzá, annak azt szoktam javasolni, hogy előtte olvasson nagyon sokat. . . Némi meglepetésemre szolgált, hogy 1991-ben sikerült újságíróként elhelyezkednem, Sulyok Lászlónak, az Új Nógrád akkori főszerkesztőjének jóvoltából. Kiírtak az évben egy cikkpályázatot, amin én is próbálkoztam. Nem az volt az igazi díj, hogy megnyertem. Laci írt egy levelet, hogy találkozna velem és felajánlotta, hogy külsőzzek a lapnál. Innen indulva aztán jött a számárlétra, végül a lap főszerkesztő-helyettese lettem, de gyakorlatilag a főszerkesztői munkát is elláttam. A különböző váltások miatt ez a tulajdonos koncepciója volt, mert így nem kellett főszerkesztői bért kiizzadnia.

Teljesen más világ volt persze az idő tájt, a nyomtatott kiadványoknak még nagy jelentőségük volt. Pár évi hírlapírói ténykedés után neveztek ki a lap szerkesztőjévé. Ezzel a szép, sok csavargással járó újságíróéletnek vége szakadt. Akkoriban még az információért helybe kellett menni, más lehetőség híján. Ma már hihetetlen, de akkor még csak a nagyobb városok és Hollókő, mint világörökségi helyszín, volt elérhető a vonalas távhívásban, sok településen még a százéves kurbliis telefont használták. Az első mobil 1993 táján kisebb aktatáska méretű volt, nem beszélve a súlyáról. Ekkor már számítógépen dolgoztunk, az írógépes világgal én már nem is találkoztam, de a betárcsázós Internet is, vele az e-mail, csak közvetlenül az ezredforduló előtt terjedt el szélesebb körben.

Mivel szerkesztőként irodához kötött ember lettem, a kedvezőtlen változás mérséklésére kitaláltam magamnak egy hetente megjelenő sorozatot, aminek Terepjáró volt a címe. Az ezredfordulón kisebb megszakításokkal 199 folytatást ért meg a Nógrád és a Heves Megyei Hírlapban. A Magyar Újságírók Országos Szövetségétől 2001-ben megkaptam érte a tudományos újságírást adható legmagasabb hazai elismerést, a Hevesi-díjat is. Ez története során ezen egy alkalommal került vidékre.

Elég érdekes a története az Öregtorony című művemnek. A helytörténeti anyagok böngészése közben találtam róla pár sort, azután nagyon sokat gondolkodtam rajta, kutattam, ahogy a lehetőségeim engedték, de, hogy megírom, végül egy felvidéki lakodalomban dőlt el. A faluban, hagyjuk most a nevét, szlovák pap volt, becsületére legyen mondva, magyarul adta össze a fiatal párt. Mondta is szépen, hogy „o Szentlelek lakkozzon bēnetek!” Közben azt néztem, hogy az Árpád-korból maradt templom falán ott sorakoztak egy táblán az ismert plébánosok nevei, csupa magyar emberé. Vajon ott van-e még? Nem tudom. . .

Ami a regényt illeti, a magyar történelemnek annyi elfeledett hőse és eseménye van, hogy csak a tényanyag felsorolása megtöltene egy könyvtárat. A bussai toronyerőd 1552-es ostromáról nagyjából azt tudjuk biztosan, amit Tinódi Lantos Sebestyén még frissen lejegyzett. Ezt a hat sort bővítettem regénnyé, ami persze túlzás, mert ebből az időszakból is rengeteg tényanyag, birtoklástörténeti adat, gazdasági feljegyzés

maradt fenn, meg persze feltártak már sok régészeti leletet is. Alaposan tanulmányozva az előzményeket és a következményeket is, hihető következtetéseket akartam találni azokra a hézagokra, amiket források híján nem ismerhetünk. Nógrád vármegye levéltárának nagy része Füleken elégett, amikor Thököly Imre 1682-ban megostromolta.

A történelmi témájú műveimnek is vannak természetrajzi vonatkozásai. Az Ipoly-völgyben a nagybátyámmal gyakran jártam, még azokban az időkben, amikor nem volt ilyen mértékű a vízrendezés, mint most. A Rárósmulyadi-szoros alatt olyan ez a vidék, mintha egy darabka alföld csöppent volna a teremtéskor az Úr kezéből a nógrádi dombok közé. Aki az erdős, hegyes-völgyes vidékhez szokott, annak üdítő változatosságot jelentenek a vizes élőhelyek, az ipolymenti rétek gazdag élővilága. Ami persze a történet idején, a XVI. század közepén még gazdagabb lehetett. A lényeg, hogy munkám során próbálok ragaszkodni a természeti törvényekhez és a történelmi tényekhez. Bármit írok, ezek az alapelveim.

A regényhez írtam egy kis történelmi földrajzot, a Fülek és Balassagyarmat között húzódó területre. A domborzat és a vízrajz ismeretében rekonstruáltam magamnak az erre a tájra jellemző őshonos növényzetet, meg egy vázlatfüzetet telerajzoltam az elképzeléseimmal. Milyen lehetett a vár, a főhős lakhelye Szalmatercsen, meg a fontosabb helyszínek a török idők kezdetén. Utána néztem, hogyan éltek, gazdálkodtak, ünnepeltek, miben jártak, milyen fegyvereket és szerszámokat használtak, miféle szokásrendet követtek a régiók.

A későbbi műveimet illetően ez a munkamódszer állandóvá vált. Jártam a fő helyszínen, Bussán is. Molnár Katalinnal, akinek nevét most a pösténypusztai híd viseli, terveztünk is egy könyvbemutatót a faluban, de váratlan halála miatt ez elmaradt.

Úgyhogy a hosszú gyűjtögetés után rövid idő alatt elkészült az Öregtorony. A regény talán a winchesteren marad, ha nem talállok egy pályázatot aminek „Honvédelem az irodalomban” volt a címe. A Honvédelmi Minisztérium írta ki, a Magyar Írószövetség zsűrije bírálta el. Elég nagy nehézségek árán sikerült postára adnom a kéziratot, a családi nyaralásunk első estéjén, Siófokon, utánam már bezárták a hivatal ajtaját... A lényeg, hogy megérkezett határidőre.

A pályázatot megnyertem 87 munka között, nagy örömmre a díjátadón kritikusa, Bognár György a nógrádi Egri csillagokként említette a regényt. Szegény, kicsi vár volt Bussa, szegény, kicsi megye Nógrád, de hát ez a miénk... Egyelőre...

Talán szerénytelenségnek tűnik, de megemlíteném, hogy ezt a Honvédelem az irodalomban című pályázatot a minisztérium az 1960-as évek elejétől rendszeresen kiírta. Az első győztese Illyés Gyula volt. Én meg az utolsó. Tudtommal azóta is írnak ki ilyeneket, de évente változik a cím, a tematika pedig kötött.

A pályadíjnak és a szüleim támogatásának köszönhetően egy hónappal később már megjelent a könyv. Ez 2002-ben történt, az Öregtorony azóta elfogyott. Jó lenne egy második kiadás, de, ahogy a mai könyvpiacot elnézem, a különféle celebek, valóságshow „hősök”, fehérgalléros és köztörvényes hírhedtségek konkurenciája mellett a magyar történelem – még, ha valódi hősökről szól is, – egy apró epizódja vajon kit érdekel?

A második könyvemet a fentebb már említett Terepjáró átdolgozott anyagaiból adtam ki, a sorozat megszűnése után. A válogatást 52 írást tartalmaz, hogy minden hétre jusson egy. A Négy évszaknyi barangolás című kötet, 2003-ban jelent meg. Mivel a cikksorozat fotóit magam készítettem, a képekből a Nógrád Megyei Fotóklub szakmai segítségével készült egy kiállításom is Salgótarjánban. Ez később, – többnyire már csak részleteiben, – bemutatkozott huszonvalahány helyszínen, pontosan magam sem tudom már, hogy hol. Egyszer össze kellene írni, amire még emlékszem...

Később, már a digitális korszakban, sikerült összehozni még egy kiállítást, „Fa, liget, erdő” címmel. Ezt 2007 óta szintén láthatta már a közönség jó pár helyszínen.

Elég sikeres könyv volt, köszönhetően a Terepjáró ismertségének. Ami a következő könyvemet illeti, az Erdőjáró Eszter Judit című következett 2005-ben. Eszter Judit az én leánygyermekem, a vele közösen tett

erdei, mezei és vízparti kirándulások élményeit dolgoztam fel 52 rövid elbeszélésben, a Négy évszaknyi barangoláshoz hasonlóan, fotókkal illusztrálva. Van egy kisfiunk is, Péter Zoltán, neki még adós vagyok egy róla szóló kötettel. . . Remélem, nem maradok az. . .

A Varázslatos bazaltlepleny Közép-Európa legnagyobb bazaltplatóját, a Medves-fennsíkot próbálja bemutatni, élményszerű természetleírásokkal és történeti adatokkal. A Terepjáró miatt tett hosszabb-rövidebb túrákon sokkal több fotó készült, mint amennyibe az újságokban elfért, emellett számtalan olyan megfigyelésem is volt, amit hasznosítani tudtam a Medves és a peremvidékek bemutatásában. Nagyon sok irodalmat is elolvastam hozzá, főleg hely- és ipartörténeti, néprajzi munkákat. A könyv 2006-os megjelenésekor még nem lehetett olyan jól tájékozódni az Internetről, mint ma.

Az Öt íjász című művem a nándorfehérvári diadal 550. évfordulójára kiírt, Kard és kereszt című szépirodalmi pályázatra készült. Valahogy májusban láttam, hogy van egy ilyen, gondoltam is, de kár, már késő, augusztus 31-e a beadási határidő. Aztán egyszer csak hozzáfogtam, megírtam az első felét egy hónap alatt. Azután leálltam egy időre, de a kéthetes nyaralásunk alatt telerajzoltam egy vázlatfüzetet az elképzeléseimmel a korabeli történelmi eseményekről, az egyszerű emberek, a főurak és -papok életéről. Ezt kilenc perccel zárás előtt sikerült postára adnom. . . A pályázatot végül sikerült megnyerni 120, az egész Kárpát-medencéből beadott pályamunka közül, szintén a Magyar Írószövetség értékelése alapján. Ez még 2006 novemberében történt, a pályázati jutalom elég is lett volna nyomdaköltségre, de késlekedett vele, aki elvállalta – hagyjuk a nevét, csődbe is ment azóta, bár aligha függ össze az én esetemmel. A kötet impresszumában 2007 szerepel a megjelenés éveként, de csak 2008 elejére lett készen, az eladás szempontjából legfontosabb karácsonyi időszak után.

A történet egy alig ismert történelmi tényre világít rá. A korabeli krónika feljegyezte, hogy Nándorfehérváron öt magyar íjász kióvakodott a szávai vízivárosból, és lőni kezdte az anatóliai könnyűlovasságot. Ez az apró mozzanat vezetett a döntő csata kibontakozásához. Azt azonban nem jegyezték fel, hogy ki volt ez az öt hős? A regény erre keres választ, a számunkra kedves felvidéki, mellette erdélyi szálakat bogozgatva, felelevenítve a korszak fontosabb történelmi eseményeit is.

Írtam más, történelmi ihletésű regényeket is. A Medvés-hegy című a Kossuth Kiadónál jelent meg, igaz, csak e-könyvként. Az a tapasztalatom az, hogy elektronikusan nem túl nagy, egészen pontosan olyan nulla körüli az érdeklődés a szépirodalom iránt. Nincs is arra alkalmasabb, mint a jó öreg papír! Kár, hogy a gyerekek egyre kevésbé ismerik ennek varázsát, azt a jellegzetes illatot, amit egy új könyv felütése jelent. . . A Kró című kisregényt a Nimród vadászújság Mesél a vadvilág című szépirodalmi pályázatra írtam, amit végül meg is nyertem. A hollók egyik jellegzetes hangja az emberi fülnek nagyjából úgy hangzik, hogy „kró”, ezt a nevet kapta a történet főhőse. A Kró nevű madár különféle kalandokon megy keresztül, miközben bejárja a hegyek világától az Alföldig húzódó területet. A pályázati kiírás fő szempontja volt, hogy a mű mutassa be a magyar vadászatot és vadgazdálkodást, ami azonban az élőhelytől is erősen függ, hiszen más állat- és növényfajok élnek az erdős vidékeken, mint a mocsarakban, vagy a mezőgazdasági területeken. Azért, hogy minél szélesebb körű legyen az átadható információ, Krónak a regényben kóborolnia kell. Az ő szemén keresztül próbálom láttatni a vadászat kiterjedt témakörét, persze nem csak a szépségeit, hanem az árnyoldalait is.

A természetben összefügg majdnem minden majdnem mindennel, a hollók pedig tulajdonképpen végigkísérték az egyetemes történelem nagy részét is. A háborúk, a nagy járványok, a dögvészek után segítettek a halottak és az elhullott állatok eltakarításában, a nyugati és az északi népek számtalan mitológiai története, meséje, babonája fűződik hozzájuk. Figyelemre méltó, hogy a hollónak nyelvünkben még csak népi neve sincs, pedig más fajok esetében akár 20-30 különféle elnevezést is összegyűjtöttek a történelmi Magyarország területéről. Az már a természetvédelem óriási eredménye, hogy az 1970-es évekre majdnem kipusztult holló ma már mindennapos látványnak számít.

Könyveim a Dióhéj Kiadó gondozásában jelentek meg, amikor főállású munkahelyemet elvesztettem, az 1995-ben alapított vállalkozásban folytattam korábbi tevékenységeimet. Ez persze egyre nehezebb, sok

változással jár, az adminisztratív terhek és a különféle gondok pedig éppen az alkotókedvet ölik meg a leggyorsabban...

Az elmúlt években nem jelent meg könyvem, pontosabban szépirodalmi ihletésű nem, fotósként, szerkesztőként és társszerzőként fotóalbumok, helytörténeti munkák, információs táblák megalkotásában működtem közre.

Viszont a Nimród vadászújság hasábjain egy történelmi regényem néhány fejezete megjelent, Gesta venatorum címmel. Ez annyit jelent, hogy vadászattörténet, a lap profiljának megfelelően ez képezi a fő témát is. A regény Árpád-házi Szent Imre herceg szinte teljesen ismeretlen életútját próbálja követni, vadászatainak tükrében. Azt azért tudjuk a tragikus sorsú trónörökösről, hogy nem csak jámbor, Istennek tetsző életet élt és kiváló katona volt, hanem a vadúzésben is jeleskedett. Szeretném, ha a szécsényi vadásznapra, vagy karácsonyra még 2015-ben megjelenne könyv formájában is a teljes mű!

Andrásfalvi-Faragó Zoltán könyvei

Tavaszi hérics, és egy rét áprilisban

Novemberi fotók, egy nap különbségel készültek

Erdei út fekete-fehérben

Kró

Kökényvirágzás

Feszület az Ipoly-völgyében

Bussa a legelő csordával

Nagy színjátszólepke...

Szécinege

Pöfetegek...

Aranyló őszi

Az Ipoly novemberben

Zagyvamente

Árvalányhajas domboldal

BESZÁMOLÓK

Rétság, Költészet Napja, Spangár-díj átadás

Nagy költőnk, József Attila éppen 110 esztendeje született 1905. április 11-én, egy ferencvárosi ház szegényes lakásában. Kossuth-díjas költőnk. Igen az, bár fájdalom, a díjat nem akkor kapta, amikor lelki és anyagi szüksége lett volna rá, hanem jóval halála után ismerte el az utókor. Születésnapját a vers ünnepének választották 51 esztendeje. Azóta az irodalomszerető közönség és alkotók számára egy különleges alkalom ez nap. Többet beszélünk a művekről, a művészetről és találkozási alkalom adódik a szerzőknek az olvasókkal.

Így van ez Rétságon is. Azt, hogy korábban milyen módon köszöntötte a város az irodalom eme jeles napját, már nem tudni, de az tény, hogy helyi szerzőkből 12 esztendeje létrejött, és azóta is eredményesen működik a Spangár András Irodalmi Kör. Az alapító tagok egyik célkitűzése volt, hogy hirdessenek pályázatot, a legjobbnak ítélt szerzők kapják meg Dovák B József képzőművész által készített tűzzománc plakettet, az elismerő oklevelet, valamint hogy a zsűri által publikációra alkalmas művek jelenjenek meg egy antológiában. Ez a szándék immár 11 esztendeje töretlenül megvalósul. Az érdeklődés is nagy a Kör pályázata iránt, de ami talán ennél is fontosabb, a beérkező prózai és verses alkotások színvonala egyre jobb. Ez aztán valóban rangot ad a díjnak, amit (az első alkalmat követően) évente két kategóriában adnak át. A műveket - még a szerzők ismerete nélkül - szakértő zsűri értékeli. Így volt ez most is. Bő 100 pályázat érkezett közel 40 pályázótól. Ebből került a kötetbe 24 szerző 26 műve, amelyet ebben az esztendőben is helyi fotósok képei illusztrálnak, illetve egészítenek ki.

A rendezvény tulajdonképpen az évek óta kialakult hagyományok szerint zajlott. Jóni Anita népdaléneklése után Varga Nándorné a könyvtár vezetője (maga is Spangár Kör tag) köszöntötte a résztvevőket, majd Karaffa Gyula a Kör vezetője, egyben a kötet és a közösség által kiadott Börzsönyi Helikon szerkesztője szólt az irodalom fontosságáról jelenünkben, és pár mondatban ismertette a pályázat lefolyását, a zsűri tagjait.

Majd átadásra kerültek a díjak. A próza kategóriában ebben az esztendőben a kecskeméti Horvát Gábor vehette át az elismerést megtestesítő tűzzománc plakettet. A vers kategóriában Taábory Jánosnak ítélte a zsűri az elismerést, aki személyesen nem tudott részt venni az ünnepségen. A szervezők megtalálják a módját, hogy át tudják adni számára.

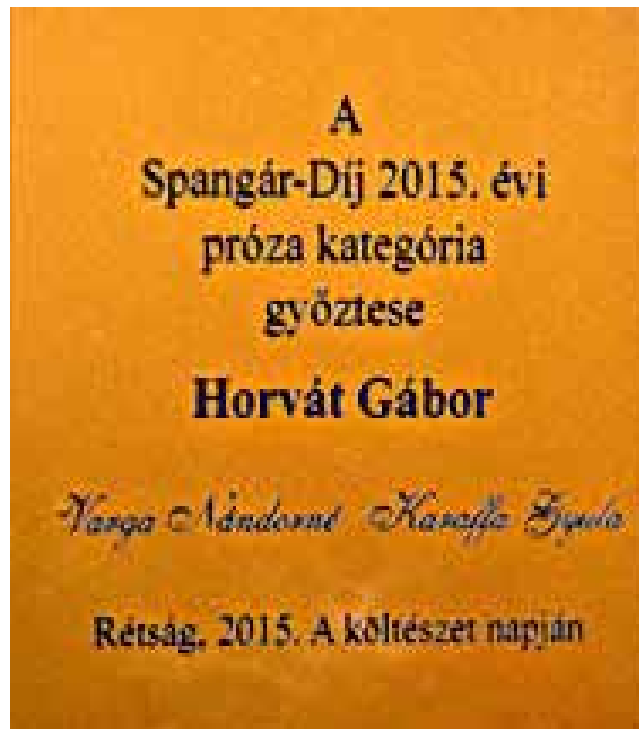
Az átadás pillanatait követően - a hagyományos szerint - a kötetben szereplő művekből részletek hangzottak el, helyi előadók tolmácsolásában. Majd - ahogy az író-olvasó találkozókra lenni szokott -, közvetlen beszélgetés alakult ki a szerzők, résztvevők között. Megjegyzendő, hogy a találkozás élménye itt valóságos, hiszen a mostani beküldők mellett a korábbi díjazottak, a Börzsönyi Helikon köré szerveződő szerzők igen szép számmal vettek részt, miként irodalombarát rétsági és környékbeli emberek is. (Külön öröm, hogy a képviselő-testületből az alpolgármester és a Pénzügyi és Városüzemeltetési Bizottság elnöke is megtisztelte ezt az alkalmat.) A nyomdából frissen leszállított könyvek itt kerültek először kibontásra. A szerzők egy-egy tiszteletpéldányukat átvehették, az érdeklődők pedig megvásárolhatták, és igény szerint dedikálthatták. (Az érdeklődők továbbra is megvehetik a kötetet a rétsági könyvtárban.)

Pár képünk az esemény pillanatait idézi fel.

(Szöveg, fotók: Girasek Károly)

MYKOLÁRIUM

A Költészetek Háza megnyitója

2015 április 11.-én a Költészet Napján adtuk át a nagyközönségnek a Vámosmikolán épített, és immár elkészült Mykoláriumot, azaz a Költészetek Házát, Kortárs Művészeti Szalont, Galériát és Turisztikai Szálláshelyet.

Németh Péter Mikola költő ötlete volt ez a ház, életművének szerves része az elkészülte. Családjával - feleségével Köpöczi Rózsa művészettörténésszel, leányával Németh Zsófia Nóra etnográfussal, és fiával Németh Balázs Kristóf zenész-filmrendezővel – összefogva épült fel a ház, aminek falaiba a család bevételeit is beépítették az évek során. Ám megérte, mert nemcsak egy szép épület lett, hanem egy, a falu életéből eddig hiányzó kulturális centrum is, ami (előre megjósolom) egyfajta kulturális zárandokhely is lesz a Börzsöny környékén élők számára!!

A megnyitó a Költészet Napja jegyében zajlott, így sok költőtárs volt meghívva a rendezvényre. (Salgótarjánból, Kismarosról, Budapestről is jöttek vendégek.) Délelőtt 11-kor dr. Rusvay Tibor emlékére a Mykolárium udvarán fát ültettünk „az elmúlás ellen”. Laudációt mondott Bánkuti Ferenc ny. főiskolai tanár, polonista. Mindeközben az Aranyalma páros, azaz Gebri Bernadett és Vaskó Zsolt zenélt, és a Nagyborzsönyi Pávakör énekelt.

A házat átadta, megnyitotta Köpöczi Rózsa művészettörténész és Miklóssy Endre építész, filozófus.

Kiállítás nyílt a házban, „Magyar skiz I.” címmel, amin a Németh Zoltán Pál fotóművész képeit tekinthették meg a résztvevők. Németh Zsófia Nóra verseket mondott, Weixelbaum Laura Hildebrandt pedig tekerőlanton játszott és énekelt. Ezután a jelenlévő költők olvastak fel verseikből, hiszen a „belépő” a házavatóra egy saját vers volt ezen a napon!

A ház megtalálható-látogatható 2635 Vámosmikola, Huszár utca 39/b szám alatt.

Cselka emléknep

2015. április 26-án Vámosmikolán kerül megrendezésre a dr Cselka Nándor püspök tiszteletére tartott emléknep.

„Cselka Nándor Esztergomban lépett a növendékpapok sorába: Pozsonyban, Nagyszombatban és Bécsben tanult, majd a szókimondó, erősen magyar érzelmű fiatalember 1856-ban Pesten fejezte be teológiai tanulmányait. Lelkipásztorként, később a budapesti egyházkerület espereseként a főváros különböző plébániáin teljesített szolgálatot, többek között Buda-Újlakon, a Terézvárosban, a belvárosi főplébánián és Óbudán. Gazdag irodalmi munkásságát dokumentálja a Religio című egyházi és irodalmi folyóirat, amelynek - Darázs, illetve Szűnyog álnéven - munkatársa, majd 1869-72 között szerkesztője is volt. Óbudán ő honosította meg a Páli Szent Vince Szereteteleányai rendet, létrehozta a nehéz helyzetű óbudaiakat támogató családbiztosítási szervezetet: a Cselka Egyletet. A fővárosban az addig főleg német nyelvű istentiszteletek helyett rendszerezte a magyar nyelvű szentbeszédet, és rendezte a hitoktatás ügyét is. Cselka 1892-ben esztergomi kanonoki kinevezést kapott, s 1897-ben bekövetkezett haláláig a budapesti Központi Papnevelő Intézet rektora volt. A köztisztviselő álló főpap földi maradványait a Kerepesi úti temetőből 1975-ben vitték át végső nyughelyére, a pesti Egyetemi templom sírboltjába.”

A nap szentmisével kezdődött, amit dr Káposztássy Béla plébános kormányzó celebrált 9 órakor. Dr Cselka Nándor emléktáblájánál beszédet mondott Németh Péter Mikola, verset mondott Németh Zsófia Nóra, és magyar érzelmű dalokat énekeltek a Nagybörzsönyi Páva Kör asszonyai. Megemlékező koszorúkat helyeztek el az emlékezők nevében dr Cselka Nándor és dr Endrey Mihály püspök emléktáblájánál a Németh család, a meghívott egyházi vezetők, és Ipolyszalka képviselői is.

A program a Mykoláriumban folytatódott, ahol is két emlékfa elültetésével kezdött a nap. A két fa apa és fia: Cselka Károly és dr. Cselka Nándor emlékére kerültek az épület bejáratához elültetésre. A Mykoláriumot megszentelte Csuka Tamás ny. református püspök, Detre János evangélikus lelkész, Husz Árpád Attila pálos rendi szerzetes, Káposztássy Béla plébános kormányzó. A Nagybörzsönyi Páva Kör most is szép műsort adott, aztán Németh Zsófia Nóra felolvasta Szombathy Bálint megnyitó szövegét. A szíves vendéglátás és a kötetlen beszélgetések után a jelenlévő költők műveiből olvastak fel a Mykolárium kiállítótermében.

Szöveg, fotók, Karaffa Gyula

A Mykolárium épülete

A koszorúzás pillanatai

Németh Péter Mikola a Mykolárium udvarán beszédet tart

A faültetők között dr Koczó József, lapunk állandó szerzője is ott volt

A házszentelést a történelmi egyházak képviselői végezték

A szalagot Németh Péter Mikola édesanyja és két gyermeke vágta át

ELBERT ANITA**A költészet napja**

Szavakra lehelem tekintetem,
Mert bizonyos vagyok, akár az ég,
Hogy érik a fény a lelkekben,
S letérdel egy galagonyaág a földre.
Harmatcseppek csöpögnek a fákról,
Földhöz csobbanva szétesnek
Darabokra, mégis minden egyes
Kis cseppben benne van az univerzum
Összes szikrája. Sóhajt egyet az égbolt,
Lélegzete beteríti a tüskés világot,
Miközben megsimogatja a szél
A Föld sarkait. Betüremkedik
A trapéz lét vállain a sok redő,
Olykor bekacsint ablakán a sok
Csillag, mely reszket, akár a fű,
A harang, s a lombok. Vedd
A lélek peremén égő, forró ígéket,
S szánts és vess a mély barázdákba,
Szómagokat, tisztán, és békésen,
Miképp nem látta azt még ember
Sohasem. Kihullik mezsgyédből
Halálod, miképpen a fésű kiesik
Kezedből, a szavaid erejében
Imbolyog hited, mekkora lépést
Tettél életedben. Csírában benne
Van a szóban minden, a szív
Gondolata az öröklét, hisz
Ebben van benne a hírnév és
A tökéletesség. Szendereg az este,
Érdes ujjaival csiklandozza
A horizontot, a szó ma meghal,
Hogy feltámadjon, s így a költészet
Napján már csak a gondolat él,
Feleslegessé vált a leírt szó,
Az Élet Könyvében lapoz
A szél, hova be van írva minden
Élő neve. Madárcsicsergés
Szüremlik be az ablakon,
S az Isten Hangja száll
Ilyenkor, a költészet napján.

HÖRÖMPŐ GERGELY

A munka becsülete

Összezavartuk a dolgokat.
A rabszolgamunka átok.
De szép alkotás örömét
igaz munkába találtok.
Lenézzük egymás munkáját,
“tanár, orvos, a pap henyél”
- gondolja, ki nagyon nehéz
fizikai munkából él.
-A munka sokféle. Mindegyik
szükséges legyen,
kerek a világ, és a becsület
segítőtársként van velem.
-A munka nem nemesít, hanem:
nemes szíveknek minden munka,
lehetőség, önmegvalósítás,
szent cselekvés. Lét ősi titka.

PONGRÁCZ-DANIELISZ ÁGNES

Egy sorban

Nehéz szavak mentek mellettem el,
mikor magam megírtam egy sorban.
Könnyűt kerestem, mert nem ostorral,
hanem virággal elverten lettem

földön halandó vérrel szívemben.
Virág az élet. Szenvedés csokra.
Ha bújssz magányba, békés bokrokba,
tövestül tépnek, álmokkal vernek.

Nappal virágzik, este elhervad.
Éjjel kinyílik, és reggel megfagy.
Harmad napon kőből feltámadnak

az élő rétek. Nyílj magas gaznak,
s fejfádon egy sorban jegyezzék ezt:
“Az lettem én, kinek születtem: ember.”

Selyemkóró termése még kinyílás előtt

VÉGH TAMÁS

versei

A 110. évfordulóra

Sem bögréjét két kezébe fogva,
Sem hozomra, éhomra, újságpapírosba,
Sem könnyel a szeme sarkában,
Sem vérrel a szája szegletén,
Sem haját halotti koszorúba fonva,
Sem az emlékezésekbe gebedten,
Sem a rendben elmakogott féligazságok
Közötti cinkosan közönyös csendben,
Sem a jól kimosdatott dühökben,
Sem a váltóláztól reszkető szemekben,
Sem a ronggyá lett fényes öltözetben,
Sem szürkébe szűrt málló fellegekben,
Sem fenn, sem lenn, sem az érben, sem
Az árban, sem a túrtben, sem a vártban,
Sem a tükör illatú tisztaszobában,
Sem a múltban, sem a mában, sem a jövőben,
Sem így, sem úgy, nincsen ez rendben.
Mesterét sem keresi senki benne.
S a még vérző keresztből tűzifát csinál,
S a lángjánál – ó, miféle lobogás!-
Melengeti simára kímélt tenyerét.
S amíg eliszkol e kedves pillanat,
A fülkefényben álló alak alatt
Recsegve törik a semmi ága,
S zuhanó üstökös- szíve szívünk
Átszakítva földet ér a város peremén.

Attila él

Leírom a szót. Forгатom, pergetem,
Mint méhész a mézet. Attila él.
Mindig is itt volt közöttünk,
Az után is, hogy tévedésből
Szárszón a vagonok közé lépett.
Élni akart, százsorosan élni,
S nem lesunyt fejjel, fogvacogva félni.

Attila él.
Szava számadásra, színvallásra hív,
Amitől mi, szélárnyékban hözöngők,
Jobban félünk, mint a kígyómarástól.
Ostoroz ma is, mert tál lencsés korcsok
Most is vannak, és sajgó álmú szegények is,
Akik a postást hiába várják, hogy kiszámolja
Nékik, havonta odavetett, koldusfilléreik.

Attila él.
Láthatod őt ma is, lebontott gyáarak,
Odvas emlékű üzemek talapzatára lépni,
Hogy felragyogtassa felettünk
Az igazság egyszerű glóriáját.
Köpenyéből bújt ki mindenki,
Aki utána még megkockáztatta,
S megkockáztatja a szót, az árva
Nyelven szólót, az öröktől hordozót.

Attila él.
Bőrbe hasító, karcsú pengéként
Szisszen a kiáltás: "édes Hazám",
S csordul a vér szája szegletén.
Ámulva nézi néhány suhanc,
Munkátlan zsvány, mert tudják
Hogy megadta élete árát előre
A sorsnak, s nem „hozomra,
Újságpapírosba" kérte a reményt.

Attila él.
Csak ezt súgom folyton,
Kiszédül belőlem, előtör.
A heveny, lúdbőrző, semmiből
Kél, mint a kedélyölő, idegoldó
Márciusi szél. Tételen
Kénytelen kiszédül a térre,
S hirdeti néktek féktelenül
Újrallobbanó erejét.

VÉGH JÓZSEF

Kitelepülés és lakosságcsere

A csehszlovák – magyar lakosságcsere 1947-ben

A csehszlovák–magyar lakosságcsere a második világháború utáni években született államközi egyezmény, amelynek értelmében felvidéki magyarok tízezreit telepítették át Magyarországra, és ezzel egy időben magyarországi szlovákok települtek át Csehszlovákiába. Több esetben a Németországba kitelepített német vagy sváb lakosság helyére is kerültek felvidéki magyarok.

Edvard Beneš, a csehszlovák állam politikusa már a háború alatt diplomáciai erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy lehetőleg egyoldalúan kitelepíthessék a későbbiekben újjáalakítandó Csehszlovákiából a nem kívánatos német és magyar lakosságot. Ezzel viszont csak a németekkel kapcsolatban értettek egyet a szövetségesek, a magyarok teljes kitelepítését a Szovjetunió kívül semelyik mások nagyhatalom sem támogatta. 1945-re tehát világossá vált számukra, hogy más megoldást kell keresniük a magyar kérdést illetően, ami csakhamar meg is született a lakosságcsere „személyében”.

Mikor a csehek és a szlovákok levélben értesítették terveikről a magyar kormányt, az válaszában értésükre adta: „Ha Csehszlovákia – fogalmazta meg ellenjavaslatát – a magyaroktól jövőjének biztonsága érdekében meg akar szabadulni, ami lehet egy nagyon helyes felfogás, akkor csupán a határt kell megfelelően kiigazítani, és nincs szükség arra, hogy embertelenül a lakosok százezreit mozdítsák ki helyükről.” 1945. december elején Prágában összeült Magyarország és Csehszlovákia küldöttsége, hogy megegyezzenek a dél-felvidéki magyarság sorsa felől. A csehek ragaszkodtak a lakosságcsere koncepciójához, Gyöngyösi János magyar külügyminiszter határmódosítási javaslatáról tárgyalni sem akartak. A két fél óriási nézetkülönbségei miatt így nem tudott megegyezni. A hazautazó magyar küldöttség ezt követően levélben értesítette a három győztes nagyhatalmat (Szovjetunió, Nagy-Britannia, Amerikai Egyesült Államok) a megbeszélés sikertelenségéről. A szovjetek nem is válaszoltak rá, de a két nyugati állam hozzáállása sem volt épp biztató. Korábbi határrevíziós elképzeléseiknek nem, vagy csak elviekben adtak hangot, tehát, hogy ha Magyarország és Csehszlovákia tárgyalásos úton megegyezik egymással a határokkal kapcsolatban, akkor bármi is legyen a döntés, ők azt el fogják fogadni. Erre viszont a csehek konoksága miatt esély sem volt. A magyar politikai elit látva, nem tud mit kezdeni a kialakult helyzettel, február 6. és 10. között ismét tárgyalóasztalhoz ült Prágában. Eredményeként elfogadta a határmódosítást nélkülöző lakosságcsere koncepcióját.

A csehszlovák kormány végül 1947. április 27-én megkezdte a nem „reszlovakizálódott” magyar nemzetiségűek deportálását Magyarországra. Elsősorban a nagyobb falvakból és városokból telepítették ki a magyarokat, azok közül is leginkább a módosabb embereket, de a szegényebb sorú parasztok közül is sokat vonatra tettek. A telepítések legfőbb célja a dél-felvidéki magyar tömb megbontása volt.

Több csehszlovák államférfi, a csehszlovák kitelepítési bizottság elnöke jött ekkoriban a faluba, hogy biztassák és rábeszéljék az itteni szlovákokat arra: hagyják hátra szülőfalujukat, és magukkal, családjukkal gyarapítsák a szláv lakosságot az újjáalakuló Csehszlovák Köztársaság berkeiben. Az áttelepülésre két fő érvet hangoztattak rendszeresen a propagandisták:

1. Csehszlovákia a második világháború győztes országai közé tartozik, így a háború utáni újrakezdés sokkal könnyebb lesz, nem kell jóvátételt fizetni, a gazdaság és az ország újjáépítését gyorsan és eredményesen véghez fogják vinni;
2. továbbá az áttelepülőknek jó munkahelyeket, rengeteg jó minőségű földet, birtokokat, házakat kínáltak, amiket a távozó magyarok hátrahagytak.

A kitelepítésekre és áttelepülésekre 1947 júliusa és 1948 nyara között került sor, amikor mintegy 110 ezer magyar nemzetiségűt kényszerítettek otthona elhagyására és ezzel szemben, a széleskörű agitálás ellenére „csak” nagyjából 73 ezer szlovák hagyta el hazánkat. Bár a Magyar Áttelepülési Kormánybiztosság igyekezett a lakosságcsere keretében betelepülő magyar családokat, rokonokat lehetőleg egy helyre, vagy egy adott környékre telepíteni, ez a gyakorlatban sajnos meglehetősen ritka volt.

Forrás: <http://hu.wikipedia.org>

Az itthon maradók emlékezetében

Jobbágy Istvánné (Maruszki Rozália, 1932.) visszaemlékezése

1947-ben volt a kitelepülés. Először csak úgy jártak az agitátorok kettesével. Egy férj és feleség jött a mi utcánkba is. Szépen köszöntek tótul:

- Adjon Isten jó napot!
- Adjon Isten maguknak is! – válaszolt nekik édesanyám.
- Maguk jöhetnek ki oda mihozzánk. Nem volna kedvük Szlovákiába jönni?
- Nekünk nem - hangzott a válasz.
- Hogy is hívják magukat?
- Maruszki.
- A maguk neve pont odavaló mihozzánk.

Később egy férfi jött és a kultúrház mellett, a füves részen tartottak előadást. Egy idős néni kérte az anyámat, hogy engedjen el vele oda, mert a sötétben már nem jól lát, s belém akar kapaszkodni. Így hallottam mindent.

Jobbágy Istvánné leánykorában

Egy úriember fitogtatta magát, s azt mondta:

- Kérem, jöjjenek ki, látogassanak meg, s települjenek ki hozzánk, Szlovákiába!

- Hogy megy ott az élet- kérdezte egyik-másik jelenlévő.

- Ne gondolják, hogy sült galambok fognak a szánkba repülni, nekünk is dolgozni kell.

A néni, akivel voltam, azért iratkozott fel, mert azt ígérték neki, hogy a fiát hazahozzák a fogságból. Nem hozták haza. Végül is ők kimentek, a fia itt megnősült és családot alapított. Mi nem mentünk ki. Volt egy kovács, a Kiszely bácsi, ő azt mondta: Én már voltam Szlovákiába, én nem vagyok rá kíváncsi. Sokan kimentek. Ipolyságra, Pereszlénybe, Tesmagra, de mentek Trencsénybe is, de volt, aki Selmecebányára került.

Petrik Istvánné (Novák Erzsébet 1932.) visszaemlékezése

Egy régi iskolai képet nézegettünk. Az evangélikus iskola tanulói 1943-ból. Aradi tanító úr és növendékei. Petrik Istvánné, szinte minden gyereket felismert a képen. A meglepő az volt, hogy a gyerekek legalább egyharmadára azt mondta, hogy ők is kitelepültek a lakosságcsere alkalmával.

Idegen férfiak jöttek, s mindenkit próbáltak rábeszélni, hogy költözzenek ki Csehszlovákiába. Agitáltak, hogy az lesz az igazi otthonuk. Sokan rá is álltak. Tesmagra, Pereszlénybe és Oroszkára mentek.

Volt a kitelepülők között olyan – egyébként magyar nevű – módos gazda is, akinek minden megvolt itthon. Cséplőgép, lovak, földek. Ő mégis többet akart. Voltak szegények is bőven, akik egy jobb élet reményében adták fel otthonukat. Sokuknak itthon maradtak a rokonaik, s itt élnek ma is. Sok család szétszakadt. Még olyan is előfordult, hogy valaki itt hagyta a feleségét, s elment. Az asszony itt maradt egy kislánnyal. Miután a férfi csalatkozott, visszaszökött Pencre. Egy ideig bujkálva élt, majd újra összeállt a feleségével.

Voltak olyanok is akik útnak indultak, de miután megtapasztalták, hogy nem volt meg mindaz, amit ígértek nekik, továbbköltöztek Panyidaróóra. Az asszony onnan való volt. Három gyerekük is volt, de a leszármazottak még tovább mentek Csehországba. Közülük már senki nem beszél a magyar nyelvet. Egy család feje olyannyira elkeseredett, hogy még szegényebb körülmények közé kerültek, mint ahonnan elindultak, hogy egészen bele is betegedett.

Az elköltözők helyére mások jöttek. Legtöbbjük egy idő után el is ment a faluból. Nagybörzsönyből lettek ide telepítve Menyes Guszti bácsiék. A nővére óvónő lett Kosdon, most az ősszel halt meg.

Petrik Istvánné, a Gerengay Vilma Hagyományőrző Egyesület tagjaként egy fellépés szerepében

Akiket Nagyörzsönyből telepítettek Pencre

Az idősebb Menyes Gusztávot és családját 1948 októberében telepítették át Nagyörzsönyből Pencre. Nagyörzsönyben először huszonnyolc családot összeköltöztettek, hogy üresen maradjanak a házaik, majd ezt követően tót községekbe – Penc, Acsa, Alsópetény, Bér, Galgaguta- telepítették őket. Vagyonukat zárolták és soha vissza nem adták. A nagyörzsönyi emberek nagy része, az első adandó alkalommal – mintegy 15-20 év múltán – visszavásárolták saját otthonaikat.

Biber Józsefné (született Menyes Ágnes) 1938-ban látta meg a napvilágot, az öccse Gusztáv rá egy évre. A gyerekként átélt eseményeket 2012-ben papírra vetette. Dolgozatában leírja a nagyörzsönyi nép hétköznapijait, szokásait, ünnepeit. Az alábbiakban a kitelepítéssel foglalkozó fejezetet idézzük:

„1948 októberében került sor a örzsönyi nép megcsonkítására, kitelepítésére. Az akkor kormány legelvetemültebb tette volt, az országban lévő kitelepítés programja, mely igen sok családot hontalanná tett. Nagyörzsönnyt a potsdami egyezmény szellemében telepítették ki. Lengyel és magyarországi, valamint cseh és szlovákiai német lakosság révén.

Hármas csereakciót vittek véghez, mely magyar hazánk csonkításához tartozott, nem vitték el más országba a népet, de hontalanná tették. Minden kormánynak van hibája, de ez megbocsáthatatlan számunkra. 17 családot telepítettek Penc, Acsa, Alsópetény, Bér és Galgaguta községekbe. A felsorolt községekbe vitték őket, teljes vagyoni elkobzást végezve. Régen történt, ma már 64 éve. Én 10 éves voltam, de a szívem ma is megszakad, ha rá gondolok. Évtizedeken át sirattuk otthonunk, mint árva szegény hontalanok. Mintha a közelmúltban történt volna, úgy emlékszem ma is rá.

Szombat délelőtt volt, verőfényes reggel, az utcát söpörtem tisztára, mint kisleány, akkoriban ez szokás volt. Nagyapám hazajött a községházát járva, megölelt és ezt mondta. „Gyere be drága kisonokám, holnaptól már nem miénk a ház” és sírva fakadt, holott soha nem láttam még sírni. Nem értettem a szavait, s azt sem, hogy miért sír az egész család. Nem volt nálunk szokás a sírás, jajgatás, elhalkultunk és erőt vett rajtunk a rémület és a pánikszerű hangulat. Másnap reggel, vasárnap egy teherautó állt meg az udvar közepén, két férfi arra szólított fel, hogy rakjuk meg a legfontosabb eszközökkel, bútorokkal, mert csak azt vihetjük magunkkal, ami ráfér a kocsira. Édesapám a kapuban állt, átölelte a pillért „lőjenek le, de akkor sem engedem kimenni az autót, s azt, hogy elhurcoljanak a saját házunkból!” Sírt, őrvöngött, mert a szülei és az ő élete munkáját vették el percek alatt.

Nem törődtek velem, mint egy kutyát félrelökték és elrúncigálták, hogy bebörtönzik, ha megakadályozza a költözést. Az idegenek rakták meg az autót, ami éppen a kezük ügyébe került, nem raktak fel szinte semmit, mert a legfetején még két felnőt és két gyermek ült.

Édesapám és nagyapám eltűntek, napok múlva kerültek csak elő, alig találtak meg bennünket. Semmit sem tudtak megmenteni, mivel nem tudták, hogy másnap kerül sor a kitelepítésre. Hogy hová visznek, nem tudta senki sem, s azt sem, hogy miért, mi volt a bűnünk. A falu főterén megállt az autó, már több 3 hasonló is várakozott ott, sírás – jajgatás a „miérték” hangzottak el.

Pencre kerültünk, a többi örzsönyi más falukba, a „tót” községekbe, az ott élők Csehszlovákiába lettek szállítva. Tót anyanyelvűeknek vallották magukat, s ezért az onnan kiköltözők teljes vagyonát megkapták. Pencre érve az eső zuhogott, a kis portékánk mind elázott. Egy kis ház portáján lepakoltak bennünket, egy 3x3 nm-es kamrát jelöltek ki számunkra. Később két különálló szobát kaptunk a nagyszüleinkkel, az újabb kivándorlók helyeit. A szomszédok megszántak bennünket, magukhoz vettek, szétszedtek, mint egy rongybabát, a mai napig nem tudom, hogy mit láttak bennünk, de a szeretetük melege éltetett bennünket.

E szeretet végig kísérte az életünket, egymást segítve beilleszkedni a kicsi falu életébe. Emberszeretettük példamutató volt. Nincstelenségünk s az adott nehézségek elviselése az ő segítségük révén enyhült, s nem túlzok, ha leírom, hogy fényt hozott életünkre. Azóta is tisztelettel gondolok rájuk.

Édesapám mindenféle munkát elvállalt, hogy családját el tudja tartani. Művelésre a legrosszabb minőségű földekből kapott, csak kézi erővel tudta megművelni, mivel sem igavonó állat, sem mezőgazdasági eszköz nem állt rendelkezésre. Mindet elkoboztak.

Az erődgazdaságnál fakitermelést is vállalt. Nem csak a mi terményeinket dolgozta be, hanem más községekben is vállalt munkát. Aratást Ősagárdon, ahol aztán mindannyian dolgoztunk. Apám kaszált, anyám markot szedett, én kötelet fontam, az öcsém pedig megkötözte a kévét és csomóba rakta. A tűző napon két-három hétig dolgoztunk, 4-5 gazdának a földjén elvégeztük az aratást, fizetésül terményt kaptunk. A legnagyobb örömünk az volt, vagyis a nap fénypontja, amikor délben megláttuk az „ősagárdi” nénit, aki hozta az ebédet. Mindig 3 fogásos volt. Egy helyen voltunk mind a négyen elszállásolva. Aludni a padláson aludtunk, a fekhelyünk a szénára terített pokróc volt. Reggel 5 órától szürkületig dolgoztunk, de a déli hőségben pihenőt tartottunk egy-egy fa árnyékában.

Pencen, majd Acsán is, a közeli faluban az aratás utáni cséplésen is részt vettünk. Édesapám minden nap, a testvérem és én felváltva kétnaponta vettünk részt a munkában. Pelyvát hordtunk - kazlat készítettünk. Az erdőn keresztül mentünk, vittünk magunkkal élelmet és a tiszta ruhát. Istállóban aludtunk, külön a nők és külön a férfiak. A tisztálkodást egy hordó vízből tettük.

Ezeket a nyári munkákat mi gyerekek a szünetben vállaltuk, már felső iskolába jártunk. Az életünk tele volt küzdelemmel, de a szüleink mindent megtettek, hogy iskolába kerüljünk és tanulhassunk. Testvére a váci Gépipari Technikumba járt, én az aszódi óvónőképző bentlakásos iskolába kerültem az igazgatóm tanácsára.

Idősebb Menyes Gusztáv és családja

Szüleim Pencen éltek, bár jól érezték magukat, de álmaikban mindig szülőfalujukról álmodoztak, kérve a Jóistent imáikban, hogy adja vissza az otthonukat s szeretett kis falujukat. És meghallgattatott, lehetőség nyílt rá, hogy 1964-ben – 19 év után – visszavásárolják a saját otthonukat. Hazaköltöztek. Újra otthon...

Nagyon rossz állapotban találtuk a házunkat, szomorú látvány volt a régi porta ablak híján, tető csúszván, ott állt rogadozva. Beköltözni csak az új tető felépítése és a ház tatarozása után lehetett. A szorgos kezek megint széppé tették, szüleim és nagyszüleim birtokba vehették. Két gyermekük, az öcsém és én, már csak vendégek voltunk néha, s az egykori hajlékban nem volt gyerekkacagás, csak megfáradt, idős emberek, kik egymást szeretve, segítve éltek egymás terhét hordozva életüket. El-el jártunk segíteni hétvégéken, mivel szombat is munkanap volt, egyre ritkábban.

Sajnos nem sokáig élvezhették a nehezen visszavásárolt családi hajlékot, mer a betegségek egymást követve szólították el őket. Nagyanyám 1969-ben elhunyt, édesapámnak 1971-ben súlyos betegként mindkét lábát amputálták, majd ő is eltávozott. Édesanyám és nagyapám maradtak, de ők is egymás után a kórházat járták, egyik műtét követte a másikat (veseeltávolítás) így a saját otthonukba hoztuk Kosdra mindkettőjüket. Utolsó éveiket megint idegen helyen éltek. Igyekeztünk mindent megtenni azért, hogy otthonra leljenek, hogy megkönnyítsük az életüket. Nagyapám sajnos csak egy évet élt 1972-ig. Édesanyám 1994-ig, 13 évig velünk volt. Boldog voltam, hogy vele lehettem az utolsó éveiben, ugyanis 1993-ben nyugdíjba mentem.

.....

Lehetőségeimhez mérten el-el járok Nagyborzsönybe, igaz, hogy már nincs kihez, de édesanyám kedves hangja szólít már „gyere haza!”. A házunkat még meg-meg nézem, s fáj a szívem érte, semmi sem a régi ma már, hosszú évtizedek mentek el mellette, mint az „ősz” úgy semmivé lett a tavaszi álom, az emlékek megfakultak, de szívünkben még ma is épek a régi emlékek”.

E sorok írója fiatal óvónőként

E sorok írója 1955-ben került Kosdra óvónőnek, hol aztán 38 éven keresztül volt vezető óvónő. Generációk nőttek a keze alatt. Mikor 1993-ban nyugállományba vonult, szeretteinek gondozása, az unokák nevelése volt a feladata. S mindeközben verseket írt, gyűjtötte a képeslapokat, a szalvétát. Fontosnak tartotta, hogy sok küzdelemmel járó életét elmesélje. Mint egy jó óvónő, ám ez alkalommal nem a csöppségeknek, hanem mindenkinek. Hogy okuljanak belőle, követve a jó példát, s elkerülve az emberi gonoszságot. Hiszen –mint azt az ajánlásában írja, írását „Szeretettel neked kedves olvasó” szánja. „Írásom személyes megtapasztaláson, élményen alapul. Ajánlom mindenkinek, hogy megismerje azt a régi világot, amikor még mezítláb jártunk, gyertyával világítottunk, hideg vízben mosakodtunk és a réten játszottunk. Sírtunk és nevtünk, imádkoztunk és fohászkodtunk a Jó Istenhez, mert csak Ő vigyázott ránk és segített bennünket, vezetett utunkon...”

Biber Józsefné 2012 februárjában fogott tollat (számítógépet unokái segítségével). Elmesélte élete történetét, aztán 2013 őszén elment. Tanítása, élete révén jobbá lett a világ, s az lehet továbbra is, ha megfogadjuk intelmeit.

Idős Menyes Gusztáv. Született 1911-ben.

Bíber Józsefné: Nosztalgia

Emlékszem, kisleány koromban Nagybörzsönyben
éltem én,
Hol szüleim, nagyszüleim féltő gondja vett körül.

Testvéremmel sokszor mentünk, kirándulókat
kísértünk,
Fel a magas hegyre, a börzsönyi erdőkbe.

A patakban halat fogtunk, anyukámmal ruhát
mostunk,
Sokszor a hús habokban, megmártóztunk,
kacarásztunk.

Elmerengek, s a múltba nézek: sokszor mindent
felidézek,
Ma már csak emlékként él bennem a sok szép
élmény.

Mind elmentek, megpihentek, többé már nem
látom őket,
Csak e kis ház áll itt némán, hogy ha nézem, a
szívem fáj

A patak is elhagyott, nincs benne hal, s nincsen
víz,
Körülötte a sok bozót minden, mindent elborít.

Kicsi házunk mások lakják, szép kertünket mások
használják,
El-elnézem fájó szívvel, s szememből a könny
elível.

Mégis minden évben, egyszer el-eljövök fájó
szívvel,
Mert gyökereim itt leltem, s azt soha nem
feledhetem!

Kosd, 1995. augusztus 28.

A Pencről kitelepülők emlékezetében

Snida Ernőné (Krčik Lília, 1947) visszaemlékezése

Fél éves voltam mindössze, amikor útra keltünk, így csak a szüleim, nagyszüleim elbeszéléséből tudom a történetünket. Nagymamámék Felsőpencen, Rumanyban laktak. Sokat voltam Bokban, hátikosárban.

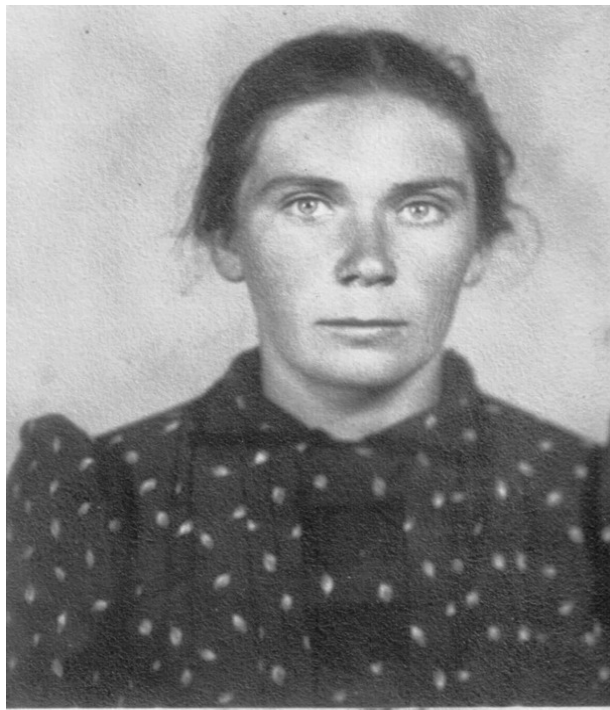

Apukám a szüleivel. Hátul közében a csak a szlovákul tudó dédnagyanyám.

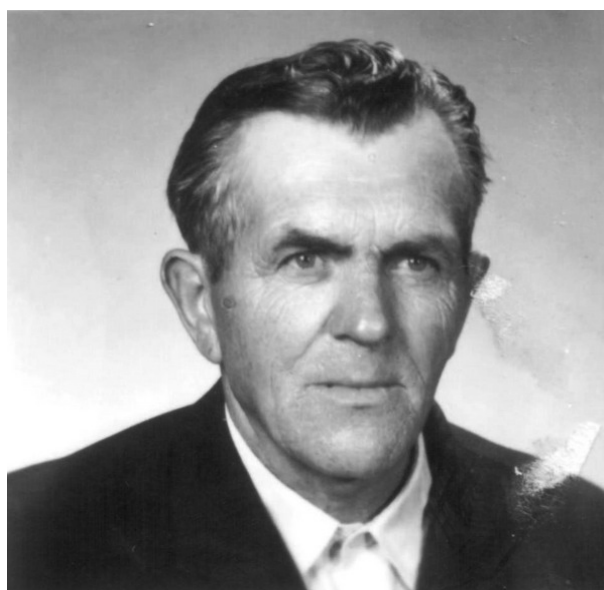

Krcsik Istvánné, Dobisz Borbála nagymamám

Öregapám szokta emlegetni, hogy jártak Pencre agitálni. Voltak ott szlovák érzésűek. Az én dédnagymamám például nem is tudott magyarul. Szlovák iskolába jártak. Ígértek neki fűt-fát. Tavasszal indultunk útnak. Április táján. Mi egyenesen Tesmagra mentünk. Végülis nem volt jó dolog, mert az itteniek nagyon rosszul fogadták a szüleinket. Ellenségesek voltak. Nagyon sokáig nem tudtak megbékélni. Valószínűleg az is hozzájárult, hogy mi idetelepülők az evangélikus vallást követjük. Ma mintegy tíz százalék a szlovák népesség Tesmagon. Néhányan ide települtek, vagy ide házasodtak. Bennünket ide hozott a szlovák származásunk, de mindmáig beszélünk magyarul is. Még a kisunokáink is.

A szüleim fiatal korokban

A szüleim idősebb korokban

A férjem ide jött hozzánk lakni. Az édesanyja tiszta szlovák volt, az apukája magyar. Csak valamicskét beszéltem magyarul, hiszen Párkányban, a szomszédban magyarok laktak. Amikor ide jöttem, akkor tanultam meg beszélni a nyelvet.

Nemrégiben jártunk Pencen. Megnéztük a régi házat is. Megvan még a körtefa is. Pencen már nemigen beszélnek szlovákul. Az öregek kihaltak, s a fiatalok pedig nemigen beszélik őseik nyelvét.

A penci Krcsik ház

Tóth Erzsébet (Varga Erzsébet, 1942.) visszaemlékezése

Varga Erzsébet gyerekként élte át a kitelepülés megpróbáltatásait. Sorsa végül is a ma Ipolysághoz tartozó Tesmagra vitte, itt kerestük fel őt egy visszaemlékezést kérve.

Nagymamám Lipták Pálné és leányai: Mária, Zsuzsanna és Anna

Arra emlékszem, hogy autóra ültünk szüleimmel, öcsémmel és nagyszüleimmel, s Vácnál pakoltunk át a vagonba. Mindent vihettünk magunkkal. Vonaton mentünk, s kivettek bennünket a Szudéta-területre egészen a német határra, Oloviba (német neve Bleistadt). Előfordult, hogy félreállítottak bennünket egy oldalvágányra, s napokat is vártunk arra, hogy más vagonokkal együtt tovább vigyenek bennünket. Ilyenkor megkérdeztük, hogy meddig fogunk ott állni. Csináltunk a vagon mellett tűzhelyet és ott főztük azt, ami vittünk magunkkal. Pencről több család is jött még velünk. Többen közülük a Zselíz melletti Nemesorosziba (szlovákul Kukučínov) kerültek később. Onnan a németeket előzőleg eltelepítették. Még a bútoraik is

benne maradtak a lakásokban. Anyám nem is akart belemenni egy ilyen lakásba, mert azt mondta, hogy ezeket valaki, valahol siratja. Végül mégiscsak be kellett menni, hiszen a szabad ég alatt nem maradhattunk. Kipakoltak egy szobát, berakták annak bútorait egy másik szobába, aztán ide mentünk be. Anyu mindig vitt magával. Nem hagyhatott egyedül, mert félt, hiszen a házak kilométerekre voltak egymástól. A víz is csak úgy volt, hogy volt a hegyoldalban egy forrás, s vályúkban vezették le az épületek felé, s minden háznál le lehetett ágaztatni belőle a vizet. Egy üvegyár működött ott, oda jártak az emberek dolgozni. Nem sokáig maradtunk itt, mert a gyártól benn a városban kaptunk lakást. Ott már óvodába is jártunk. Két évig is ott voltunk. Kézzelel-lábbal mutogattunk, mert nem tudtunk csehül. A mi szlovák nyelvünket a csehek nem értették meg. Volt egy élelmiszerüzlet. Oda jártunk, mert ott az eladó beszélt magyarul. Ők már korábban kimentek másokkal együtt. Ők csak csomagokkal mentek ki, s el is helyezkedtek a gyárban dolgozni. Apu is odament. Vagonokat rakodtak ki. Később apu megbetegedett, akkor elmentünk lakni Kukučínba. Két szoba, konyha volt ott, s benn a nagyszülők is, meg még apunak a lánytestvére is. Sokan voltak. Szaladgáltak irodáról irodára, hogy kapjunk egy lakást. Két falut mondtak, a szüleink Tesmagot választották, s akkor jöttünk ide. Itt lakunk most is. Nem valami vidáman fogadtak bennünket. Valószínűleg mindenfélét híreszteltek előzőleg rólunk. Tartottak tőlünk, mert olyan dolgokat beszéltek rólunk, ami nem volt igaz. Ilyet is mondtak nekünk, hogy „Az Isten áldja meg magukat, legalább a szoba közepén ne rakjanak tüzet!” Ki tudja mi mindent gondoltak rólunk.

Egy penci felvétel: Halász Mihály és Halász Eszter unokatestvérek

Hárman laktunk egy udvaron. Lerakták a holminkat a fal alá. A lakásban még kislibákat is tartottak előzőleg. Mi Halásznéknél aludtunk a testvéremmel, a szülők pedig nekiálltak takarítani, hogy be lehessen menni. Több család volt Pencről. Alföldiek is jöttek, de itt laktak többek közt Krčíkék, Kindriczék, Beliczáék, Kosztyanék is. Voltak itt családok más nógrádi településekről is. Supukáék Nézsárol, Némethék és Lieszkovszkiék Rádról, s voltak Nógrádsápról is. Mi összejártunk és segítettük egymást. Akinek voltak lovaik, felszántották a földünket, anyuék meg visszaadták a segítséget munkában. Összefogtunk. Össze kellett fognunk, mert itt nem szívesen fogadtak bennünket. Innen ugyanis a Bakonyba, Zirc környékére telepítették el a magyar családokat.¹

Nagyapámék megkapták a földeket Kukučínovban a magyarországi földjeink ellentételezéseként, apám így semmit nem hozott magával. Amikor a hatvanas években jött a változás, akkor nekünk mindent ki kellett fizetnünk. A földeket és a házat is. A szüleimnek pénzbevétele nem volt, s nekem kellett kifizetnem. Hétezer koronát fizettem a földekért. Tizenhét éves voltam, amikor már dolgoztam a savanyúvíznél, s akkor minden hónapban kellett küldenem a csekket. Még akkor is fizettem, amikor férjhez mentem, és már a JRD-ben (termelőszövetkezet) dolgoztam. Amikor aztán megörököltem, azt kaptam meg, amit egyébként is én fizettem ki. Előfordult, hogy eladtunk földet, hogy négy család házakat építsen rá. A vételárat sem mi kaptuk meg, hanem az is ment azonnal a törlesztésbe.

Pencre gyakran járunk most is. Élnek ott rokonok ma is, akikkel tartjuk a kapcsolatot. Ők is eljönnek hozzánk. Sok rokonom meghalt már.

Édesapám igazolványa

¹ Tesmagról Bakonyánára 12, Bakonyoszlopra 2, Hidegkútra 5, Nagyesztergárra 5, Olaszfaluba 3, és Tótvázsonyra 3 családot telepítettek.

Édesapám katona képe

Két adatközlő: Snida Ernőné és Tóth Erzsébet

DOBROSI ANDREA

Szeretni kell

Ma már holnap van –
de holnap lesz-e ma?
Lágykenyeres vágy
átír elégiát,
meddig hiszi el,
hogy szeretni fontos,
hogy szeretni kell...?

A pénz kelendőbb –
de mindenek előtt?
Habos sütemény
csak kirakatba fér,
vagy gyomorra lel,
mert szeretni fontos,
mert szeretni kell...?

Oszthat újra ész –
de nem önz, nem csibész?
Kibicet ér gond
amiért nem bolond,
maskarát visel,
ha szeretni fontos,
ha szeretni kell...?

Teljes a kezdet –
de csonkul. Engeded?
Félbe hagyjuk tán
kűrünk bukás után,
vagy úgy állunk fel:
szeretni még fontos,
szeretni még kell...?

Bíboros kosbor (részlet)

KOVÁCS T. ISTVÁN

Különleges olvasmányaim

Versírás és főfoglalkozás

Nem lapszemlét akarok írni. Csupán az indítékaim miatt említeném meg a Népszabadságban olvasott *Pap Sándor Zsigmond* írását, amely a Költészet napján jelent meg.

Főcíme szerint *„Szabadság megrendelésre.*

Alcíme szerint mintegy megállapításként: Senki sem tud ma költőként megélni Magyarországon -A költészet napja 2015.

A kolumnás terjedelmű cikkben költőkkel beszélget az újságíró: *Babiczy Tibor*, akinek ősszel jelenik meg az ötödik verseskötete, ennek ellenére másokkal együtt úgy véli, hogy *„a reflektorfény manapság nem a költészetre hull”*.

Pion István költő is úgy gondolja, hogy a versekből megélni nem lehet és erre a jövőben sem lát semmi esélyt. Szerinte neki is csak két-három verse jelenik meg folyóiratban évente. A lehető legritkábban fogadja el a honoráriumot, amit persze nem tehetne meg, ha nem lenne újságíró is.

Babiczy Tibor szerint a szabadság és a megélhetés fogalmai eleve nehezen férnének meg egy csárdában. Valóban. Gondolom én is. Azzal együtt, hogy a költőnek szerintem függetlenségre van szüksége. Az alkotáshoz pedig szerintem belső csendre, nyugalomra. A költészet nem úri passzió. Nézetem szerint a születéssel kapott tehetség szolgálatra kötelez. Az alkotó lírai vallomásként mutatja meg, hogy milyen az érzelmeire ható valóság. Amennyiben ezzel az érzéssel mások is azonosulnak, akkor biztosan általános amit a műve által közre adott.

Mármost hogy teremtsen meg magának a független alkotói létet a költő -kérdzem én magamtól is, amire a cikk szereplői szerint a műfajhoz valamennyire közeli foglalkozást kell választani. Például újságírást, műfordítást, szerkesztést, amelyekhez a nyelv az eszköz. *Babiczy* szerint viszont a monoton irodai munka sokkal rosszabb hatással van, mint az egzisztenciális bizonytalanság.

Ez a megállapítás szerintem is reális. Kérdés persze, hogy a pályakezdő irodalmár megkapja-e a társadalom segítségét, vagy ma ugyanúgy küzdenie kell a felszínre kerülésért, mint szinte bármikor a korábbi időkben. Mert hát, ki tudja, kik és mennyien vesztek el régen is ezen a rögzös úton, akiket meg sem ismertünk. Ezt gondolom öreg barátom számítógéppel készült kis verses füzeté fölött is, amelyben sok szép költői gondolat olvasható, de illúzióromboló, hogy sánták a rímei, hiányzik minden verstani szabály, mert senki sem tanította meg őt a versírás alapjaira.

-Erősen racionális korszakokban szükség van-e ma versre, emocionális műfajokra? -teszi fel a kérdést némely *„pragmatikusan”* gondolkodó technokrata és többnyire nemmel válaszol. Ez is nehezíti a kibontakozást, noha az értelmi és érzelmi egyensúly erkölcsöt is meghatározó szerepe nélkül nem teljes az ember egyénisége. Humán műveltség nélkül nincs egészséges társadalom. Ezért van szükség a versre is.

Az irodalom helyzete mindig bonyolult volt Magyarországon. Szívósság, kitartás, nem utolsó sorban az összefogás segített sokszor azon, hogy a megírt mű az olvasóhoz kerüljön. A tehetség kibontakozhasson. Ilyen példának tekintem azt a *Nem öltünk diszagyart* című kis verseskötetét is, melyet a *Békés Megyei Népiújság Köröstáj Baráti Köre* adott ki a Köröstáj Kiskönyvtár sorozat 1. sz. kötetként még 1988-ban. Az irodalom barátai azóta már jól ismerik a Békés megyei Vésztőről indult *Pardi Anna* alkotásait. *Simai Mihály* Medgyesegyházán született, író, újságíró lett.

Sarusi Mihály is fiatalember volt még a könyvecske megjelenésekor. Az újságírói pályán megjárta a Fejér Megyei, meg a Veszprémi Hírlapot, az MTI békéscsabai tudósítója lett, majd több alkotása jelent meg. Köztük talán legolvasottabb könyve a *Csabai Szajnán*, amit 1981-ben adtak ki.

Kántor Zsolt Debrecenben született, de már fiatalon, 1993-97 között a Békés megyei Bárka című folyóirat és a békéscsabai Tevan Kiadó főszerkesztője lett.

Ezeket az adatokat a Ki-kicsoda lexikon 1998.kiadásából lehet megtudni.

Madár Jánost költőként ismerik az irodalombarátok, de hozzá kell még tennünk, hogy a fiatal irodalmárok igazi segítője is, mint a *Rím Könyvkiadó* vezetője, a *Kelet felől* című folyóirat alapító főszerkesztője, kiváló szervező egyéniség.

Többen is szerepelnek még a kötetben, akik életútjáról nem találtam forrást. Lehet, hogy részesültek az érvényesülés örömeiben, mások talán mégsem, de a békési példát mégis érdemes megemlíteni, s az alábbi néhány verset itt bemutatni.

Madár János

Gyanútlan világ

Hangjegyek. Ágak billentyűin a szél.
Törékeny vers-béke. Csillagok
rajzanak körénk. Zászlók hirdetik
a kizöldült eget. Tavasz van.

A fák mind hazaszállnak. Nézd csak,
kíváncsi bogárka szalad. Nyüzsgi
fűszálnyi életét, majd hirtelen megáll,
és benéz a föld repedésein.

Induljunk mi is. Gerinclázító vitézek.
Szabad a táj. Élhetsz sokáig
- szépségre fölszentelt gyermek-
a kéktől gyanútlan világban.

SZÁVAI ATTILA

A notesz

Télen más ritmusban zakatolnak a zónázó vonatok, más mozdulattal veszik el a kalauzok a jegyet, más hangerővel rikácsolnak a bliccelésen kapott utasok. Vonat vágat át a tájon, a zakatolásnak mi is részei vagyunk, benne vagyunk a ritmikus zajban. Paramm-paramm. Így vágatunk át a tájon, melyet fiatal, pályakezdő költők úgy neveznének a negyedik sör-rum kör után: végzetlen.

Zakatol bennünk a hús és a vér, meg a többi. Néhány angyal bennünk és általunk utazik a tájban, melyet jó előre kinézett magának a nagy katalógusból. Rábökött angyali mutatójával, legyen akkor ő, legyen akkor az a zakatolás, azon a tájon, azok között a fák között. Azok között a dombok között. Abban a menetrendben. Azok között a félelmek között. Azok között a szerelmi mozdulatok között, azok között a lábak között.

Itt ülsz velem szemben, az egyik négyes ülésben. Kezedben jegyzetfüzet. Kifelé nézel, de nem a tájat vizsgálod, hanem egy pontra fókuszálsz. Kifelé nézel, de szép szemed nem mozdul. Valahová egészen távolra nézel. Tekinteted egy unatkozó angyalé. Nem ismerlek. Talán nem is evilági lény vagy. Neved nem tudom. Ahogy azt sem, mi lehet a kedvenc ételed. Próbálok kitalálni. Talán épp a kelkáposzta-főzelék, valami szaftos feltéttel. Ajkaidat elnézve szeretheted a sovány fehérhúsokat. Sok zöldséget ehetsz, gyümölcsöt. Biztos van a konyhaszekrényedben zab is. Tudatosnak tűnsz. Olykor visszatérsz a kinézésből és gondosan lejegyzel valamit a noteszbe. Van az írási mozdulatodban valami abból az odaadásból, mikor a fiatal kismama megköti óvodás korú kislányának kioldódott cipőfüzőjét.

Megnézed az ülésorok közt elhaladó utastársak cipőit, úgy nézed őket, mint aki először lát gyalogló embert. Tágra nyílt szemmel fürkészed a cipőket. Márkás sportcipő egy formás férfi vádli alatt, rendszeres jógázást képzel talán a cipő gazdájához. Apró rózsaszín gyerekcipő tipegése, mellette a koszos padlón plüssmacit húz egy kicsi kéz, a plüssmaci szomorú gombszemei. Katonai bakancs betúrt fekete nadrágszárral (míg elgyalogol, hangos rockzene szól a bakancshoz tartozó fülhallgatóból). Kifelé csámpázott férfi szandál, sötétzöld zoknival. Egy finom női cipő, elegáns, könnyű vonalak. A kalauz fekete műbőrcipője, ahogy megáll előtted. Kissé rövid a nadrágszár, kilátszik a fehér zokni. Te hosszan nézed, majd meglepetten felnézel a cipő gazdájára. Átadod jegyed. Mosolyogsz, aztán írsz valamit a noteszbe.

A tükörképed nézem, és azon gondolkodom, mennyire változhat meg szép arcod földrajza, amikor orgazmusod van. Milyen sikkantási szokásaid lehetnek, mikor és mennyire markolhatod a lepedőt a nagy pillanatokban. Őszi színű ruhákat vettél fel, szürke kockás, combközépig érő szövetszoknya, barnássárgás pulóver és harisnya. Talán az enyhe tél, az őszi hőmérséklet inspirált reggel, miközben bugyiban áltál a nyitott ruhásszekrény előtt. Azt próbálok találgatni, hogy ha van, milyen könyv lehet a táskádban. Milyen olvasási tempód lehet. Ha tudnád, talán megerősítenéd elméletem, mely az olvasási tempó és a szexuális szokások közt keres és talál összefüggéseket. Lassít a vonat. Úgy olvasod le az ablak előtt lustán elkúszó tábláról, Göd-felső, mint aki nagyobb összefüggéseket lát.

A hajadat nézem és arra gondolok, hogy ha beszagolnék a tincsek közé, mennyire tudnék következtetni a hajmosási, főzési, kávézási, szellőztetési szokásaidra. Szendvicset veszel elő. Szeretettel csomagolod ki, mint valami ajándékot. Biztos a barátod gondoskodott rólad, talán mert este jó voltál az ágyban, és ezért a plusz figyelem. De lehet, hogy alapból megkapod minden reggel a szendvicсед, ki tudja ezt. Mielőtt beleharapnál a zsemlebe, a füled mögé igazítod szép hajad. Egyáltalán, vajon utoljára mikor jutott eszedbe az a szó: szép. Hányszor szoktad ezt gondolni egy nap.

Eszembe jut egy kisiskolás beszélgetésem egy akkori osztálytársammal, aki csúnya lány volt. Azt bizonygatta, hogy a csúnya lányok felnőtt korukra lesznek szépek, a szép kislányok pedig el fognak csúfolni, mire oda érnek az életben, hogy család, lakás, autó. Te nem vagy szép, sem pedig csúnya. Pont ettől vagy feltűnő. Dús, kívánatos alsó ajkad alakjából arra a következtetésre jutok, nagylelkű lehetsz. Odaadó, egy olyan lány, aki egy koldus előtt sem megy el úgy, hogy egy gyengéd mosoly keretében ne dobna némi aprót a

koszos műanyagpoharakba. Szép ívű felső ajkad vékonysága talán azt mutatja: nem szereted szavakkal kifejezni a belső dolgaidat. Inkább a tettek embere vagy. Elképzelem, hogyan ölelhetsz utcán, bevásárlóközpontban, kiránduláson, folyóparton, kórházban és hogyan ölelhetsz az ágyban, elalvás előtt. Azt gyanítom, olyan lány lehetsz, aki hozzábújik elalvás előtt a másikhoz, bekiflizik a másik ölébe. Így kialakítva minden este a védő és védett pozíciót. Mikor ide jutok, te keresztbetesz lábad, majd bal kezed szép ujjaival dobolni kezdesz jobb combodon. Balkezes lehetsz. Bal kézzel moshatod tested kényesebb részeit. Ahogy bal kézzel fűszerezheted az ételt is. Ha egy hülye szituációban úgy alakulna, hogy ölnöd kellene, biztos bal kézzel tennéd. Fene tudja.

Száz és száz lehetőség van az időtlen, tértelen háttérben, én mégis csak néhányat játszok be, játszok le, játszok át rád. A pillanatnyi feltételezéseimmel. Ezek pillanatnyi igazságok. Mint mindannyiunk élete az időtlen, tértelen lét előterében. Ahogy ez a vonat is egy lehetőség a pillanatban, egy ábra a vásznon, ahogy én is a feltételezéseimmel. Mind-mind egy lehetőség. Ez lett kiválasztva, ezek nyerték a megvalósulás ajándékát. Váratlanul megcsörren a telefonod. Hirtelen mozdulattal az ablaknál lévő kis polcra teszed a noteszed, majd félrevonulsz telefonálni. A jegyzetfüzeted úgy teszed le, hogy bele tudok olvasni: „Itt ülsz szemben velem. Az egyik négyes ülésben, a vonaton. Kezedben jegyzetfüzet. Te kifelé nézel, de nem a tájat nézed, hanem egy pontra fókuszálsz. Kifelé nézel, de szép szemed nem mozdul. Valahová egészen távolra nézel. Tekinteted egy unatkozó angyalé. Nem ismerlek. Talán nem is evilági lény vagy. Neved nem tudom. Ahogy azt sem, mi lehet a kedvenc ételed. Próbálok kitalálni. Talán épp a kelkáposzta-főzelék, valami szaftos feltéttel.”

PROGRAMAJÁNLÓ

A DORNYAY BÉLA MÚZEUM ÁLLANDÓ ÉS IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSAI

Nyitva tartás
hétfő-péntek
9.00-17.00
szombat
9.00-16.00
vasárnap
ZÁRVA

Telefon: **32/520 700**
www.dornaymuzeum.hu

KÖNYVAJÁNLÓ

Megjelent az idei Spangár antológia

Üzenetek, vallomások, strófák

A rétsági Spangár András Irodalmi Kör
antológiája

2015

Megjelent **Gömör Katalin** versekötve - amiben válogatott versei és festményeinek képei szerepelnek - lapunk szerzőjének, Borsi Istvánnak előszavával. A könyv bemutatója Érsekvadkertben, 2015. május 09-én délután 17 órakor lesz. A kötet megvásárolható lapunkon keresztül is a Szerzőtől.

Gömör Katalin

*Válogatott
versei*

1984-2014

Megjelent **H. Túri Klára** új könyve, amiben legújabb versei és prózaversei szerepelnek. A könyv megvásárolható lapunkon keresztül is a Szerzőtől.

H. Túri Klára

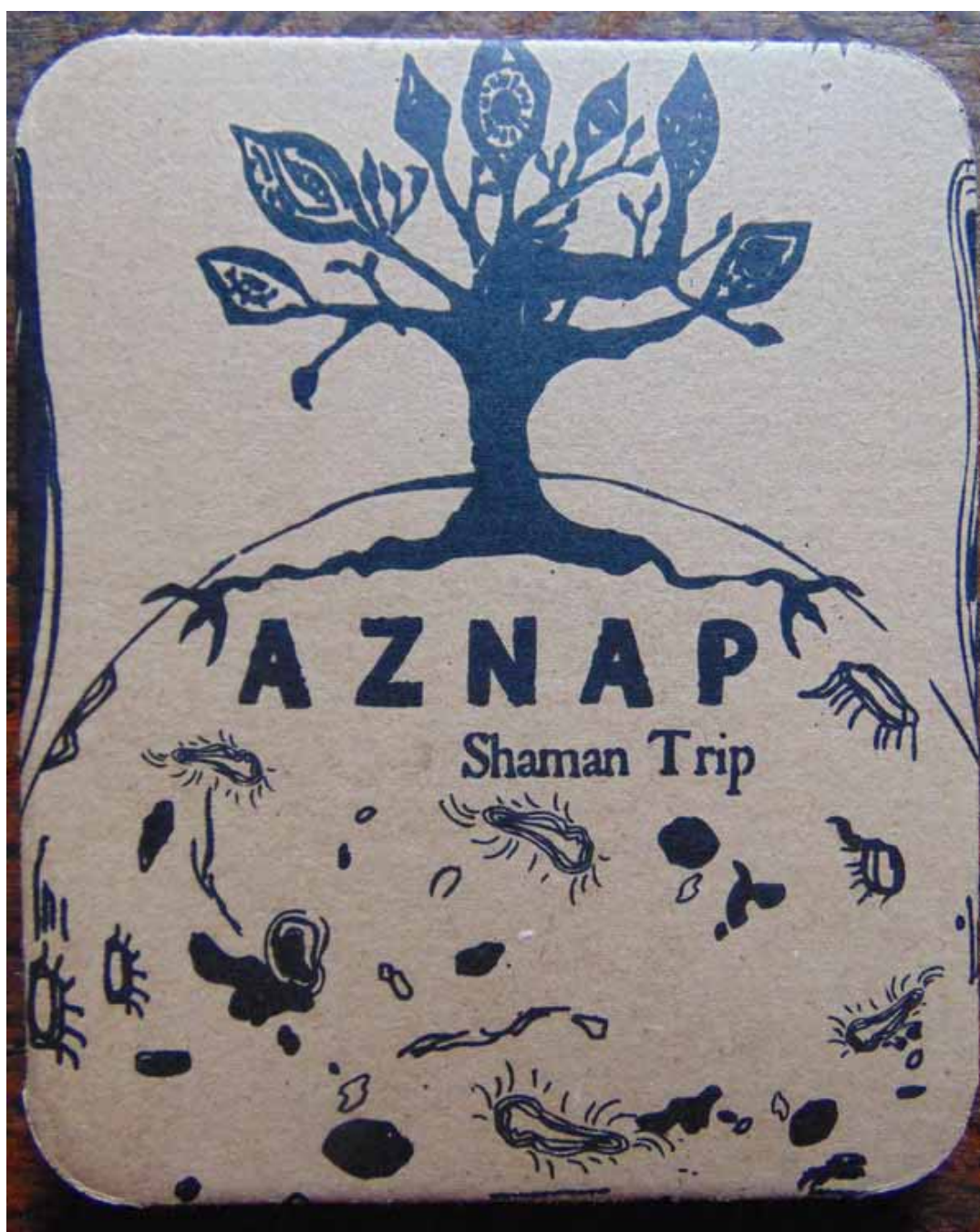
Versek és prózaversek

ZENEAJÁNLÓ

Megjelent az **AZNAP** zenekar lemeze! Az együttes egy jam találkozás során alakult 2009 őszén. Az AZNAP zenéje expresszív, kultúrákon átívelő, modern és kísérletező. A 2015-ben megjelent Shaman Trip című albumuk összegzi a zenekar elmúlt 3 éves tevékenységét.

Stanislaw Lazarus – doromb, táltos dob, harmónium, free style, Bresztyenyszky Jenő – tangóharmonika, doromb, Mátis Benjámin – basszus gitár, Nagy Judit – kongák, Boja Sára – fuvola, Oublié de Marco – dob, Somogyvári Dániel – gitár

(Stanislaw Lazarus a vámosmikolai Mykolárium megnyitóján zenélt a Németh testvérekkel. A Szerk.)

E havi számunk szerzői:

Börzsönyi Erika (Pásztó) Budapest író, költő
Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság, helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató
Dobrosi Andrea(Budapest, 1970) Budapest, költő, szerkesztő
Elbert Anita () Veszprém, tanár, író, költő
Girasek Károly (1949 Kiskunfélegyháza) Rétság, lapunk webmestere
Horváth Ödön (Budapest, 1938) Kismaros, költő
Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007) református lelkész, költő
Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas köztisztviselő, költő
Kerekes Tamás(Budapest, 1957) Kiseccset, író
Kiss-Simon Miklós () Baglyasalja, író, költő
dr. Koczó József (Perőcsény, 1950) Vámosmikola, helytörténész, ny. iskolaigazgató
Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró, író
Kó-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író
Maruzs Éva (Körmend, 1945) Salgótarján, író, babakészítő
Molnár József (Vác, 1961) Vác, költő, mozdonyvezető
Petrozsényi Nagy Pál (Kolozsvár, 1942) Kecskemét, tanár, író
Pongrácz-Danielisz Ágnes (Balassagyarmat, 1968) Szanda, tanár, költő
Pribojszky Mátyás (Okány, 1931- Tata, 2014) citera-tanár, zenész, író
B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest, költő, restaurátor
Tóth Imre (Zalaegerszeg, 1966) Zalaegerszeg, költő, könyvtáros, lapszerkesztő
H. Turi Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő
Szávai Attila (Vác, 1978) Vác, író, újságíró
Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök, költő
Vasi Ferenc Zoltán (Tata, 1966) Tata, költő
Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő, nyomdász
Végh József (Diósjenő, 1953) Diósjenő, helytörténész, múzeumigazgató

Impresszum:**Alapító-szerkesztő:**
Karaffa Gyula**Helytörténet:**
Végh József mkl.**Képzőművészet:**
Konczili Éva**Szerkesztőség címe:**
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19**Telefon:**
+3630-383-5385**Email cím:**karaffagy@ gmail.com**Weblapok:**

www.karaffamese.freewb.hu
www.karaffagy.freewb.hu
www.karaffaboros.freewb.hu
www.retsag.net

Terjesztés: kizárólag ingyenesen letölthető PDF formátumban.

Internetes lapunkra is vonatkoznak a szerzői jog védelmének szabályai, ezért a Börzsönyi Helikonban megjelent bármilyen anyag más felületen, lapban való felhasználásához az érintett Szerző előzetes engedélye szükséges!

A Börzsönyi Helikon 2012. március 27.-től tagja az Ipoly Eurorégió Határon ÁtnyúlóEgyüttműködés egyesületének.

Tavaszi hérics az esőben (Andrásfalvi-Faragó Zoltán fotója, részlet)